

♦ CAPÇALERA ♦

REVISTA DEL COL·LEGI DE PERIODISTES DE CATALUNYA

Juny 2016 · Núm. 172 · 4 €

AMB ULLS DE DONA

Evolució, referents i reptes de la
presència femenina en el periodisme

Saps què vol dir formar part del Dow Jones Sustainability Index?

El reconeixement a la feina de molta i molta gent

CaixaBank no tan sols ha tornat a ser inclosa entre les empreses més responsables del món, sinó que **ha superat la puntuació de l'any passat en l'indicador més exigent i prestigiós: el Dow Jones Sustainability Index.**

Aquest índex qualifica amb el màxim rigor les empreses per la **gestió social i mediambiental i pel bon govern corporatiu.**

Per això, volem donar les gràcies a tots els qui fan que el compromís que tenim amb els clients i la societat vagi, cada dia, més lluny.

MEMBER OF

**Dow Jones
Sustainability Indices**

In Collaboration with RobecoSAM

Patrocinador de
l'Equip Olímpic

05 CARTA DE LA DEGANA
MOMENTS ESPECIALS,
REFLEXIONS NECESSÀRIES
TEXT Neus Bonet Bagant

06 CRÒNICA
LA MEMÒRIA DE LA PROFESSION
TEXT Eudald Coll
FOTOS Sergio Ruiz / Jordi Salinas

10 CRÒNICA
AIRES DE CANVI
TEXT Eva Taboada
FOTOS Vicente Pruna

16 REPORTATGE
ALLUNYATS DE LA REALTAT
TEXT Adrián Caballero
FOTOS Dani Codina

22 ENTREVISTA
ESTHER VERA
TEXT Jordi Rovira
FOTO Sergio Ruiz

26 REPORTATGE
OPACITAT, FATIGA I EMPATIA
TEXT Laura Saula
FOTOS Lior Sperandeo / UNHCR

30 REPORTATGE
A L'ÚLTIMA
TEXT David Bigorra

34 REPORTATGE
NOVA POLÍTICA, NOU PERIODISME
TEXT Alberto Gómez
FOTOS Sergio Ruiz

38 REPORTATGE
LECTOR DIGITAL, VOTANT VOLÀTIL
TEXT Nereida Carrillo
IL·LUSTRADOR Eli García

42 DOSSIER
UNA LLUITA HISTÒRICA
TEXT Josep M. Figueres

46 DOSSIER
LES PERIODISTES DEL MICRÒFON
TEXT Elvira Altès

50 DOSSIER
LA PRIMERA I L'ÚNICA
TEXT Marta Roqueta
FOTOS Arxiu *La Vanguardia*

54 DOSSIER
RODOREDÀ, PERIODISTA
TEXT Jordi Rovira
FOTO Fundació Mercè Rodoreda

58 DOSSIER
DE ROIG A RIVIÈRE
TEXT Carme Escales
FOTOS Pepe Encinas

64 REPORTATGE
EL COSTAT FOSC
TEXT Lina María Aguirre-Jaramillo
IL·LUSTRADOR Ricard Guixà

68 REPORTATGE
L'AVENTURA FRUSTRADA
TEXT Josep M. Figueres

DOSSIER
AMB ULLS DE DONA

72 NOVETAT EDITORIAL
LA MORT D'UN DIARI
TEXT Wifredo Espinosa
FOTO Gianluca

76 PERIODISME AL MÓN
CONTRA LA DESINFORMACIÓ
TEXT Anna Galdon
FOTO Sasha Maksymenko

84 WEBS / LA XARXA
Àlex Barnet

86 LLIBRES
Elena Serrano

88 LA FOTO
Santi Palacios

90 OBITUARIS

92 DIA A DIA
Sara Masó

98 COM ENS VEU...
Olga Resina

· Ç ·

REVISTA CAPÇALERA
Núm. 172

EDITOR Col·legi de Periodistes de Catalunya
DIRECTOR Jordi Rovira
CONSELL EDITORIAL Neus Bonet, Francesc Canosa, Núria de José, Xavier Puig, Marc Vidal
CORRECTOR Jordi Sales
DOCUMENTACIÓ Carme Teixeiro
DIRECCIÓ D'ART I MAQUETACIÓ Laia Guarro
SECRETÀRIA Alicia Llamazares
PUBLICITAT Xavier Fuertes
FOTO PORTADA Sergio Ruiz

REDACCIÓ
Col·legi de Periodistes de Catalunya
Rambla de Catalunya 10, principal
08007 Barcelona
T 93 317 19 20
comunicacio@periodistes.org
www.periodistes.org

DEMARCACIONS
Nou del Teatre, 1, 1r, 1a · 17004 Girona,
T 972 209 162
Rbla. Ferran, 21, 8è A · 25007 Lleida,
T 973 240 044
August, 5, 1r, 1a · 43003 Tarragona,
T 977 245 454

Plaça Ramon Cabrera, 7, 1r · 43500 Tortosa,
Terres de l'Ebre T 690 753 038
Plana de l'Om, 6, 1er · 08241 Manresa
T 938 723 720

JUNTA DE GOVERN
DEGANA Neus Bonet
VICEDEGANS Marc Vidal, Sara Sans, Rafael Gimena, Sílvia Tejedor, Joan Ventura i Enric Badia
SECRETARI Jordi Navarro
TRESORER Josep Maria Martí
VOCALS Jordi Basté, Juan García Bausa, Ramon Besa, Francesc Canosa, Sílvia Cobo, Núria de José, Laura Fanals, Laia Forès, Teresa Turiera, Mònica López Ferrado, Ismael Nafria, Alicia Oliver, Carles Prats, Jesús Riverola, Raquel Sans, Jaume Serra i Esteve Giralt
GERENT Xavier Fuertes

DIPÒSIT LEGAL GI.358-89
ISSN 1135-1047
IMPRESSIÓ Ingoprint, SA

NOUS SERVEIS, MÉS PERIODISME

DEFENSA DE LA PROFESSIÓ
ACREDITACIÓ
CENTRE DE FORMACIÓ I DESENVOLUPAMENT
BORSA DE TREBALL
SERVEIS D'ORIENTACIÓ
CENTRE DE DOCUMENTACIÓ MONTSERRAT ROIG
REVISTA 'CAPÇALERA'
RERPORT.CAT
SERVEIS COMERCIALS
DISPONIBILITAT DE SALES
GRUPS DE TREBALL
BEQUES I PREMIS
ACTIVITATS
WEB

Col·legi
de Periodistes
de Catalunya

MOMENTS ESPECIALS, REFLEXIONS NECESSÀRIES

El deganat del Col·legi de tant en tant ens reserva moments molt especials. I un d'ells per a mi, el de lliurar-l'hi la distinció Ofici de Periodista a Josep Maria Cadena. Ell emocionat, i nosaltres orgullosos i agraïts de tot el que ha fet i fa per l'ofici i sobretot pel Col·legi. N'ha estat un dels principals impulsors i sempre ha estat un ambaixador arreu on ha anat, defensant la institució el seu compromís amb el Col·legi amb un "estic sempre a la vostra disposició".

I li hem fet cas. Per això és el referent al qual acudim sempre quan hi ha dubtes, o quan la nostra memòria històrica no allarga prou. La frase que més corre pel Col·legi és "això segur que ho sap en Cadena". I mai té un no per ningú. Al contrari, en rebre la distinció ha reiterat la seva paraula.

D'altra banda, no us perdeu el debat que vàrem tenir al segon Simposi sobre la Llibertat de Premsa que va tenir lloc a Lleida i on vàrem coincidir en la necessitat urgent de desgovernamentar els mitjans públics i presteu atenció, també, a la iniciativa del

Foto: Jordi Salinas

"JOSEP MARIA CADENA ÉS EL REFERENT AL QUAL ACUDIM QUAN HI HA DUBTES, O QUAN LA NOSTRA MEMÒRIA HISTÒRICA NO ALLARGA PROU"

Grup de Treball de Mitjans Públics de crear un Grup Interdisciplinari amb investigadors d'universitats catalanes per treballar en un diagnòstic sobre l'estat dels mitjans públics a Europa. Ens cal tot el suport. Ens cal que quedi clar que la propietat dels mitjans públics és la ciutadania, destinatària original del dret a la informació.

I en el número que teniu a les mans dediqueu una estona al reportatge "Allunyats de la realitat". Torna el debat sobre els plans

d'estudis universitaris i la realitat del mercat. Torna el debat sobre el qui defensen que la universitat no és un taller de formació professional, per davant dels qui diuen que la realitat del mercat hauria d'obligar a modificar aquests plans.

El cert, ho llegireu aquí, és que la majoria de sortides professionals actualment són en gabinets de comunicació, en la comunicació corporativa i que els responsables dels estudis a les diferents universitats donen el seu punt de vista en aquest reportatge escrit per l'Adrián Caballero.

I al fil d'aquesta reflexió sobre els gabinets de comunicació, també us recomano l'entrevista a una de les periodistes més sòlides i d'àmplia trajectòria d'aquest país, la directora de l'ARA, l'Esther Vera que els últims anys ha exercit precisament des de l'Administració Pública. No us perdeu cap de les reflexions de qui ha estat a una banda i a l'altra i que segueix sent, com ella mateixa confessa, una entusiasta del periodisme.

Ben cordialment,

Neus Bonet Bagant

Degana del Col·legi de Periodistes de Catalunya

degana@periodistes.org

LA MEMÒRIA DE LA PROFESSIÓ

Josep Maria Cadena, amb quasi seixanta anys de professió, recull el premi Ofici de Periodista

TEXT EUDALD COLL

FOTO SERGIO RUIZ

El periodisme català està, en bona mesura, dins del cervell privilegiat de Josep Maria Cadena, un dels veterans a casa nostra que més ha viscut –i protagonitzat– la crònica de la professió. Amb humilitat, mà esquerra, sentit de l’humor i moltes hores de feina, ha anat dibuixant una trajectòria de quasi sis dècades. Per tot això, i per moltes coses més, va rebre el premi Ofici de Periodista, que atorga el Col·legi de Periodistes de Catalunya.

És un bon home. En això hi està tothom d’acord. A més, però, als seus vuitanta anys és un periodista experimentat que gaudeix d’una memòria privilegiada. Josep Maria Cadena, darrer guardonat amb l’Ofici de Periodista, el premi que atorga el Col·legi de Periodistes de Catalunya, recorda com si fos ahir els noms i cognoms –encara que siguin compostos–, les anècdotes, els articles, els càrrecs, etc, de les quasi sis dècades que fa que exerceix la professió. El seu cervell és l’enciclopèdia del periodisme català.

A principi d’any, la Junta de Govern del Col·legi de Periodistes va decidir atorgar-

NO VOLIA SER CORRESPONSAL NI ELABORAR GRANS REPORTATGES SINÓ "SERVIR A LES MÀQUINES DEL PERIODISME, A L'ACTIVITAT DE SOTA"

li el guardó en reconeixement a la seva trajectòria. La decisió va ser presa per unanimitat. “No podia ser d’altra manera”, va admetre Josep Maria Martí, membre de la Junta que va conduir l’acte de lliurament.

Cadena no enganya, no utilitza caretetes alienes per despistar. Amb el seu tarannà habitual –proper, amb sentit de l’humor,

RECORDA ELS NOMS I COGNOMS, LES ANÈCDOTES, ELS ARTICLES, ELS CÀRRECS... EL SEU CERVELL ÉS L'ENCICLOPÈDIA DEL PERIODISME CATALÀ

amic dels seus amics– va aprofitar el seu parlament per reviuire nombroses anècdotes d’una dilatada trajectòria, així com per tenir un record per a alguns col·legues com Josep Pernau, Josep Faulí o Joaquim Parramon. “Sempre he

volgut ser al costat dels companys”, va afirmar. I al recordar la seva carrera, va fer-ho amb una profusió de detalls.

Els assistents a l’acte de lliurament del premi –que va tenir lloc el 12 de maig al Col·legi de Periodistes– van comprovar, un cop més, com el pas del temps no afecta els seus records àgils, precisos, ben definits.

Tot plegat, banyat per una cultura enciclopèdica i un sentit de l’humor que “flueix sense estridències al llarg de la conversa”, tal com va apuntar el dibuixant Miquel Ferreres, que va protagonitzar la sorpresa de l’acte al regalar-li una caricatura on se’l veu caminant ben

vestit i amb barret mentre llegeix un diari que es diu *L’Incorruptible*.

Enmig d’aquell viatge al passat, Cadena va reconèixer que no va fer-se periodista per amor a la professió, sinó per raons més prosaiques. “A casa ho passàvem malament i jo tenia la presumpció personal que sabia escriure perquè encertava en posar en ordre el subjecte, el verb i el complement directe”, va assegurar. També va admetre que no volia ser ni corresponsal ni elaborar grans reportatges sinó “servir a les màquines del periodisme, a l’activitat de sota”. Un objectiu que va aconseguir.

Però malgrat el seu caràcter afable, no ha dubtat a l’hora de mostrar determinació

quan ha calgut. Aquesta coherència ha estat una constant en una professió amb la qual sabia no es faria ric. “Anàvem tots amb una sabata i una espadenya”, va dir. Malgrat això, valora, sobretot, les amistats fetes pel camí. Així, va recordar a companys i amics com Josep Pernau, Josep Faulí o Joaquim Parramon, professionals que va anar trobant-lo al llarg d’una carrera tan llarga com accidentada.

FIDEL I INFATIGABLE

La intervenció de Cadena va venir precedida per una glossa a la seva figura per part de Toio Ribas qui va ressaltar-ne la capacitat de treball. “Estem davant d’un periodista infatigable”, va dir tot recordant els 58 anys de professió que porta a l’esquena.

I la seva biografia, per molt resumida que sigui, n’és la prova. Nascut el 1935 a Barcelona i titulat el 1958 a l’Escuela Oficial de Periodismo, la seva trajectòria mostra com ha practicat quasi tots els gèneres informatius i d’opinió en la premsa diària, ràdio i, puntualment, televisió, però amb preferència en els mitjans amb suport de paper.

Es va iniciar als anys seixanta a l’agència Efe, on va ser redactor. Entre 1962 i 1976 va treballar al *Diario de Barcelona*, més conegut com el *Brusi*, on va començar a escriure la secció *Gentes de Pluma y Lápiz* sobre publicacions satíriques i humoristes gràfics, que acabaria sent una de les seves especialitats, així com la crítica d’art.

HA TREBALLAT EN PREMSA DIÀRIA, RÀDIO I TELEVISIÓ, HA ESTAT PROFESSOR UNIVERSITARI I HA PUBLICAT MÉS DE 75 LLIBRES

Entre 1976 i 1979 va ser subdirector de l’*Avui*, diari que va ajudar a crear en un moment en què la democràcia era jove i inestable. D’allà va ser acomiadat perquè, tal com va apuntar Ribas, “possiblement era incòmode als que, des del Consell del diari, volien decantar-lo cap a la nova Generalitat que es veia venir amb l’Estatut”.

Després de l’*Avui* va dirigir l’*Hoja del Lunes* en l’última etapa. Va ser ell qui va haver de tancar-la. Un episodi dolorós, malgrat que, segons Ribas, va “controlar l’enderroc”. El 1984 va entrar a *El Periódico*

de Catalunya, on arribaria a ser redactor en cap, on va crear una secció d’art i on va exercir de crític. S’hi va estar tres lustres fins que, el 2010, es va jubilar.

A més de tot això, ha estat professor d’Història del Periodisme a la UAB i ha tingut una prolífica activitat en el món editorial,

ja que ha publicat més de 75 llibres sobre art, divulgació històrica i biografies de pintors i escultors. Des que està jubilat, està immers en una

col·lecció de llibres dels dibuixants del *Cu-cut*, revista satírica catalanista d’inici del segle xx. Ja va pel setè volum. Un treball de recuperació que compta amb la col·laboració de l’Axiu Nacional de Catalunya i del Col·legi de Periodistes.

Els llibres, a part d’escriure’ls, són una de les seves passions, ja que disposa d’una gran col·lecció tan important d’exemplars antics que necessita d’un pis sencer per guardar-los. “Cadena és l’home que li va posar un pis als seus llibres en lloc de posar-li a una *querida*”, va bromejar Ferreres.

Neus Bonet, degana del Col·legi de Periodistes, en el moment d’entregar-li el guardó. Foto: Jordi Salinas

DES DE LA CLANDESTINITAT

L’Ofici de Periodista —que se suma a altres premis amb els quals ha estat reconegut com el Ciutat de Barcelona, la Creu de Sant Jordi i el Mañé i Flaquer— se li atorga quan es compleixen cinquanta anys del Grup Democràtic de Periodistes (GDP), del qual va ser un dels impulsors. A l’acte va recordar la primera reunió al restaurant del Col·legi d’Arquitectes.

Creat el 1966, aquest grup clandestí, pioner en l’Estat, —en el qual, a més de Cadena, hi havia Pere Oriol Costa, Joan-Anton Benach, Josep Maria Huertas, Josep Pernau, Josep Faulí, entre altres— va coordinar els escassos periodistes compromesos amb la democràcia, va ajudar a crear consciència en la professió i va permetre organitzar una sèrie de protestes. No van sortir-ne il·lesos. Cadena, per exemple, va

REFERENTS DE LA PROFESSIONIÓ

El Premi Ofici de Periodista va ser instituït pel Col·legi de Periodistes per valorar la trajectòria de professionals que són una referència per al conjunt de la professió. Fins avui en dia l'han rebut les persones següents;

JOSÉ MARTÍ GÓMEZ (1999)
 MARIA EUGÈNIA IBÁÑEZ (2000)
 JOSEP PERNAU (2001)
 ROSA MARIA CALAF (2002)
 ENRIC FRIGOLA (2003)
 JOSEP MARIA HUERTAS CLAVERÍA (2005)
 JOAQUIM MARIA PUYAL (2006)
 JAIME ARIAS (2007)
 MERCÈ CONESA (2008)
 NARCÍS-JORDI ARAGÓ (2009)
 XAVIER BATALLA (2012)
 JOSEP MARIA ESPINÀS (2013)
 JOSEP MARIA CADENA (2016)

Dibuix de Josep Maria Cadena elaborat per Miquel Ferreres que va regalar-li en l'acte de lliurament del premi Ofici de Periodista.

ser acomiadat de l'agència EFE per la seva pertinença al GDP.

El grup estava força cohesionat. “Només es podia mantenir gràcies a la confiança dels uns amb els altres”, va afirmar Ribas. El GDP es va dissoldre deu anys després, amb l'arribada de la democràcia, però abans va tenir temps de presentar-se a diferents eleccions de l'antiga Associació de la Premsa de Barcelona, fins que van acabar imposant-se. Cadena va ser secretari tècnic de l'Associació, entitat que s'acabaria transformant en el Col·legi de Periodistes, on va ser vicedegà.

Durant el seu parlament, va recordar anècdotes curioses viscudes dins d'aquelles parets, com quan va treure el bust de Franco de la sala d'actes, el van portar als baixos i un temps després li va regalar gustosament a un ordenança que li va

demanar d'emportar-se'l a casa. O quan, amb l'excusa de pintar una paret, va fer treure la làpida dedicada als periodistas

VA SER UN DELS FUNDADORS DEL CLANDESTÍ GRUP DEMOCRÀTIC DE PERIODISTES, FET QUE LI VA COSTAR LA FEINA A L'AGÈNCIA EFE

caídos por Dios y por España'. Anèdotes que deixen clar que sempre ha tingut mà esquerra per sortir-se de situacions compromeses. I amb la mateixa subtilesa es va enfrontar als que manaven, sobretot en la dictadura. “Sabia pessigar el poder”, va resumir Ribas.

A part d'aquestes virtuts, Antonio Franco va ressaltar que l'homenatge a Cadena, en realitat, ho és també a tot un grup professionals, com Pernaú o Faulí, que van

guiar els periodistes joves a l'inici de la democràcia. “Els van ser la formació real, la transmissió del coneixement imprescindible per navegar i intentar entendre una mica les coses”.

Sobre Cadena, Franco va destacar que fa anys que el periodista

homenajat ja era conegut per la seva envejable memòria. “Al *Brsi* encara era jove però ja era la memòria històrica respecte a moltes coses. Era un servei de documentació ambulat sobre tot tipus de matèries”, va destacar. Per allò, però també per moltes altres coses, Franco va ressaltar que Josep Maria Cadena ha estat de gran ajuda a molts companys d'aquest ofici. “Ha fet una contribució importantíssima a la professió i, en realitat, a tots nosaltres”, va concloure. Ç

AIRES DE CANVI

El Simposi sobre Llibertat de Premsa de Lleida mostra les millores i els factors de canvi als mitjans públics de diferents països europeus

TEXT EVA TABOADA
FOTOS VICENTE PRUNA

A la imatge, Ràdio 4, pionera de la ràdio en català i emissora en aquesta llengua de Ràdio Nacional d'Espanya.

La segona edició del Simposi sobre Llibertat de Premsa, organitzat per la Demarcació de Lleida del Col·legi de Periodistes i la facultat de Lletres de la UdL, es va centrar en els mitjans públics, tant de casa nostra com de la resta de països europeus. La trobada va permetre observar que, malgrat els problemes i les carències existents, s'observen aires de canvi en alguns països, sobretot als del sud d'Europa.

Sembla que s'enceta un nou temps, s'obren alguns camins, així com un debat absolutament necessari per reformar el model dels mitjans públics espanyols. Hauria de ser senzill, de fet, només caldria recuperar l'esperit d'algunes lleis, com la de l'Audiovisual de Catalunya del 2005 o la de la de Radio i Televisió Estatal del 2006. Encara que la distància entre el marc legal i el funcionament real és, avui dia, abismal, els experts en comunicació ens plantegen un espai reversible.

El segon Simposi sobre Llibertat de Premsa —que va tenir lloc els 3 i 4 de maig al Centre de Cultures i Cooperació Transfronterera del Campus de Cappont— es va

FA VINT I CINQ ANYS QUE ES PARLA DE CRISI, PERÒ LES GRANS TELEVISIONS PÚBLIQUES EUROPEES SÓN LÍDERS, EXCEPTE A FRANÇA I ESPANYA

centrar enguany en la llibertat de premsa en els mitjans públics. Organitzat per la Demarcació de Lleida del Col·legi de Periodistes i el Departament de Filologia Catalana i Comunicació de la Universitat de Lleida (udl), la trobada va permetre parlar del vincle entre llibertat de premsa i ciutadania i es van fer reflexions ètiques i deontològiques. Sobretot, es va dibuixar un escenari molt crític però, al mateix temps, amb aires de canvi.

Va quedar clar, per exemple, que a casa nostra disposem de les eines, ja que diferents estudis a Catalunya, al País Valencià i a la resta de l'Estat demostren que cal una

reforma de les lleis, així com una profunda reflexió sobre cap a on ha d'anar el periodisme. Aquestes lleis, que compleixen una dècada, ens havien de curar i protegir contra un mal endèmic del periodisme, com és la dinàmica partidista que ha portat a la instrumentalització dels mitjans públics i privats. I és clar, com no ha estat així, gaudim d'uns mitjans farcits d'argumentaris polítics, en comptes d'arguments periodístics.

AGENDES IMPOSADES

En aquest context, Milagros Pérez Oliva, periodista d'*El País*, va recordar que la qualitat de la democràcia depèn de la qualitat de la informació (i a la inversa). Precisament, la constatada mala qualitat de la informació (per a diferents factors) ha portat al descrèdit de

molts mitjans, que han quedat sota sospita. La societat, va apuntar, té la sensació que polítics i periodistes som al mateix costat, quan, en realitat, ens hem deixat arrabassar les decisions que ens corresponen com a professionals de la informació.

A LA TELEVISIÓ PÚBLICA ALEMANYA, LA MES POTENT DEL MÓN, FINS I TOT HAN CREAT UN CONSELL CONSULTIU AMB LA SOCIETAT CIVIL

A tall d'exemple, Pérez Oliva va recordar que fa vint anys els mitjans marcaven l'agenda mediàtica, es a dir, allò del que

haviem de parlar, mentre que ara sovint vénen imposades pels governs o pels agents polítics i socials. Decideixen per nosaltres el que serà notícia. Així doncs, la premsa ha perdut un cert grau de llibertat. Ara bé, en el seu parlament, Pérez Oliva va anar més enllà i va deixar clar que qui realment ha perdut la llibertat és el ciutadà, que no pot exercir el dret a rebre informació que li permeti prendre bones decisions sense interferències i amb la rapidesa que demana el ritme canviant de la societat. Amb les redaccions desbordades pel sistema polític mediàtic, ja no expliquem els grans temes. Per això, el periodistes, hem de ser els garants de la veritat factual, aquella que es pot demostrar, i que, no ens enganyem, només es pot explicar amb una sola versió.

MALA SALUT DE FERRO

A l'hora de fer un cop d'ull al panorama actual al vell continent, Carles Llorens, professor de la Universitat Autònoma de Barcelona, va posar-hi el titular: la televisió pública a Europa té una mala salut de ferro. Tot i que fa vint i cinc anys que es parla de la seva crisi, resisteix i a la majoria de grans països es líder, amb l'excepció

de França i Espanya. En canvi, en els països petits i mitjans s'imposa la televisió privada.

Pel que fa a TVE, Llorens, va ser contundent al criticar la manipulació informativa. En aquest sentit, va recordar que, recentment, el Consell

UNA FOTO ACTUALITZADA

UN GRUP INTERDISCIPLINARI FORMAT PEL COL·LEGI DE PERIODISTES I INVESTIGADORS D'UNIVERSITATS CATALANES PREPARA UN DIAGNÒSTIC SOBRE L'ESTAT DELS MITJANS PÚBLICS A EUROPA

A Lleida, es va veure que el món acadèmic i el professional han de treballar plegats a l'hora d'afrontar els problemes que arrossegueu els mitjans públics de casa nostra. Per això el Grup de Treball Mitjans Públics del Col·legi de Periodistes ha creat un Grup de Treball Interdisciplinari amb investigadors de temes de la comunicació a les universitats catalanes.

El periodista Carles Prats, responsable del Grup de Treball Mitjans Públics, va explicar al Simposi de Lleida la feina que, des del Col·legi, s'ha fet fins ara en aquest àmbit i va explicar el perquè d'aquesta nova iniciativa que va començar a gestar-se el passat mes de març.

Avui dia, el Grup Interdisciplinari compta amb una dotzena de persones –entre investigadors i membres del Grup de Treball Mitjans Públics– i, fins ara, les universitats implicades són la UAB, la UPF i la UdL, tot i que esperen sumar investigadors d'altres universitats catalanes.

L'objectiu d'aquest grup és realitzar una fotografia actualitzada de la situació dels mitjans públics a Europa per saber les lliçons que se'n poden treure. Abans de l'estiu, s'espera disposar d'un document base per recollir, de manera sistemàtica,

FINIS ARA, S'HI HAN IMPLICAT LA UAB, LA UPF I LA UDL, PERÒ ESPEREN SUMAR INVESTIGADORS D'ALTRES UNIVERSITATS

la informació –tant de professionals com d'acadèmics– de diferents països europeus. Aquesta informació permetrà realitzar un diagnòstic acurat per, posteriorment, elaborar un document de bones pràctiques per desgovernamentitzar els mitjans públics a Europa –es preveu tenir-lo enllestit a la tardor– amb reflexions fonamentades i propostes que puguin aplicar-se a casa nostra.

La intenció, doncs, és elaborar un document sòlid per contribuir, en positiu, al debat obert dins el procés de canvi legislatiu actual tant a nivell català com espanyol. Cal recordar, per

exemple, que el Parlament de Catalunya va aprovar, el 17 de març, la moció 13/XI/2016, en què es constata la necessitat de prendre les iniciatives legislatives per reformar la llei 11/2007 de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA).

MECANISMES DE CONTROL

Durant la seva intervenció a Lleida, Carles Prats va explicar la importància d'aquest canvi legislatiu ja que, va assegurar, hi ha una dependència en els nomenaments dels òrgans directius respecte dels governs, a banda de l'escassa capacitat d'intervenció dels mecanismes de control parlamentari. També va advertir del risc de reformes anteriors que han

EL DOCUMENT –QUE ES PREVEU TENIR A LA TARDOR– VOL CONTRIBUIR AL DEBAT OBERT DINS EL PROCÉS DE CANVI LEGISLATIU ACTUAL

canviat el control governamental pel dels partits. Assistim, doncs, a una deriva intervencionista. Montse Melià, membre del Consell d'Informatius de RTVE, havia posat alguns exemples en la taula rodona. Una deriva que afecta greument el pluralisme i, com a conseqüència, la democràcia, va assegurar Prats. Davant d'això, què cal fer? Entre altres mesures, va apuntar la necessitat de dotar de mecanismes de participació dels professionals en els òrgans rectors dels mitjans. Dotar-los d'estatuts de redacció amb comitès professionals. I garantir un finançament estable i suficient per als mitjans, alliberant-los de la dependència dels governs de torn. La proposta passa per una autoritat audiovisual realment independent i òrgans de gestió dels mitjans escollits de manera transparent i amb criteris estrictament professionals. En definitiva, una redefinició profunda i inajornable del model actual.

Un grup de periodistes de TV3 durant una jornada de treball. El debat entorn a les televisions públiques és una constant tant aquí com a l'estranger.

d'Informatius de RTVE ha argumentat males pràctiques de l'ens públic arran de l'emissió d'un *Informe Semanal* ("El turno de Sánchez") sobre el líder socialista en què es constata un mal tractament en el contingut. El programa va provocar nombroses queixes. Com va explicar Montse

AL DESEMBRE, ITÀLIA VA ESTRENAR UNA LLEI PER ESCOLLIR UN CONSELL ADMINISTRATIU MÉS DEMOCRÀTIC A LA TELEVISIÓ PÚBLICA

Melià, periodista de RTVE, el reportatge presentava una clara manipulació en les argumentacions que, en realitat, eren opinions partidistes, ja que les tres veus que hi apareixien només defensaven una única alternativa de pacte per constituir un Govern espanyol (PP, PSOE i C's).

Tornant a les televisions públiques europees, al Simposi es va recordar la situació de diferents països del vell continent. França, per exemple, ha estat l'únic país de la UE que ha privatitzat un canal públic i François Hollande preveu una retallada substancial del pressupost de l'Estat destinat a la televisió.

Contràriament, Alemanya fa bandera de la televisió pública, la més potent del món. Recentment, fins i tot ha creat un consell consultiu que implica tota la societat civil, i en què només un terç dels integrants poden estar vinculats a la política.

A Gran Bretanya, la BBC es manté com el model a seguir, encara que les cadenes

privades també han de retre comptes sobre la programació.

EL SUD ES MOU

D'altra banda, Itàlia és un exemple del que la voluntat política pot i ha de fomentar: el canvi. Al desembre, va estrenar una nova llei per escollir el consell administratiu més democràtic. I sembla que aquest és un camí que s'ha de seguir. Si bé hi ha realitats diverses, el problema de la manca de pluralitat dels continguts i la qualitat són encara les principals dolences.

A Portugal, la llibertat d'expressió també està garantida per la constitució. Malgrat això, els mitjans no reflecteixen la pluralitat del teixit social. Són més centralitzats i urbans, mentre que els locals es converteixen en la veu del municipalisme.

Així ho explicava Luís Antonio Santos, periodista i professor de la Universitat de do Minho (Braga), qui va explicar que, el 2014, es va fer un esforç de transparència mitjançant la creació del Consell General

A PORTUGAL S'HA CREAT UN ORGANISME INDEPENDENT QUE ESCOLLIRÀ ELS EQUIPS DE GESTIÓ DELS MITJANS PÚBLICS

Independent que escull els equips de gestió dels mitjans públics amb la intenció que siguin transversals. I, a més, han endegat una enquesta nacional entre els periodistes per fer una radiografia actualitzada de la professió.

A l'altra banda de la balança hi havia el tancament, de la nit al dia, de l'ERT (Ellinikí Radiofónia Tileórasi), la televisió

pública grega, un cas similar al de la televisió valenciana. Tot i això, Babis Kokosis, periodista de l'ERT, va admetre que a l'horitzó es perfila una situació esperançadora, gràcies a la nova legislació de mitjans que es presentarà a la cambra de diputats del país hel·lènic, un nou repte per a NERIT, la nova radiotelevisió pública grega que, segons Kokosis,

s'observa amb optimisme, encara que el consell regulador passarà pel control governament i el gran repte continua sent com desvincular-se del control absolut de l'Estat

RENOVACIÓ A VALÈNCIA

Mentre a Grècia comencen a veure la llum, a València també es respiren aires

RECERCA ESPECIALITZADA

Professors i alumnes de diverses universitats de Catalunya i el País Valencià van realitzar, en el marc del Simposi Llibertat de Premsa, uns tallers temàtics en què van presentar i debatre diferents treballs de recerca. Aquests van girar al voltant de quatre temes com els mecanismes dels periodistes per retre comptes, la llibertat de premsa en l'àmbit local, els ajuts públics i la llibertat de premsa i, finalment, la llibertat de premsa i temes d'especial sensibilitat. En total, van participar-hi la Universitat Autònoma de Barcelona, la Universitat de Lleida, la Universitat Oberta de Catalunya, la Universitat Pompeu Fabra i la Universitat de València.

El Parlament de Catalunya ha iniciat un debat sobre la necessitat de canviar la llei de la CCMA. A la fotografia, un periodista del 3/24.

REFLEXIÓ I DEBAT

La defensa de llibertat de premsa com un estat necessari perquè els periodistes puguem garantir i facilitar l'accés al dret de la informació de la ciutadania amb professionalitat i compromís deontològic és indispensable perquè les persones siguin capaces de conèixer la realitat que els envolta, formar-se'n una opinió i prendre les decisions que considerin adients per desenvolupar-se i participar socialment en una democràcia. Amb l'organització del Simposi de Llibertat de Premsa, els mesos de maig de 2015 i 2016 a Lleida, el Col·legi de Periodistes i la Universitat de Lleida, han obert un nou espai de reflexió i debat entre professionals, acadèmics, i la societat civil per repensar els conceptes, localitzar limitacions o amenaces i avançar en la defensa de la llibertat de premsa. Amb aquest objectiu, la celebració de tallers i les comunicacions sobre diferents realitats europees, estatals i catalanes, així com la presentació de bones i males pràctiques, ens han portat cap a l'anàlisi de la matèria com un poliedre de moltes cares, una realitat de moltes dimensions. Aquest 2016 ha quedat clar que cal una desgovernamentalització dels mitjans públics així com un nou repete: com veu el públic, destinatari original i final del dret a la informació, l'actual estat de llibertat de premsa? Estem segurs que el Simposi de 2017 continuarà sent un espai per a l'intercanvi d'idees i de reflexions.

Rafa Gimena Molina

President de la Demarcació de Lleida del Col·legi de Periodistes de Catalunya

de canvi. Tres anys després del tancament de la Ràdio Televisió Valenciana (RTVV), sembla haver-hi nous horitzons mercès als canvis en la política valenciana i al fet que es posin sobre la taula les Bases per a la Renovació per a l'Espai Comunicatiu Valencià. Així, un equip d'experts en comunicació de les universitats valencianes van dibuixar un nou espai audiovisual. Segons l'informe, el dèficit democràtic del sistema polític espanyol es present com a problema de fons amb l'inherent perill del clientelisme i del partidisme.

En aquest context, els mitjans valencians s'han perfilat clarament com un instrument per al control de l'opinió pública, com a l'època de la Transició. Javier Marzal, catedràtic de Comunicació i Publicitat de la Universitat Jaume I de Castelló, va

LA TELEVISIÓ PÚBLICA GREGA VEU EN L'HORIZÓ UNA SITUACIÓ ESPERANÇADORA GRÀCIES A LA NOVA LEGISLACIÓ DE MITJANS

explicar que un cop feta la radiografia de com es va arribar al tancament i les seves conseqüències, cal un de canvi d'acció política amb fonaments: valors i principis democràtics, rendició de comptes a la societat, nomenaments per majories qualificades, despolititzar i professionalitzar la gestió futura dels nous mitjans públics, així com els òrgans de control interns i externs.

L'EXEMPLE NÒRDIC

I si a Grècia i València intenten solucionar la trencadissa que van suposar els respectius tancaments dels mitjans, al Simposi també es va recordar l'exemple nòrdic, el model, el paradigma d'allò que ha de ser un mitjà públic. I és que, a més, comptem amb una llarga trajectòria (la primera llei de transparència de Suècia es del 1776). No és estrany, doncs, que gaudeixin d'un

millor sistema democràtic, perquè la democràcia i la llibertat de premsa —tal com havia apuntat Milagros Pérez Oliva— són dos conceptes que van agafats de la mà. Així ho va recalcar Laura Bergés, professora del departament de Filologia catalana i Comunicació de la UdL i i membre de l'Euromedia Research Group, que va ressaltar que el servei públic és un factor diferencial als països nòrdics com a garantia del dret a la informació i com a estímul de la llibertat de premsa.

Perquè, tal com Bergés va recordar, en aquests països els mitjans públics no poden tenir interferències en la línia editorial i tenen l'obligació intrínseca d'oferir diversitat i qualitat. Tenen, per tant, una responsabilitat social. De fet, gaudeixen de la llibertat que els atorga l'autonomia financera. El resultat de tot plegat és que un 90% de la població connecta amb la televisió pública setmanalment.

Un altre exemple ben diferent que va il·lustrar Bergés és el dels països de l'Est. Allà encara topen amb dificultats per construir un servei públic independent, de qualitat i central, ja que compten amb models de finançament poc consolidats i amb una posició minoritària respecte als canals privats. També estan, a més, sota la pressió del control governamental.

Un cop realitzades aquestes anàlisis de contextos i situacions ben diferents ens trobem, doncs, davant el llarg camí cap a la democratització real amb el pes que encara suposen certes herències històriques. Amb tot, com va assegurar Bergés, el camí es reversible i, de fet, ja s'albiren nous factors de canvi. La clau radica, com passa als països nòrdics, en el rol central de servei públic per la millora de la llibertat de premsa i en els consensos. El gran repte, però, es el finançament. Ç

ALLUNYATS DE LA REALITAT

Els plans d'estudi de les facultats de Periodisme catalanes no sempre s'adapten a un mercat laboral focalitzat en la comunicació corporativa i amb un nombre creixent de freelance

TEXT ADRIÁN CABALLERO
FOTOS DANI CODINA

Actualment, la meitat dels periodistes treballen, de manera completa o parcial, en gabinets o agències de comunicació però, en canvi, tan sols un 15% de les assignatures dels plans d'estudi de les facultats catalanes preparen els futurs professionals per a aquest tipus de feina. Tampoc no els preparen per exercir com a freelance en un mercat laboral més i més externalitzat, tot i que cada cop introdueixen més assignatures sobre emprenedoria. Des de les universitats, difereixen a l'hora d'argumentar aquesta diferència entre el que s'estudia a les aules i la realitat de la professió.

El mercat laboral del sector periodístic viu, en els darrers anys, una important transformació. Hi ha xifres que ho deixen ben clar. L'any passat, una enquesta de *Report.cat*, el setmanari digital del Col·legi de Periodistes, xifrava en un 65,4% els periodistes que exercien completament o parcialment en gabinets de comunicació. A aquesta dada, cal afegir el darrer informe anual de l'Associació de Premsa de Madrid (APM), que assenyalava que un 46% dels periodistes espanyols en actiu treballava en la comunicació corporativa (agències de comunicació, gabinets o institucions).

Ara bé, fins a quin punt els plans d'estudi de les facultats de Periodisme catalanes reflecteixen aquesta realitat? Una anàlisi del conjunt de les assignatures dels plans d'estudi dels diferents graus (set universitats tenen graus de Periodisme i la UOC en té un en Comunicació) apareixen xifres que conviden a la reflexió.

Així, les assignatures que preparen per al periodisme en mitjans de comunicació (com Escriptura en Premsa, o Informatius en Ràdio i Televisió) suposen un 76% del total. En canvi, les que tracten sobre comunicació corporativa (Introducció a la Comunicació en organitzacions o Gabinets de Comunicació, per exemple) tan sols signifiquen un 15%. El 9% restant són les assignatures relacionades amb els idiomes (català, castellà i anglès). Cal destacar que en aquest còmput no s'han tingut en compte les pràctiques oficials ni els graus específics, com el de Comunicació Cultural de la Universitat de Girona.

Queda clar, doncs, que el pes del conjunt de les assignatures sobre comunicació corporativa és encara secundari dins els plans d'estudi. En alguns casos, a

més, aquestes assignatures només són optatives. Així, per exemple, a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), la que té més alumnes i on es pot obtenir una menció en Comunicació corporativa, no hi ha cap assignatura obligatòria sobre periodisme en gabinets.

Una situació semblant es dona a la Universitat de Lleida (UDL), on el curs vinent serà el primer en què les assignatures de comunicació corporativa, actualment optatives, passaran a ser obligatòries. En altres casos, com el de la Universitat Pompeu Fabra (UPF), l'assignatura de Gabinets de Comunicació, si bé enguany ja és obligatòria, és l'única del pla d'estudis i no es cursa fins al tercer any.

VISIONS DIFERENTS

A l'hora d'esbrinar les causes d'aquesta diferència entre el que s'estudia i la realitat actual del mercat laboral, els responsables de les mateixes facultats de Periodisme catalanes difereixen en la seva argumentació.

Així, Carles Singla, degà de la facultat de Comunicació de la UPF, creu que un pla d'estudis enfocat al

NOMÉS UN 15% DE LES ASSIGNATURES PREPAREN PER A LA COMUNICACIÓ CORPORATIVA, TOT I QUE ÉS ON TREBALLA LA MEITAT DE LA PROFESSIÓ

periodisme de mitjans respon a les expectatives dels joves que inicien els estudis. "Quan accedeixen a la universitat amb divuit anys desconeixen el perfil del cap de premsa o especialista en comunicació corporativa", assegura.

Amb tot, si des de les facultats reconeixen aquesta diferència entre els plans d'estudi (i les expectatives dels estudiants) i la realitat laboral que els espera després de llicenciar-se, no haurien les universitats de posar-hi solució? "Els alumnes ens demanen que els preparem per ser periodistes de mitjans. Quan xoquen amb la realitat del mercat laboral ja han sortit de la facultat", admet Singla.

La visió de Singla contrasta, per exemple, amb el treball que es realitza a la Universitat de Vic (UVic), on el grau de Periodisme es gestiona des de la Facultat d'Empresa i Comunicació. "Des del primer moment vam veure clara la realitat al sector", afirma Xavier Ginesta, vicedegà de la facultat, que recorda que, des del 2003, (quan van estrenar aquests estudis) apliquen

A LA UAB O A LA UNIVERSITAT DE LLEIDA NO HI HA CAP ASSIGNATURA OBLIGATÒRIA SOBRE PERIODISME EN GABINETS

un concepte de transversalitat entre el professorat. "Professors dels graus d'Empresa i Economia donen classes en els graus de comunicació i periodisme i a la inversa", explica.

Ginesta explica que, des de fa tres anys, a banda de la titulació de Periodisme, la UVic també ofereix un grau de Màrqueting i Comunicació Corporativa. Qüestionat pel fet que els alumnes demanen ser preparats per al perfil de periodista de mitjans, Ginesta respon que "des de la UVic fem una tasca comercial molt important, amb especial atenció a l'orientació universitària", cosa que es tradueix en desenes de xerrades i tutories personalitzades en què es mostra als futurs alumnes quina és la demanda del mercat laboral i quina és l'oferta de la universitat per respondre a aquesta demanda.

Un discurs semblant al de Ginesta és el que manté Josep Maria Carbonell, degà de la Facultat de Comunicació Blanquerna (URL). "Quan un estudiant ve a una sessió informativa li expliquem que és a la comunicació corporativa on hi ha les sortides laborals", afirma, al temps que assenyalava el canvi de nom que enguany ha sofert el grau de Periodisme a la seva universitat. Des d'aquest curs, s'anomena Grau en Periodisme i Comunicació Corporativa. "Fem una enquesta que ens ajuda a saber on troben feina els nostres estudiants", explica Carbonell, un aspecte clau que, segons ell, ha ajudat a

adaptar els plans d'estudi fins al punt d'acabar canviant, fins i tot, el nom del grau.

També, des de la Universitat Abat Oliba (UAO) realitzen un seguiment dels alumnes durant tota la carrera i, al darrer curs, cursen una assignatura obligatòria de comunicació corporativa. Joan Andreu Rocha, vicedegà de Periodisme, explica com en la majoria dels casos, "els alumnes varien l'interès professional al final de la carrera respecte del primer curs", i s'incrementen els que veuen la comunicació corporativa com una sortida laboral preferent.

A la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) tampoc no tenen encara la comunicació corporativa entre les assignatures obligatòries al grau de Periodisme. Tot i que el director dels Estudis de Comunicació, Jordi Sánchez-Navarro, assegura que entenen que "la comunicació corporativa és una sortida professional d'interès creixent", avui dia les úniques opcions en aquest sentit són una assignatura optativa al grau o un màster en Comunicació Corporativa previst per al curs vinent.

"QUAN ELS ALUMNES XOQUEN AMB LA REALITAT DEL MERCAT LABORAL, JA HAN SORTIT DE LA FACULTAT" CARLES SINGLA, UPF

I és que, igual que la UOC, tot i que durant el grau no destaquen les assignatures sobre comunicació corporativa, algunes facultats, com la UPF, la UAB, l'Abat Oliba i la de Girona tenen una oferta de màsters que permeten formar-se en aquesta especialització.

UN TEMA TABÚ

El grau específic de Màrqueting i Comunicació Corporativa de la UVic, diferenciat del de Relacions Públiques, contrasta amb el fet que alguns degans, com

En la foto d'obertura, estudiants de Blanquerna durant unes pràctiques a la facultat. En aquesta pàgina, estudiants de la Pompeu Fabra.

Carles Singla, consideren que Periodisme potser no és la carrera oportuna per a aquells que volen dedicar-se a la comunicació corporativa i recomana que facin el grau de Publicitat i Relacions Públiques.

Una apreciació semblant és la de Jorge Nieto, coordinador del grau de Periodisme de la UdL, que opina que els graus de Publicitat i Relacions Públiques preparen millor per a la comunicació corporativa. “Les fronteres són febles”, reconeix Nieto sobre els perfils dels professionals de comunicació que demanda el mercat. “Hi ha oficis que ho barregen tot”, afegeix.

En aquest sentit, Maria José Recoder, degana de la facultat de Comunicació de la UAB, recorda que “no fa tant en moltes facultats es considerava que un professional d’un gabinet de comunicació no era periodista”. Recoder —que coneix bé aquest terreny, ja que és professora d’una assignatura optativa sobre comunicació corporativa que en els darrers tres anys ha vist incrementar els alumnes matriculats, fins als més de 80 actuals— reconeix que aquest ha estat sempre un tema “tabú” a les facultats. De la mateixa opinió és Assumpció Huertas, vicedegana responsable dels estudis de Periodisme a la Universitat Rovira Virgili (URV), per a qui la feina del comunicador i les relacions públiques van lligades.

“Al grau de relacions públiques molts temes no es toquen amb tanta profunditat com s’hauria de fer per parlar de màrqueting i comunicació”, defensen des de la Uvic, on, per cert, es manté el grau de Publicitat

i Relacions Públiques com una opció diferenciada. “Els que escullen la comunicació corporativa volen estar al capdavant del departament de comunicació d’una gran empresa, no en una agència publicitària”, argumenta Ginesta.

ADAPTAR ELS PLANS D'ESTUDI

Preguntats el degà de la Blanquerna i el vicedegà de la Uvic —les dues facultats que han adaptat més els estudis a la realitat del mercat laboral— si, com a universitats privades, els ha estat més fàcil canviar els

Les diferents facultats no coincideixen a l'hora d'explicar la diferència entre els plans d'estudi i el mercat laboral. A la foto, estudiants de Blanquerna a la biblioteca.

plans d'estudi que a les facultats públiques, els dos ho neguen rotundament. “Som una universitat privada, però seguim les mateixes regulacions que la pública. Qualsevol reforma del pla d'estudis és revisada per l'Agència per a la Qualitat del Sistema Universitari de Catalunya (AQU)”, detalla Carbonell. En aquest sentit, Joan Andreu Rocha, de la UAO, critica que “el sistema per adequar els programes i els plans d'estudi per adaptar-se a la realitat són més lents del que haurien de ser”. Una opinió que comparteixen altres degans.

On sí que coincideixen diverses facultats és en com preparar els alumnes per a aquesta realitat pluridisciplinària. “Els graus de Periodisme, Publicitat i Relacions Públiques comparteixen assignatures durant els primers dos anys”, explica Assumpció Huertas,

de la URV. Exactament el mateix passa a Blanquerna i altres facultats que implementen sistemes semblants. En canvi, a la Universitat Internacional de Catalunya (UIC) no és fins al tercer i quart curs que s'incorporen assignatures com Direcció de Comunicació o Empresa en què, en paraules del degà Alfonso Méndiz, “es treballa la visió estratègica” dels projectes periodístics i de comunicació.

COM SER FREELANCE?

Una altra conclusió tant de l'enquesta del *Report.cat* com del darrer informe de l'APM és que cada cop són més els periodistes que, forçats per un mercat que externalitza més tasques, treballen com a freelance. Una dada més que significativa sobre el treball autònom

"NO PODEM POSAR UNA ASSIGNATURA OBLIGATÒRIA SOBRE COM TREBALLAR DE FREELANCE"

MARIA JOSÉ RECODER, UAB

és que, dels que declaren treballar com a freelance, només un 10% ho tenia planejat quan estudiava Periodisme.

Les facultats s'enfronten, doncs, al fet de preparar uns alumnes que, condicionats pel mercat laboral, tindran molts números de veure's obligats a treballar pel seu compte. En aquest sentit, les dificultats són notables a totes les facultats malgrat algunes idees sobre com ajudar l'alumnat.

Des de la UPF, per exemple, "es comença a parlar del tema", explica Carles Singla, mentre que des de la UAB ajuden els autònoms que volen emprendre –sigui quina sigui la carrera professional– des d'una iniciativa anomenada TIClaude que ajuda emprenedors sorgits de la universitat.

També, des de Lleida, a la UdL opten per la informació. "Els comentem com està la situació", explica Jorge Nieto. "No podem posar una assignatura per saber ser autònom", apunta Maria José Recoder des de la UAB, mentre que Joan Andreu Rocha, des de l'Abat Oliba opina igual, però creu que cal, això sí, fer èmfasi durant tot el grau sobre la realitat del mercat laboral. "Tenim una assignatura a cada curs on posem el focus sobre nous mercats, oportunitats de negoci i altres aspectes que poden ajudar una carrera emprenedora o com a freelance", explica.

D'altra banda, des de la Uvic aposten per les xerrades informatives i pel fet que part del professorat són pe-

La mateixa visió tenen a la Rovira Virgili (URV) on els alumnes s'enfronten, ja al segon curs, a una assignatura d'Emprenedoria. La vicedegana, Assumpció Huertas, considera que els professors associats, alguns freelance, "enriqueixen la facultat perquè parlen de la realitat del sector". Des de la UOC, Jordi Sánchez-

LA UVIC I BLANQUERNA HAN ESTAT LES PRIMERES A INTEGRAR LA COMUNICACIÓ CORPORATIVA A LA FORMACIÓ

Navarro explica que "el grau en Comunicació inclou formació específica sobre la iniciativa emprenedora". També ho fan al grau de periodisme de la UIC, on per mitjà de tallers i sessions a tercer i quart curs intenten preparar els alumnes per a la possibilitat de ser emprenedors.

Finalment, a Blanquerna van un pas més enllà i han optat per transformar el treball obligatori de final de grau en un simulacre d'emprenedoria.

"Està enfocat a fer un projecte viable de comunicació", explica el degà, que detalla que els alumnes s'enfronten, el darrer any dels estudis, a un tribunal intern que valora el seu projecte i, en el darrer semestre, un tribunal extern té l'última paraula sobre si l'empresa que proposen és viable o no. "D'aquí han sorgit projectes que ja s'estan aplicant a la vida real", presumeix Josep Maria Carbonell. **Ç**

ALGUNS DEGANS ES QUEIXEN DE LA LENTITUD DEL SISTEMA PER ADEQUAR ELS PLANS D'ESTUDI A LA REALITAT LABORAL

riodistes que treballen pel seu compte. "Ser freelance no és un problema, el problema és que no t'expliquin què significa", opina Xavier Ginesta.

Entrevista a Esther Vera, directora de l'ARA

"ESTEM INVENTANT UN NOU MODEL DE NEGOCI"

Té una extensa trajectòria plena de feines amb responsabilitat. Ha treballat a aquí i a l'estranger. En televisió, ràdio i premsa. El currículum d'Esther Vera mostra que, lluny d'aferrar-se als càrrecs, defuig la zona de confort que enyoren tants professionals. El seu darrer repte és dirigir l'ARA, substituint Carles Capdevila. Amb el seu nomenament, Vera se suma a la minsa llista de dones que, al nostre país, han pres les regnes d'un diari.

TEXT JORDI ROVIRA
FOTO SERGIO RUIZ

Fa pocs mesos que ets directora de l'ARA. No sé si ja has superat María Luz Morales, que va estar uns mesos al capdavant de *La Vanguardia* entre 1936 i 1937, tal com sé que havies comentat a algú...

(Riu) Ho vaig dir de broma, espero aguantar molt més!

Esperem que no acabis a la presó com ella...

Espero! La situació no és tan extraordinària com en el seu cas! María Luz Morales era una periodista bona i valenta en un moment molt complicat.

Quan es va anunciar el teu nomenament, alguns mitjans es referiren a tu com la primera directora d'un diari català. Mala memòria o mala documentació?

Probablement, mala memòria perquè hi ha pocs casos, però els haurien de saber. El problema és que van ser dones molt importants que, com en molts altres terrenys, sovint no són tan considerades com els companys masculins. O, simplement,

no són recordades perquè aquella època és menys coneguda i perquè tenim més fresca la memòria recent.

Et sap greu que es destaqués el fet que siguis dona i no tant la teva vàlua com a periodista? En un país normal ser dona no hauria de ser un plus.

No considero que sigui un plus. Jo sóc periodista. Es destaca el fet de ser dona, si bé voldria pensar que m'han nomenat per

"ELS PERIODISTES TENIM UNA CAPACITAT DE DESTRUCCIÓ QUE SERIA CONVENIENT TRACTAR-LA AMB LA MÀXIMA SENSIBILITAT POSSIBLE"

ser periodista i no pas per ser dona. Tot i així, és cert que encara es fa estrany.

Tu has treballat a televisió, ràdio i premsa. Són llenguatges diferents o en el fons estem parlant de comunicar?

El que ara tinc clar, vist amb perspectiva, és que la matèria primera, fonamental, és la informació. I el que s'ha de tenir són

els instruments i la curiositat suficients per treure o detectar informació, a més de divertir-te fent-ho. I no tothom serveix per a tot. Amb tot, la gent que sap treure notícies en un mitjà també sap treure'n en els altres.

La teva darrera feina va ser com a assessora del conseller Mas-Colell. Fins a quin punt sortir de l'entorn del Govern per dirigir un diari et con-

ditiona a l'hora d'informar sobre l'equip de gent del qual fins fa poc formaves part?

La feina a l'Administració té un

component de gestió d'informació. Com més tècnicament i menys ideològicament facis la feina, més salvaguardaràs la teva independència. No em van fixar per ser pròxima al Govern, sinó per ser una bona tècnica i per gestionar la informació d'una Conselleria. Que després passes de nou a l'altra banda? Finalment, si intentes ser honest és més positiu que negatiu

perquè has tingut la sort d'haver vist els companys des de l'altra banda, amb tots els vicis que tenim. I també aprens com es gestiona la cosa pública. Ningú és neutre, i ni periodistes ni polítics són angelicals. I a vegades tenia menys apriorismes polítics que alguns periodistes que trucaven... Probablement, ara sóc menys ingènua i estic més informada, però no sóc menys entusiasta de la professió.

Parlant d'utilitat, fa poc en un article recordaves Hildy Johnson, el personatge que Jack Lemmon interpreta a *Primera Plana*, quan diu allò que el teu reportatge l'endemà servirà "per embolicar un periquito mort". Una bona cura d'humilitat, no?

Sí. I una de les coses importants que hem de recordar és que l'opinió pública ens dóna un poder que no podem utilitzar malament, ja que tenim una capacitat de destrucció –i també de creació– que seria convenient tractar-la amb la màxima sensibilitat possible.

Sovint parlem de fer un periodisme al més excel·lent possible. Tanmateix, amb el que es paga avui dia a la premsa escrita...

"LA SITUACIÓ NO ÉS ESTIMULANT PER ALS NOUS PERIODISTES, PERÒ NO VOL DIR QUE NO CREGUI QUE EL PERIODISME SIGUI ÚTIL I NECESSARI"

A tot el món la premsa escrita està vivint dues crisis: l'econòmica i la del sector. I el que tots estem fent és inventar un nou model de negoci. És cert que la crisi i la proliferació de mitjans ha erosionat la professió i els sous, acomiadaments, empreses més febles, etc. La situació no és molt estimulante per als nous periodistes, encara que això no vol dir que no cregui que el periodisme sigui útil i necessari.

El recent premi al Diari Europeu de l'Any en la categoria de publicacions d'àmbit subestatal és la prova que la imaginació i l'atreviment d'un diari

PERFIL

Esther Vera (Badalona, 1967) és directora de l'ARA. Periodista i politòloga especialitzada en relacions internacionals, ha exercit en televisió, ràdio i premsa. Va treballar a la secció d'Internacional de Televisió de Catalunya. A TV3, també va ser editora i presentadora de l'informatiu *Mon33* i directora adjunta del *Valor afegit*. A Catalunya Ràdio va treballar amb Josep Cuní. També va ser corresponsal a París i Washington per a l'*Àvui*. Va ser delegada a Catalunya de 24h CNN+ i dels informatius de Cuatro i ha estat professora del màster en periodisme BCNY. Durant tres anys, va publicar un article d'opinió setmanal a *El País* i, en els darrers cinc, ha estat assessora del conseller Andreu Mas-Colell, amb tasques de responsable de Comunicació i cap de gabinet. Ha estat membre del Comitè Professional de TVC i membre de la Junta del Col·legi de Periodistes de Catalunya.

jove supleix els recursos que no sempre es tenen?

Això és el que ha fet la gent en molts sectors, compensar la falta de recursos amb matèria gris, il·lusió i originalitat. I l'ARA no és que tingui falta de recursos, sinó que ja va néixer en plena crisi! I, des d'un començament, ha estat un diari original i que, per vocació pròpia, volia ser bonic, que la informació entrés pels ulls. I en això tenim una certa excel·lència. La veritat és que el premi ens ha fet molta il·lusió.

Tu has defensat la professió tant al Comitè Professional de TVC com a la Junta del Col·legi de Periodistes. Fins a quin punt la professió està maltractada i fins a quin punt la maltractem nosaltres?

No crec que maltractem més la professió que els electricistes que fan malament una feina o els taxistes que tracten a patades els clients. El 1919, Max Weber ja deia que els periodistes, com els advocats, érem tractats per l'estàndard del pitjor de tots nosaltres. I, segurament, aquesta és la norma i la imatge que la gent té de nosaltres. Els polítics també estan maltractats, però n'hi ha d'honestos amb vocació de servei públic. I el mateix passa amb els empresaris. El tòpic diu que són uns explotadors, però

no ho són de la mateixa manera que els periodistes no són uns tramposos.

I si algú és trampós no ho expliquem i així no ens criticaran a nosaltres. Potser ja és hora que apliquem els barems que exigim als altres, no?

És cert que sovint no ens atrevim a fer-ho entre nosaltres. No tenim el mateix criteri d'exigència respecte als altres que respecte a la nostra pròpia professió. Som una mica gremials en aquest sentit.

Quan vas estrenar càrrec a l'ARA vas dir que venies a fer vell periodisme amb noves eines. Què entens per "vell periodisme"?

El vell periodisme és el periodisme mític que probablement idealitzem. No crec que la professió fos millor fa quaranta anys que ara, tot i així, quan parlo de vell periodisme em refereixo a buscar fonts, tenir temps, sortir al carrer, escriure bé i publicar. És a dir, bon periodisme respecte a les presses actuals. Perquè, en els últims anys, s'han accelerat els processos i gairebé tots els diaris s'han convertit en webs de 24 hores d'informació. Estem tots convergint en la informació instantània i contínua...

....però llavors demanem anàlisi i informació reposada.

I, és molt probable que ho hem de fer tot: un diari en paper amb anàlisi i context,

i un bon web amb les últimes notícies. Ara bé, no de manera instantània perquè nosaltres, que tenim mur de pagament, no pengem les notícies així com així, sinó quan valen la pena i tenim informació suficient. Procurem no precipitar-nos.

Parlant de precipitar-se. Recentment, *The Times* ha informat que ja no publicarà notícies en temps real i que tan sols actualitzarà els continguts del web i de les aplicacions mòbils tres cops al dia, excepte si hi ha una notícia rellevant. Hauríem de plantejar-nos baixar el ritme?

És important fer les coses ràpid però

"ELS PERIODISTES NO TENIM EL MATEIX CRITERI D'EXIGÈNCIA RESPECTE ALS ALTRES QUE RESPECTE A LA NOSTRA PRÒPIA PROFESSION"

fer-les bé. I és millor fer-les bé que fer-les ràpid. És veritat que ens trobem en una cursa i amb una pressió per fer-les ràpid i, evidentment, bé.

Sobre el que deies dels periodistes que surtin més al carrer, els veterans recorden que abans se sortia més i les redaccions eren sorolloses i que ara se surt poc i són silencioses.

És veritat que són més silencioses. Per començar, ja no hi ha màquines d'escriure i tampoc s'hi fuma ni s'hi beu alcohol. A la primera redacció on vaig treballar hi havia màquines d'escriure, es fumava i es bevia...

I ho enyores o està mitificat?

Crec que està mitificat, perquè alguns dels que hi eren han estat succeïts per altres igual de bons i divertits. El que enyoro és la meua joventut! I la redacció de l'ARA, que és jove, és una redacció divertida. No és com alguna redacció anglosaxona on he estat, que era impactant perquè no se sentia res! En la nostra s'escolten coses i encara hi ha cert debat.

Parlem del Procés. L'ARA neix sense complexos, amb una línia editorial

ben clara. Aquesta desinhibició permet ser més honest, encara que et pot encotillar?

Com en la resta de punts de vista, marcar una posició i dir per on vas et fa més transparent de cara als lectors.

En el Procés, es demana als partits que s'hi posicionin. A la premsa se li ha de demanar el mateix?

Depèn. La premsa anglosaxona ho fa d'una manera natural i fins i tot demana el vot. A mi em sembla que no hem de demanar el vot, però l'ARA veu bé el Procés, és un diari sense complexos i creu que Catalunya ha de ser un país al més sobirà possible. Dit

això, també penso que els diaris han de ser llegits no només pels fans.

L'encotillament al qual em referia.

L'ARA és catalanista, sobiranista, un bon diari i útil per als lectors. I la meua feina és que sigui de qualitat i el llegeixin persones que pensin de manera molt diferent.

Però fa un any, CAPÇALERA va publicar una extensa anàlisi de *Report.cat* sobre com informaven quatre diaris de Madrid i quatre catalans sobre el Procés, i pel que respecta als articles d'opinió a l'ARA —un total de 188

"NO SÉ QUÈ PASSARÀ. NO TINC UNA BOLA DE VIDRE, PERÒ A CURT I MIG TERMINI L'ARA EXISTIRÀ EN PAPER I EN DIGITAL"

pàgines—, un 92% eren favorables, un 7% neutrals, un 1% estaven per la tercera via i cap ni un era contrari. El mateix passava a Madrid, on de 253 pàgines d'opinió d'*El Mundo*, *La Razón* i l'*ABC* no hi havia cap article a favor del Procés.

Això eren els articles d'opinió, oi? Vull pensar que pel que fa a la informació som un diari plural. En l'opinió potser hem marcat una línia editorial. El diari

no enganya. Dit això, ha estat una època crispada, però també és veritat que la gent es va alinear d'una manera quasi natural. I es tendia a expressar la seva opinió als mitjans més o menys afins.

Però a nivell opinatiu estem en una guerra de trinxeres?

Del que puc parlar és del que joestic fent al diari. Ens estem atrinxerant? No. És un diari que està a favor d'un Procés ben fet? Sí. És un diari que ocupa tot el ventall de les persones a favor del Procés? També. Aleshores, a mi dins d'aquest marc, com més plural sigui el diari, millor. I del que puc parlar és que molt sovint tenim articles d'opinió dels quals els subscriptors es queixen perquè no estan dins la línia central del diari. Però crec que està bé publicar coses fora de la línia central del diari que descol·loquin una mica els nostres lectors. Amb tot, tenim una línia editorial? Evidentment, com la resta de diaris.

Al març el director d'*El País* va informar de la propera fi de l'edició en paper. Si desapareix l'ARA en paper, no s'acaba el món?

No sé què passarà. No tinc una bola de vidre. Però amb mi que no comptin per a aquesta moda de directors de diaris que confonen els canvis tecnològics i les noves eines digitals amb el contingut i el deteriorament del periodisme. No sé si d'aquí

a 25 o 100 anys l'ARA sortirà en paper, però a curt i a mig termini existirà en paper i en digital. Segurament, a la llarga, el diari en paper anirà desa-

pareixent, però no crec que passi d'una manera ni ràpida ni instantània.

En tot cas, el futur de la premsa escrita és difícil. I si és en català...

És que el nostre mercat és limitat. Quan vam recollir al Diari Europeu de l'Any vam veure que estàvem en els estàndards dels premiats. Treballem dur, fort i a més amb un mercat no massa gran. És evident que hem de lluitar el doble. I som aquí. Ç

OPACITAT, FATIGA I EMPATIA

Llums i ombres en la cobertura mediàtica de la crisi dels refugiats

TEXT LAURA SAULA

La crisi dels refugiats ha sacsejat consciències d'Europa i ha provocat una important cobertura mediàtica. Aquesta, però, no ha estat exempta de crítiques, problemes i, fins i tot, prejudicis. Alguns dels periodistes que l'han cobert sobre el terreny, així com diferents experts d'organitzacions humanitàries, analitzen com s'està informant d'un dels grans drames que ha viscut el vell continent en les darreres dècades.

Refugiats sirians arriben a l'illa grega de Lesbos davant la mirada d'un membre de l'ONG IsraAid. Foto: Lior Sperandeo / IsraAID.

Probablement, la primera imatge que vingui al cap dels ciutadans quan penseu en la crisi dels refugiats és la del petit Aylan Kurdi, aquell nen mort a la platja que va commocionar el món el setembre de 2015. Una instantània que va detonar una allau informatiu amb epicentre a les illes gregues i que va esdevenir la icona dels milers de morts que s'estaven (i encara s'estan) produint al Mediterrani.

Però, és possible que tots aquells periodistes arribats en veure la imatge, ja haguessin fet tard? Això es pregunta Miguel Pajares, president de la Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat. “Els mitjans no es van fixar en la magnitud de la crisi fins que els refugiats van començar a entrar a Europa”, es lamenta. De fet, no només els periodistes es van mobilitzar en massa, sinó que també van fer-ho organitzacions humanitàries com Proactiva Open Arms,

"ELS MITJANS NO ES VAN FIXAR EN LA MAGNITUD DE LA CRISI FINS QUE ELS REFUGIATS VAN ENTRAR A EUROPA" Miguel Pajares, Comissió Catalana d'Ajuda al Refugiat

l'ONG de Badalona que va desplegar tot el seu dispositiu a partir d'aquella lamentable fotografia.

Ara bé, un cop a la platja grega de Lesbos, la gent de Proactiva es va adonar que, entre els periodistes que ja estaven treballant sobre terreny, no n'hi havia cap d'espanyol. “Els primers que ens van entrevistar i ens van donar a conèixer van ser la BBC”, explica Laura Lanuza, responsable de Comunicació de l'organització.

No opina el mateix Javier Triana, col·laborador d'*El Periódico* a Turquia, qui ja cobria la tragèdia des de l'abril de 2015 en territori turc. “Que no hi hagués tanta demanda d'informació no vol dir que no ho estiguéssim cobrint des d'alguns mitjans nacionals”, es defensa. Les limitacions de temps i pressupost són alguns dels factors que van endarrerir la cobertura sobre terreny de la crisi, segons

Óscar Gutiérrez, periodista de la secció d'Internacional d'*El País*. “Això i que als mitjans espanyols ens costa llançar-nos a la carretera”, admet.

APROVATS, SI BÉ CAL MILLORAR

Segons l'informe *Moving stories. International Review of how media cover migration*, publicat el passat desembre per l'Ethical Journalism Network, i en el qual s'analitza

QUAN L'ONG PROACTIVA OPEN ARMS VA ARRIBAR A LESBOS VA ADONAR-SE QUE NO HI HAVIA CAP PERIODISTA ESPANYOL SOBRE EL TERRENY

la cobertura dels fluxos migratoris en catorze països del món, en indrets com Alemanya o el Regne Unit els mitjans s'han mogut entre línies editorials de caire

humanitari i solidari i altres més oportunistes i estereotipats. Del nostre país no s'ha registrat cap

dada, per tant, encara és un tema bastant inexplorat en el sector.

En aquest sentit, però, Miguel Pajares detecta als mitjans estatals un discurs “entre neutre i solidari”. Tot i això, adverteix que els periodistes haurien de demanar més transparència a la Comissió Europea. “Fins i tot entitats governamentals com l'ACNUR estan denunciant fets que no estan essent reflectits pels periodistes”, lamenta.

DES QUE ELS MITJANS ESTAN CENTRATS EN ELS DESPLAÇAMENTS DE REFUGIATS, LA COBERTURA DE LA GUERRA DE SÍRIA HA DISMINUÏT

Per a Zouhair El Hairan, periodista marroquí del *Dow Jones* especialitzat en el món àrab i resident a Barcelona, un altre dels “suspensos” dels periodistes en la cobertura és la tendència a la generalització

i insinuar que tots els refugiats són de confessió musulmana. “Les persones que arriben dels diferents països tenen moltes confessions religioses, com la cristiana”, explica.

D'altra banda, el periodista marroquí remarca com els mitjans europeus acostumen a fer un discurs molt pater-nalista i eurocentrista, “com si els únics responsables d'arreglar aquesta crisi

fossin els europeus, i els altres països àrabs fossin incapaçs de solucionar-ne els problemes interns”.

La realitat, segons

El Hairan, és que “a països com Turquia, Iran, Líban o Jordània hi ha molts més refugiats instal·lats que en tota la Unió Europea”. Precisament, en aquest punt Cristina Mas, periodista de la secció d'Internacional del diari *ARA*, fa autocrítica per a la professió, ja que creu que els mitjans estan donant una visió d'allau de refugiats en territori europeu desproporcionada. “I no només això sinó que els mitjans de comunicació tenen una tendència a victimitzar els refugiats”, critica. “No se'ls tracta com a subjectes de dret i com a persones que han decidit agafar les regnes de la seva vida per millorar una situació”, remarca la periodista.

Cal contextualitzar i saber més sobre el rerefons, i per a Mas, un dels problemes és que “molts mitjans de comunicació estan cobrint aquesta crisi des de les

seccions de Societat, i no d'Internacional, com hauria de ser”. I tot això sense oblidar una de les grans diferències, segons la periodista

de l'*ARA*, entre la guerra de Síria i la de Bòsnia: el desafiament d'informar sobre el tema dels refugiats sense que afectin les notícies sobre els diferents atemptats gihadistes que tenen lloc en sòl europeu.

UNA GUERRA OBLIDADA?

Sovint és fàcil perdre de vista l'origen dels problemes. En aquest cas, el principal desencadenant d'aquesta fugida massiva és la guerra de Síria. Des que els mitjans de comunicació estan centrats en els desplaçaments de refugiats, la cobertura de la guerra siriana ha disminuït. Tot i això, per a Joan Roura, periodista d'Internacional dels Informatius de TV3, aquest no és un fet negatiu, perquè "s'ha aconseguit que molta gent es preguntés per què es des-

ruta dels refugiats entre Jordània, Grècia i els Balcans, explica com l'autèntica censura informativa del moment ha recaigut en la "dificultat d'aconseguir informació sobre els punts fronterers del país sirian, on hi ha milers de persones retindudes sense cap mena d'ajuda humanitària". Qui també està patint la falta d'informació és Javier Triana, instal·lat a Istanbul, qui assegura que, des de l'acord entre Brussel·les i Turquia, "hi ha desinformació i molt poca transparència".

"DES DE L'ACORD ENTRE BRUSSEL·LES I TURQUIA, HI HA DESINFORMACIÓ I MOLT Poca TRANSPARÈNCIA" Javier Triana, *El Periódico*

placen aquestes persones. Potser es parla menys de la guerra de Síria, però més de les seves causes, de manera que se'n parla amb més coneixement i empatia".

Precisament, una de les grans dificultats que tenen actualment els periodistes i fotògrafs que estan cobrint aquesta crisi és poder treballar no només a Síria, sinó a les seves fronteres. Edu Ponces, fotògraf de l'agència RuidoPhoto que va seguir la

En l'altre extrem, els periodistes afirmen que des de Grècia i fins a l'interior d'Europa és molt senzill treballar sobre el terreny seguint la riuada de desplaçats. Fins i tot en alguns punts hi sol haver una gran concentració de periodistes i fotògrafs, majoritàriament freelance. Sergi Càmar, fotògraf d'*Eldiario.es* i *Nacioidigital.cat*, va acompanyar durant mesos els passos dels refugiats des de l'illa de Lesbos passant per Macedònia, Hongria, Croàcia i Eslovènia. "Hi ha hagut una allau de fotògrafs a Lesbos, i en determinats moments fins i tot m'ha fet una mica de vergonya", confessa

Un grup de refugiats siris dins del territori turc. Foto: I. Prickett / UNHCR

CONFUSIONS EN EL LLENGUATGE

Al Jazira va publicar, l'agost del 2015, un article titulat "Per què Al Jazira no dirà *migrants mediterranis*" (Why Al Jazeera will not say Mediterranean *migrants*). En aquest article, la cadena es queixava del mal ús emprat per molts periodistes a l'hora d'etiquetar les persones que estan vivint aquesta crisi. El dret internacional considera que una persona és refugiada si fuig d'un país que està en situació de conflicte i la seva vida corre perill. En canvi, un migrant econòmic surt del seu país per pròpia voluntat i segueix tenint la protecció del govern. Ara bé, la realitat és que hi ha molts mitjans que utilitzen indistintament els termes *refugiats i migrants o immigrants* en els mateixos titulars. Per exemple, el 20 de gener passat, a *La Vanguardia* un article deia: "Els països de l'Est exigeixen a Grècia que retengui els immigrants" i com a subtítol: "Unicef adverteix que el fred de l'hivern està castigant els nens refugiats". Una altra confusió habitual dels mitjans és la incorrecta diferenciació entre *traficants i contrabandistes*, dos termes que han sortit molt en la cobertura de la crisi. D'una banda, els traficants són persones que forcen a altres a fer determinades coses sense la seva autorització. En canvi, els contrabandistes són pagats per oferir certs serveis, com ajudar a travessar una frontera, però la seva relació acaba un cop assolit l'objectiu.

Una jove refugiada creua la frontera siriana amb el seu fill als braços. Foto: S. Rich / UNHCR

Càmara. Laura Lanuza ho exemplifica amb el fet que molt sovint es troba grups de fotògrafs al port de l'illa "esperant per fer la foto del nen a la barca".

Segons Óscar Gutiérrez, un altre dels reptes dels periodistes que retraten la part més humana del conflicte és que, tot i que la gran majoria de persones estan disposades a parlar amb els corresponents, "molts volen tornar al seu país quan acabi la guerra, i aparèixer en un mitjà de comunicació els pot comportar un risc". Un fet que els periodistes han de tenir molt en compte, recorda Gutiérrez.

CAIGUDA INFORMATIVA

Tot i que la crisi dels refugiats se segueix tractant als mitjans i la gravetat del conflicte està augmentant, Miguel Pajares considera que el volum d'informació que

es publica ha anat a la baixa en els últims mesos. Els periodistes que estan en actiu

"HI HA HAGUT UNA ALLAU DE FOTÒGRAFS A LESBOS, I EN DETERMINATS MOMENTS M'HA FET UNA MICA DE VERGONYA" Sergi Càmar, fotògraf

cobrint la crisi no ho saben veure, ja que el seu dia a dia no els permet observar-ho amb perspectiva. Amb tot, Óscar

Gutiérrez reconeix que s'està arribant a una certa "fatiga en l'audiència i s'està normalitzant el tema". Tot i això, segons aquest periodista, encara hi ha moltes coses per explicar i, sobretot, falta narrar el final d'aquest camí que tantes persones estan recorrent. Encara s'ha de cobrir el final d'aquesta gran història. Ç

Més informació a:

<http://bit.ly/1OgYoOA> → Informe Moving stories. International Review of how media cover migration (Ethical Journalism Network desembre, 2015)

<http://bit.ly/1rFJEyR> → Estudi sobre periodisme i immigració. Inmigracionalismo 3 (Red Acoge, desembre 2015)

<http://bit.ly/1On6XIH> → Revista Migraciones Forzadas (gener 2016).

+ info

A L'ÚLTIMA

Els darrers avenços tecnològics permeten millores en la professió, impensables anys enrere, que afectaran les formes de consum de continguts

Diferents models de la Ricoh Theta, una de les càmeres de baix cost que permeten gravar en 360 graus.

Quan es parla de les noves tecnologies, ens referim a canvis constants englobats sovint dins el paradigma digital. En els darrers temps, noves possibilitats tècniques obren possibilitats impensables fa pocs anys, sobretot gràcies a una velocitat de dades dels dispositius molt més gran que pot ser determinant per millorar la qualitat dels mitjans en tots els aspectes

TEXT DAVID BIGORRA

Vivim immersos en una revolució tecnològica permanent i sense precedents. Les novetats se succeeixen de manera imparable. I les funcionalitats i enfocaments que aporta cada nou *software*, aplicació o giny obliguen el món periodístic a replantejar les formes de producció i distribució dels continguts.

Preveure com afectaran algunes de les novetats que avui es presenten com a grans tendències en el futur sol ser arriscat. Tot i així, és evident que els avenços i canvis que aporta la tecnologia obren el debat. Així, periodisme immersiu, càmeres de 360 graus o so en 3D són ingredients que, ja avui, es fan servir en diverses redaccions de tot el món. I que segueixen obligant els mitjans tradicionals a fer un treball de reciclatge continu per no quedar-se enrere i seguir arribant amb eficiència al seu públic potencial. Analitzem algunes de les novetats tecnològiques més recents que, en els pròxims anys, podrien ser importants dins del sector.

CÀMERES DE 360 GRAUS

El passat mes de novembre, el *New York Times* va enviar als subscriptors un milió de Google Cardboards, unes ulleres de

AL NOVEMBRE, EL *NEW YORK TIMES* VA CONVIDAR ELS SUBSCRIPTORS A GAUDIR DELS CONTINGUTS DEL DIARI EN REALITAT VIRTUAL. VA SER UN ÈXIT

cartró on s'acobla el mòbil, perquè poguessin gaudir dels continguts en realitat virtual que estava desenvolupant el diari nord-americà i que es poden veure a

través de l'aplicació per a mòbil *NYT VR*. La novetat va ser un èxit i va suposar una de les primeres grans apostes pel periodisme immersiu.

La gravació en 360 graus es pot fer de diverses maneres i seguint diferents tècniques. “Una de les fórmules més esteses és amb un *rig* de *GoPro*'s, on s'encaixen

MOLTS MITJANS ESTAN PROVANT LES CÀMERES DE 360 GRAUS. FINS I TOT HI HA CANALS EN LÍNIA AMB PEGES NOMÉS GRAVADES AIXÍ

diferents càmeres per poder gravar panoràmicament”, explica Xavi Conesa, Client Services Director de *Visyon 360*, una empresa que es dedica a la producció de continguts immersius amb les últimes tecnologies. “També s'utilitza la *ladybug*, un sistema de càmeres integrat que permet fer *streaming* en 360 graus o altres solucions més eco-

nòmiques, que serien les càmeres de baix cost que estan traient diferents marques, com la *Ricoh Theta* o la nova de *Samsung* o, per a grans produccions, les *Red One*,

muntades també amb un *rig* per obtenir una visió de 360 graus”, afegeix.

És, per tant, una tendència emergent amb la qual s'està experimentant i els resultats i la rebuda del públic estan sent positius. “Aquest tipus de tecnologia pot aportar una manera de traslladar el missatge molt més punyent”, opina Lluís Marquina,

presentador de *Generació Digital* a *TV3*. “No és el mateix que t'ensenyin imatges d'un país en conflicte a l'estil tradicional que no pas que et

mostrin *in situ* el que passa amb imatges envoltants”, argumenta. *The Displaced*, que narra el drama dels refugiats, és el títol del primer gran reportatge en 360 graus que va presentar el *New York Times* després d'haver experimentat amb altres peces de format més curt.

Actualment, molts mitjans es troben també en fase de proves amb aquesta manera d'explicar les històries. I hi ha, fins i tot, canals en línia que ofereixen peces únicament de 360 graus com *Vrse* (*vrse.com*) o *Vreak* (*vreakchannel.com*). “El 360 es pot fer amb ulleres o sense. Amb un *iPad* mous la imatge amb el dit, en una

TV pots fer-ho utilitzant un *kinect*, ara bé, si et poses les ulleres és quan és immersiu de veritat. Amb el cap busques el que vols

LA BBC HA EXPERIMENTAT AMB EL SO EN 3D EN PRODUCCIONS RADIOFÒNIQUES, PERÒ AQUESTA TECNOLOGIA NO ACABA D'INTRODUIR-S'HI

veure”, descriu Paulí Subirà, realitzador de programes d'alta complexitat a TV3.

Cada novetat tecnològica, però, tindrà èxit si l'audiència l'abraça. “Les càmeres de 360 graus són una eina imprescindible per fer periodisme immersiu i en el moment en el qual es puguin comprar a un preu raonable podrem tenir una explosió, com a mínim inicial, de contingut en 360 graus. Després ja veurem com ho reben els espectadors, perquè igualment fan falta dispositius específics per poder apreciar-ho correctament”, resumeix Albert Cuesta, periodista especialitzat en tecnologia.

SO EN 3D

Lligat a la realitat virtual també es treballa en la consolidació del so en 3D. Una tecnologia de la qual fa anys que es parla, no només en televisió, sinó també en ràdio, encara que està costant introduir.

“A la ràdio, de moment, encara ni es planteja, ja que hi ha altres lluites que són més importants com pot ser la qualitat

del so, perquè encara és molt baixa”, comenta Albert Murillo, presentador de *Generació Digital* a Catalunya Ràdio.

“Amb el tema de

l'mp3 s'ha baixat la qualitat, tot el que vam guanyar amb l'FM s'ha perdut i crec que s'hauria de lluitar per augmentar la qualitat del so abans que per fer coses com el 3D”, expressa.

El problema amb la implantació del so en 3D és, sobretot, a l'hora de traslladar-lo a l'audiència. “Per experimentar-lo o tens una bona instal·lació d'àudio amb molts

L'ÚS MASSIU DEL 5G, QUE SERÀ FINS A 12 COPS MÉS RÀPID QUE EL 4G, ESTÀ PREVIST QUE ESTIGUI IMPLANTAT L'ANY 2020

altaveus a casa o bé portes uns auriculars. I això, tant una cosa com l'altra, en limiten la difusió”, manifesta Cuesta. “El so en 3D té sentit si el contingut aprofita el 3D; si simplement és perquè sí, no acaba de funcionar”, afegeix, també, Amadeu

Gassó, director d'Explotació i Enginyeria de la CCMA.

La BBC a Anglaterra ha experimentat els darrers anys amb la implantació del so en 3D en algunes de les produccions radiofòniques. Ho va fer en un concert i en una història explicada per ràdio, convertint els senyals de so envoltant (surround) dels altaveus en un senyal binaural, però quan ho va intentar amb programes informatius l'audiència en va criticar força els resultats. Falta, per tant, molt camí per recórrer en aquest camp.

TECNOLOGIA 5G

Per a una bona distribució i recepció dels continguts, la velocitat de dades dels dispositius és fonamental. I la tecnologia 5G,

que serà 12 vegades més ràpida que el 4G i que permetrà connectar-se entre persones i, també, amb els aparells (la Internet de les coses),

serà determinant per millorar la qualitat en tots els aspectes. El seu ús massiu està previst per a l'any 2020.

“Si tenim més velocitat a les xarxes i millor tecnologia en els dispositius tindrem més capacitat de consumir coses amb molta més qualitat”, reflexiona Eva Domínguez, doctora en Comunicació que ha investigat el periodisme immersiu. “Tecnologies o continguts com poden ser el vídeo en 360, que ara mateix hi ha mòbils o xarxes que no suporten, tindran molta més presència i se n'afavorirà l'expansió i la consolidació”, sentència.

Des del punt de vista radiofònic, també serà important disposar d'una xarxa amb la potència que promet el 5G. “Afavorirà molt la qualitat del so, especialment a emissores en línia com *iCat.cat*, ja que al final tot són problemes relacionats amb el que pesen els arxius sonors”, afirma Murillo.

Un exemple de vídeo de 360 graus realitzat amb la Ricoh Theta. Foto: YouTube

“Hi ha moltes opcions per mirar continguts amb mobilitat, si bé tots sabem que la infraestructura encara no és adient de manera homogènia per poder mirar un contingut al tren o al metro en trajectes llargs sense que s’aturi en algun moment”, explica Marquina, qui també creu que serà important que hi hagi tarifes assequibles.

XARXA LI-FI

Amb tot, si de velocitat de dades es tracta, el Li-Fi (amb ‘Li’ de *light*, que significa *llum*) pot ser en el futur una alternativa o complement a l’actual Wi-Fi. Es tracta d’un sistema de comunicació sense fil mitjançant la llum en lloc de les ones de ràdio com els actuals Wi-Fi o Bluetooth i és unes cent vegades més ràpid que els sistemes actuals.

“Qualsevol tecnologia que incrementi la connectivitat, en principi, és bona perquè, per una banda, et facilita emetre i, per altra banda, com més connectivitat hi hagi al món més audiència potencial tens”, assegura Cuesta, que tot i les prestacions del Li-Fi encara veu aquesta tecnologia molt incipient i no creu que reemplaci el Wi-Fi: “La difusió real dependrà de si hi ha un model de negoci darrere, i de moment no el veig”. I és que, ara com ara, els costos d’implantació són molt elevats. A més, estem parlant d’una tecnologia concebuda per a espais curts, ja que la llum no pot travessar parets ni arribar a grans distàncies.

El Li-Fi permet enviar dades mitjançant leds i rebre’ls a través d’un sensor situat, per exemple, a la càmera d’un telèfon mò-

A CATALUNYA, ELS MITJANS NADIS DIGITALS SÓN ELS QUE ESTAN APOSTANT PER FER COSES MÉS INNOVADORES

bil o a l’ordinador o tauleta. “Com millor sigui la connexió i més escampada la trobem, més habituats estaran els espectadors

La tecnologia Li-Fi, que permet enviar dades mitjançant leds, es troba en un estadi incipient.

L’INCIPIENT LI-FI, UNA POSSIBLE ALTERNATIVA DE FUTUR AL WI-FI, ÉS CENT COPS MÉS RÀPID QUE ELS SISTEMES DE COMUNICACIÓ ACTUALS

a mirar continguts arreu perquè millorarà la satisfacció a l’hora de fer el visionat”, conclou Marquina.

En qualsevol cas, les novetats tecnològiques són constants. I qui més adaptabilitat està mostrant a Catalunya, a l’hora d’innovar quant a continguts i en la manera de produir-los, són els mitjans de comunicació

joves, els nadius digitals que han viscut ja immersos en aquest procés de canvis constants des del seu inici.

“Els mitjans nadius digitals són els que estan fent coses més innovadores, amb vídeos amb 360 graus, especials interactius molt interessants... Porten la batuta i és lògic, perquè no neixen amb un mitjà que és un sistema de producció pensat per a un altre suport, sinó que són 100% digitals”, expressa Domínguez.

Sigui com sigui, les novetats tecnològiques són cada cop més ràpides i freqüents. I afecten les formes de consum de continguts. És en aquest marc en el qual els periodistes han de saber mostrar la màxima adaptabilitat per seguir el camí que marca l’audiència... I no perdre’n el rastre. **Ç**

NOVA POLÍTICA, NOU PERIODISME?

Els cronistes parlamentaris analitzen els canvis viscuts
en els darrers temps i com aquests afecten la informació política

TEXT **ALBERTO GÓMEZ**
FOTOS **SERGIO RUIZ**

Periodistes al Parlament durant una entrevista amb Sergi Saladié, diputat de la CUP, una de les formacions englobades en el terme genèric de *nova política*.

No ens cansem de llegir que la nova política ha arribat per quedar-s'hi. Que la vella política ja no hi té lloc. I els periodistes que cobreixen la informació política, també s'han de renovar? Al Palau de la Generalitat, a les seus dels partits o al Parlament, s'ha visualitzat aquesta regeneració? I és que el perfil dels polítics ha canviat. La manera de contactar-hi, també. El nombre de mitjans s'ha multiplicat. Les intervencions dels diputats es transmeten per *streaming* i Twitter i ja no val explicar què ha passat perquè els consumidors ja tenen els titulars als mòbils. Quasi tot ha canviat i cal assimilar-ho.

Una calçotada, ja fa tres anys. Els amics convocats es conjuren per posar els calçots al foc. De cop, s'adonen que no hi ha diaris per embolicar-los en tota la casa. I que ningú havia comprat cap exemplar aquell diumenge. Bernat Ferrer, present en aquella reunió, explica que els seus amics “és clar que saben de política. ‘Consumeixen’ titulars i rodes de premsa. Però no a través dels suports tradicionals”.

En certa manera, a tots els polítics, amb més o menys edat, ja no els sorprèn el que va passar en aquella calçotada. Són conscients d'aquest canvi. La nova política no ha enterrat el paper per sempre. Tot i així, està viva gràcies, entre altres, al món 2.0. Gràcies a Twitter. “Per això Junqueras, García Albiol o Coscubiela manegen bé i molt sovint aquesta eina. Albert Rivera o Pablo Iglesias en protagonitzen la nova escena. Ara bé, molts altres s'hi han

ELS CANDIDATS DE LA POLÍTICA 2.0 ASSISTEIXEN A NOMBROSOS PLATÓS DE TELEVISIÓ. CADA DIA. ESPAIS QUE GENEREN, ENCARA, MÉS TITULARS

apuntat”, explica en Bernat, que acumula vuit anys de periodisme polític, sempre en format digital. Després de passar per *Directe.cat*, *VilaWeb* o *Nació Digital*, ara

‘persegueix’ els parlamentaris pel portal *El Món*. Una persecució que, lògicament, també ha canviat. “Ara arribes a confirmar posicionaments o treus informacions a través de piulades directes”, explica.

En Bernat no és, evidentment, l'únic periodista que no para d'actualitzar el seu timelime de Twitter per intentar no perdre's res. L'Ignasi Abad, deu anys a la secció de Política a Catalunya Ràdio i a Catalunya Informació, és un altre company amb

"ABANS, EL POLÍTIC 'ACTUAVA' UNA VEGADA AL DIA. EL CICLE ERA DIARI. ARA TOT POT CANVIAR EN UN MINUT" Bernat Ferrer, *El Món*

l'aplicació de l'ocellet sempre encesa. Una feina, més estressant que mai, que deixa, però, poc marge al rigor. “Aquí és on hem

perdut els periodistes. Posar els ulls a cada piulada, més les rodes de premsa, més els possibles *canutassos*...

Tot plegat, agafa un volum difícil d'abraçar”, admet. L'Ignasi també reconeix els avantatges de Whatsapp o Telegram. Són, al cap i a la fi, converses privades amb els polítics. Bones eines perquè així és més fà-

cil arribar que no en públic o al mig d'una roda de premsa. Precisament, dins d'aquest tsunami tecnològic, per a l'Ignasi el canvi més dràstic és haver d'estar pendent cada minut de Twitter. “Ens fa la competència. Hi ha compareixences o decisions que els partits anuncien a la Xarxa. Twitter és, de vegades, lloc de naixement de més d'una notícia”. En definitiva, ho vulguem o no, hi ha un nou periodisme polític, perquè hi ha una nova política. I viceversa.

POLÍTIQS AL PLATÓS

Els candidats de la política 2.0 assisteixen a nombrosos platós de televisió. Cada dia. Espais que generen, encara, més titulars. Ara bé, el dia només té 24 hores i en Bernat i l'Ignasi no arriben a escoltar cada tertúlia. “El més rellevant ja apareixerà a les xarxes”, admet en Bernat. “Si no has seguit una entrevista, la declaració més rellevant agafarà una volada general i t'hi enganxarà”, explica l'Ignasi.

També, Carles Escolà, cap de Política de l'Agència EFE a Catalunya, creu que “tots els mitjans s'han polititzat a Catalunya i a la resta de l'Estat. Cada vegada hi ha més tertúlies. Tenim els polítics a tot arreu. I costa diferenciar què és notícia i què no ho és”. Rafa Garrido, des de fa set anys a la secció de Política de l'ACN, tanca el tema de les aparicions a les televisions: “Se'ns ha anat de les mans”.

I és que el “rally” mediàtic dels diputats ha canviat dràsticament. Com explica el Bernat, “abans el polític 'actuava' una vegada al dia. I havies d'esperar l'endemà per veure què havia dit i quines reaccions tindria. El cicle era diari. Ara és un cicle 'minut a minut’”.

Dins d'aquesta voràgine, hi ha molta informació que surt d'un polític i va directament al seu bloc o compte de Twitter. Sense cap filtre de cap mitjà. És una dinàmica àgil i fresca. Amb tot, també

Patricia Mateos, redactora de Política de l'Agència Catalana de Notícies.

hi ha la part negativa: en moltes situacions, el polític publica el missatge... i s'amaga. Sense possibilitat de pregunta ni repregunta de cap periodista. "En el fons –diu en Bernat– una piulada pot arribar a ser el mateix que el plasma de Rajoy".

Escolà considera que la multiplicació dels canals que utilitzen els polítics "els concedeix la iniciativa. Sense que ningú els pugui preguntar o repreguntar res. Abans hi havia un correu electrònic i et convocaven a una roda de premsa. Ara saquen ells', per posar un símil tennístic. Tenen més capacitat d'influir. Els periodistes ens hem convertit en espectadors, perquè de vegades rebem una novetat d'un partit al mateix temps que els militants o que els seguidors de les xarxes. Critiquem el plasma de Rajoy, però les declaracions institucionals sense preguntes es van inventar fa anys al Palau de la Generalitat".

Garrido denuncia que "les piulades no admeten matisos ni repreguntes. És pura propaganda. Ara bé, tots li donem peixet. És com acudir a una convocatòria on no accepten preguntes. Algun dia hauríem de decidir no anar-hi. Protestem, però acabem venint".

TOTS AMB PRESSES

En el que molts periodistes coincideixen és que, amb tantes presses per piular, el periodisme més rigorós perd la batalla. Però no la guerra. "Sí que hi ha els que aposten només per la immediatesa. Afortunadament, hi ha nou mitjans que també aposten per l'*slow journalism* com *Jot Down*

o *Panenka*. Pàgines denses i explicacions contextualitzades per no quedar-se només amb els 140 caràcters d'una piulada. Córrer massa, cosa que es practica molt a les xarxes, va en contra de la veracitat", reconeix l'Ignasi. "Piular sense contrastar no aporta res. La veritat és que ens crema el telèfon a les mans. Tothom vol ser el primer. I hauríem d'acceptar que, a vegades, la informació política es cou a foc lent", afegeix.

Javier Casqueiro, excap d'Informatius de Cuatro i, actualment, seguint Rajoy per *El País*, no creu que la immediatesa impliqui falta de rigor. "Ens podem penedir d'alguna cosa que hem pujat al web? I quan només hi havia paper, qui no es va penedir mai d'algun article publicat? Ara el que tenim és l'avantatge de corregir en pocs minuts. I fins i tot els teus seguidors poden ajudar-te a millorar la informació".

A Garrido, en canvi, li agradaria tenir deu minuts "per pensar sobre allò que acaba de passar. I no hi ha temps. Twitter ens colla de manera desmesurada. M'han arribat a trucar, al mig d'una roda de premsa, perquè ja circulava el titular via Twitter. Però és que la mateixa roda de premsa no havia

Càmeres de diferents mitjans de comunicació gravant polítics als passadissos del Parlament.

acabat! I si aquell titular no acaba sent el més destacat de la roda de premsa?”.

MÉS ACCESSIBLE

I el perfil dels “nous” parlamentaris ho posa més fàcil o més difícil que els seus predecessors? Segons Casqueiro, els nous líders han mogut el tauler. I han obligat els líders dels partits més tradicionals a renovar-se. Per a Josep Maria Martí Rigau, setze anys al capdavant del programa *Parlament* de TV3, “Felipe González va canviar motlles. Ara amb Rivera o Iglesias és una fase semblant. Controlen molt i els seus equips també. El problema el té Rajoy, que va molts passos per darrere”.

En la mateixa línia, s’expressa Escolà: “Rivera o Iglesias tenen la capacitat de dominar l’oratória. No veig res negatiu. Ja ho feia Felipe. Hauria de ser una virtut general dels polítics”. “Són nous polítics però accessibles. No són reticents”, afirma Garrido. Escolà creu que “són més accessibles gràcies als mòbils, però ha canviat l’intercanvi d’informació. S’ha perdut espontaneïtat”.

MOLTS MÉS PERIODISTES

D’altra banda, si la nova tecnologia fa més accessibles els polítics, també hi ha un problema quantitatiu. Perquè hi ha multiplicat d’eines... i de periodistes. Són molts més. “De vegades, som nosaltres qui els espantem en determinats llocs, perquè som molts”, reconeix Garrido. També, Casqueiro assegura que “xerrar ara amb tranquil·litat amb els polítics costa més. Algun dia, el Congrés pot semblar un vesper. Tot i així, no hem de fer servir aquests canvis

“FELIPE GONZÁLEZ VA CANVIAR MOTLLES. ARA AMB RIVERA O IGLESIAS ENS TROBEM EN UNA FASE SEMBLANT” Josep Maria Martí Rigau, TV3

com a excuses. Som més mitjans i el nostre repté és treballar amb la mateixa qualitat. Jo arribo a fer dinars o cafès. L’únic és que

Mateo Sánchez, corresponsal a Catalunya dels informatius de 13TV.

busco un lloc més discret que la cafeteria del Congrés”. Martí Rigau considera que “abans la situació era molt casolana i ara en som molts més”.

I EL FUTUR?

Tot va massa ràpid. Escolà reconeix que “es fa impensable guardar una informació

“ELS NOUS POLÍTICS SÓN MÉS ACCESSIBLES, PERÒ HA CANVIAT L’INTERCANVI D’INFORMACIÓ. S’HA PERDUT ESPONTANEÏTAT” Carles Escolà, EFE

per a l’endemà. Alguns cops, tinc la sensació d’estar vivint una realitat virtual. Hauríem de renunciar a ser els primers a canvi de donar informació rigorosa. Després de l’eclosió de Twitter, hem de ressituar-nos. S’hauria de refredar tant l’actitud frenètica dels periodistes com la dels polítics”.

En aquest sentit, Martí Rigau aposta perquè, en el futur, hi hagi el titular puntual, dinàmic i que navegui per Twitter: “El

mateix que ens obliga a entrar nombroses vegades en directe”. Després ha d’haver-hi, també, la informació analítica, reposada, les claus del que ha passat. Una vessant no s’explica sense l’altra, han de conviure.

El problema per a Casqueiro és “què oferir als lectors l’endemà d’una jornada important al Congrés. Ara, la feina del periodista és facilitar la digestió de tants titulars. Separar el gra de la palla. Hem de detectar novetats, contradiccions o incoherències en els

nombrosos missatges que dona cada partit cada dia”. El veterà periodista insisteix en el fet que aquesta allau digital, aquesta nova forma d’abordar els polítics més entrenats que mai potser aclapara els periodistes si bé, a la vegada, és una oportunitat. I s’ha d’aprofitar. Les formes són noves. Sí. I vertiginoses. Tanmateix, el periodisme, el de veritat, no ha canviat. Ç

LECTOR DIGITAL, VOTANT VOLÀTIL?

Diversos estudis analitzen la influència d'Internet i de les xarxes socials en el comportament electoral, l'establiment de l'agenda i la protesta

TEXT NEREIDA CARRILLO
IL·LUSTRACIÓ ELI GARCÍA

Internet i les xarxes socials han fet saltar pels aires els postulats clàssics de les teories de la formació de l'opinió pública. En aquest nou escenari, hi ha un interès creixent per saber com canvia la manera en què ens informem i si afecta el nostre vot les urnes. Com influeixen en el comportament electoral? Estudis acadèmics amb metodologies innovadores comencen a donar respostes.

El tema de com la Xarxa impacta en l'agenda suscita visions contraposades a l'Acadèmia. Predomina la idea que, malgrat que s'amplia el ventall d'informació que tenim a l'abast, els usuaris trien llegir allò que coincideix amb la seva manera de pensar i no amplien horitzons. Cass R. Sunstein, professor de Dret de Harvard, ho descriu amb una metàfora que ha fet fortuna: una cambra d'eco. La investigadora Sílvia Majó i la doctora Ana Sofia Cardenal, professora de Ciència Política a la UOC i investigadora del projecte *Opinionet.net*, divergeixen d'aquesta visió. “La nostra hipòtesi és que la multiplicació de canals d'informació està repercutint en una agenda més àmplia”, explica Majó des de Filadèlfia, on fa una estada de col·laboració amb el grup de recerca Digital Media, Networks and Political Communication (DiMeNet), liderat per la professora Sandra González-Bailón a l'Annenberg School for Communication.

A la seva tesi doctoral, Majó analitza l'estructura de proveïdors d'informació a Internet, les dietes mediàtiques de l'audiència i l'establiment de l'agenda.

Per dur-ho a terme, compta amb una metodologia innovadora i treballa amb dades de Comscore, el mesurador oficial d'audiències. Han seguit la navegació de tres-centes persones durant un mes. Tot i que les conclusions del treball no estan encara madures, Majó i la seva directora, Cardenal, avancen algunes reflexions. “Encara que els mitjans tradicionals continuen atraient la major part de l'audiència

estan ocupant posicions de relleu com a autoritats. Són considerats pels lectors i els altres mitjans com a actors reconeguts dintre de la Xarxa”.

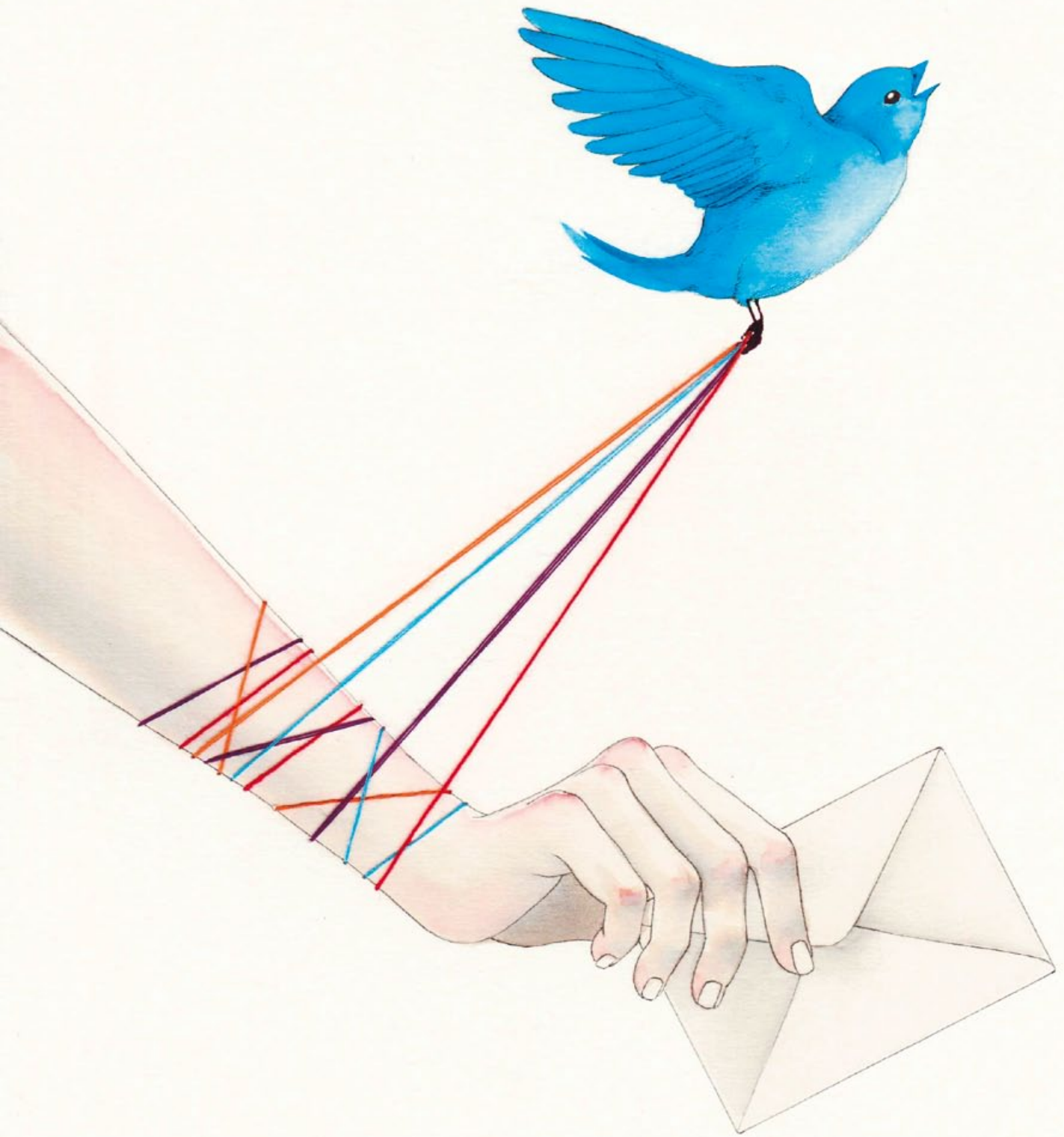
CONVERSA O MITE?

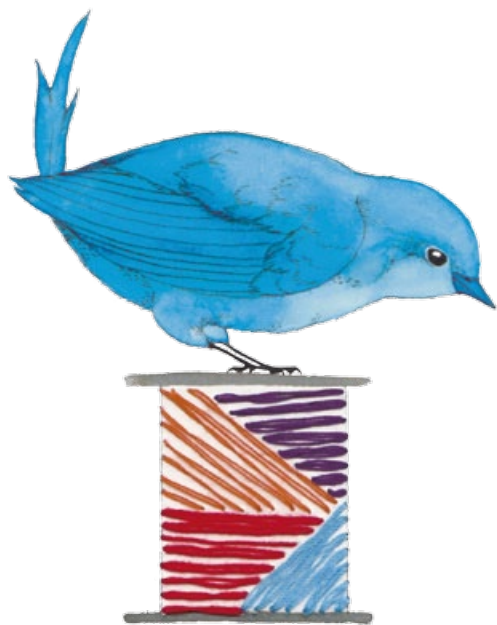
Més enllà de l'agenda, una altra de les preguntes que es formulen els investigadors és si les xarxes socials fomenten la conversa i el diàleg enriquidor per a la democràcia. O si, al contrari, tot això és un mite que s'ha creat. “Hi ha pocs espais d'interacció a

LA INFORMACIÓ JA NO VIATJA SEMPRE DE DALT CAP A BAIX, ELS EMISSORS S'HAN MULTIPLICAT I ELS LÍDERS D'OPINIÓ JA NO SÓN TAN INFLUENTS

—indica Cardenal—, els nous mitjans digitals es converteixen en actors estratègics”. Majó també afegeix que “els nous mitjans

les xarxes socials”, afirma amb rotunditat Camilo Cristancho, doctor en Ciències Polítiques per la UAB i investigador al

“Els punts de trobada són pocs –prosegueix Cristancho. La gent reforça les seves actituds. La dinàmica de la conversa

grup de recerca Democracy, elections and citizenship d'aquesta universitat.

L'investigador ha estudiat la protesta a les xarxes entre el 2007 i el 2014, quan sobretot han aflat les manifestacions contra l'austeritat i a favor de la independència. Cristancho ha detectat “bastants patrons de polarització”. I afegeix: “Aquestes eines que et permeten triar molt més què llegeixes i què segueixes en comparació amb altres mitjans generalistes i altres formes de conversa”.

Els estudis proven, per tant, que si bé a Internet llegim mitjans de fora del nostre

A INTERNET, LLEGIM MITJANS DE FORA DEL NOSTRE ESPECTRE IDEOLÒGIC, PERÒ A LES XARXES SOCIALS NO SEGUIM COMPTES NI PÀGINES DISCORDANTS

espectre ideològic, a les xarxes socials no seguim comptes ni pàgines discordants.

HI HA ESTUDIS QUE ASSOCIEN L'ÚS D'INTERNET A UNA MAJOR INCERTESA ELECTORAL, AL VOT PER GRUPS MINORITARIS I, FINS I TOT, A L'ABSTENCIÓ

a les xarxes socials no és gaire procliu a argumentar sobre diferències, sinó a donar suport, repiular o clicar a m'agrada a allò que defineix la identitat i posició”.

A més d'això, Cristancho i els seus companys de recerca van extreure altres conclusions rellevants dels més de sis milions de piulades i dels articles de premsa estudiats. Algunes feien referència

al discurs del govern a les xarxes sobre les manifestacions contra les retallades. “La resposta del govern ha estat la de deslegitimar la protesta i expressar actituds negatives a aquestes formes de participació”, afirma.

Sobre els qui empren les xarxes per mostrar el seu malestar, Cristancho assegura que “un dels mecanismes més interessants de perquè les xarxes poden atreure gent que normalment no està involucrada en la protesta és la facilitat per personalitzar-la”.

EL 9N EN VERSIÓ 2.0

Òscar Coromina, professor a la Facultat de Ciències de la Comunicació de la UAB, ha obtingut recentment el doctorat amb una tesi que analitza la mediació a Twitter del cas del procés participatiu del 9N. Coromina ha analitzat uns 2,4 milions

de piulades fetes per més de 300.000 usuaris diferents en els 65 dies que van des de l'11 de setembre de 2014 fins al 14 de novembre del 2014,

uns dies després de la votació. Després d'estudiar tot aquest material, ha conclòs que la xarxa de l'ocellet no va servir per enriquir el debat: “La mediació del 9N es va caracteritzar, no per ser un debat, sinó per ser una campanya molt ben organitzada d'aquells que estaven a favor de la consulta i de la independència”.

Les conclusions de l'estudi del professor de Comunicació tenen més punts en contacte amb la metàfora de Sunstein. “Ha sigut una cambra d'eco. Només parlaven els que estaven a favor i servia per motivar-se ells mateixos i per aspectes organitzatius”, afirma Coromina, qui també assenyala que era palpable l'interès dels tuitaires proconsulta a incloure en el debat aquells que s'hi oposaven.

NOVES METODOLOGIES PER A LA RECERCA

Molts dels estudis que s'estan duent a terme per investigar la relació entre les xarxes socials i el comportament polític empenen mètodes de recerca innovadors. Si bé, tradicionalment, la recerca acadèmica s'ha abocat a metodologies com l'anàlisi de contingut, l'anàlisi de discurs, els grups de discussió o les enquestes; els nous estudis exploren eines per a l'anàlisi de xarxes socials, l'anomenat *social network analysis*.

Òscar Coromina, professor a la Facultat de Ciències de la Comunicació de la UAB treballa amb eines automatitzades i precises desenvolupades per la Digital Methods Initiative, liderada pel professor Richard Rogers a la Universitat d'Amsterdam. Aquestes eines li permeten extreure, de manera més o menys automatitzada, una gran quantitat de piulades per analitzar. En el cas de les investigadores Sílvia Majó i la doctora Ana Sofia Cardenal, professora de Ciència Política a la UOC i investigadora del projecte *Opinionet.net*, també realitzen anàlisis de xarxes socials i empenen dades de navegació, és a dir, en comptes de fer enquestes i confiar en la percepció o la memòria dels enquestats, se segueix la seva navegació real gràcies a un *software* que s'instal·la als ordinadors. D'aquesta manera, Internet i les xarxes no són només un objecte d'estudi, sinó que també s'introdueixen com a mètode de recerca.

Prova d'això, detalla, és que la persona més esmentada el 9N va ser Rajoy. Tot i això, aquestes mencions i interpel·lacions eren sovint ignorades. El 9N a Twitter, conclou Coromina, “no va ser gaire diferent del que va ser el 9N en la realitat”.

DE LA XARXA A L'URNA

Més enllà de l'agenda i la protesta, la pregunta del milió és com influeixen les xarxes en el comportament electoral. El 2010, durant la votació al Congrés dels EUA,

xarxes”. Aquest professor coincideix amb altres investigadors que cal estudiar molt més a fons la relació existent entre les xarxes socials i el comportament electoral dels ciutadans.

Malgrat aquesta necessitat d'aprofundir en la recerca, ja hi ha alguns estudis que relacionen les dues variables: les xarxes socials i les urnes. Algunes investigacions associen l'ús d'Internet a una major

incertesa electoral; altres vinculen l'ús de la Xarxa amb el vot per grups minoritaris i també hi ha altres anàlisis que identifiquen una correlació

entre la navegació per la World Wide Web i l'abstenció. En aquest sentit, Ana Sofia Cardenal comenta els resultats d'una recerca recent: “Aquells votants tradicionals de partits grans, un cop s'exposen a la informació electoral a través d'Internet, tenen més probabilitat d'abstenir-se o de votar als partits més petits”.

Cristancho, tot i insistir que cal investigar molt més per extreure reflexions conclo-

ents sobre el binomi xarxes i eleccions, sí que admet que s'ha provat una relació en el cas del moviment dels indignats. “Als estudis dels efectes electorals del 15M es troba que la gent propera al moviment, i no només els que van ser a les places i a les manifestacions, sí que van canviar la decisió de vot. I la tendència va ser a una abstenció més gran i a una major votació de partits extraparlamentaris”, assenyala.

Preguntada sobre si la nova manera en què es forma l'opinió pública amb Internet i les xarxes és més saludable per a la democràcia, Cardenal contesta afirmativa-ment: “El fet que la informació no estigui monopolitzada pels gatekeepers tradicionals augmenta la competència, que ha de corregir el biaix que tots els mitjans tenen”. Coromina, després dels resultats de la tesi, projecta, però, una visió totalment diferent: “Twitter promou la participació ciutadana, si bé potser no en els termes de discussió i debat que voldríem”. Ç

UN EXPERIMENT PUBLICAT A NATURE VA MOSTRAR COM UN MISSATGE A FACEBOOK VA MOURE CAP A LES URNES 340.000 VOTANTS

un experiment a Facebook publicat a la revista *Nature* va mostrar com un missatge a la Xarxa de Mark Zuckerberg va moure cap a les urnes 340.000 votants.

La majoria d'ells van veure al seu mur un missatge en què els seus amics indicaven que ja havien votat. Per a Cristancho, allò va ser més aviat “un efecte de la interacció amb amics o gent propera que un efecte dels estímuls que reips a través de les

Dossier
Amb ulls de dona

UNA LLUITA HISTÒRICA

El camí per la igualtat, des de les primeres revistes femenines –dirigides per homes– fins a la consecució de càrrecs directius per part de les dones

El camí de les dones en el periodisme català no ha estat gens fàcil. Si al segle XIX la seva presència era quasi nul·la, cal esperar a la Segona República per trobar-hi una presència continuada. El franquisme frenaria aquesta progressió i anul·laria la seva participació en l'àmbit intel·lectual. No seria fins a la Transició que la igualtat en les redaccions començaria a convertir-se en quelcom habitual i, des de llavors, la lluita per una major presència de dones en la professió no ha parat de guanyar batalles.

Tanmateix, encara queda camí per recórrer.

TEXT JOSEP M. FIGUERES

Laureana Wright, periodista mexicana del setmanari *Las violetas del Anáhuac* (1887–1889) ho va definir amb precisió: una tribuna d'elles i per a elles. I podríem considerar-ho com una definició vàlida encara avui en dia. Però dècades enrere, al nostre país, els homes eren els que, majoritàriament, dirigien les revistes que anaven adreçades a les dones, ja fossin premsa rosa, premsa femenina o premsa feminista. Fins i tot en una capçalera com *Diario Femenino* (1868–1974), on col·laborava un estol de dones, intel·lectuals, escriptores i feministes, com Maria Aurèlia Capmany, on feien una ingent tasca en uns temps que les redactores, encara, no eren habituals a les redaccions.

En l'altre extrem, hi havia les capçaleres de lluita feminista, de reivindicació justa i necessària. Tribunes on les dones s'adreçaven a les dones amb tot tipus de contingut. El polisèmic títol de *Las violetas del Anáhuac*, –flors i colors– maldava per l'educació a les dones, en un marc de vinculació a la dictadura, el Porfiriato, però seguint el decret del 1861 de Benito Juárez que indicava que les dones havien

DELS QUASI MIL VUIT-CENTS COL·LABORADORS QUE VA ARRIBAR A TENIR *LA VEU DE CATALUNYA*, NOMÉS UNA DOTZENA EREN DONES

de poder estudiar. En canvi, aquí la polèmica sobre l'educació de les dones era recurrent en diaris i revistes i fins al segle XX no es va generalitzar l'accés als estudis per a tothom.

CARRINCLÓ I SENTIMENTAL

Els orígens del que, posteriorment, seria el periodisme en català, femení i modern el trobem en el suplement *Modas y Labors*

a *Diari Català* (1879–1881), de Valentí Almirall, una extraordinària tribuna avançada que, per exemple, publicava llibres de Darwin i era laic en un context extraordinàriament influenciat per la religió.

Aquest rotatiu, amant de la ciència i el progrés, editava un suplement en què hi havia el més carrincló i negatiu del periodisme del *bello sexo*, en llenguatge de l'època. És a dir, patrons de figurins, dibuixos de la moda parisenca i novel·

FINS FA UNES DÈCADES, ELS HOMES EREN, MAJORITÀRIAMENT, ELS QUE DIRIGIEN LES REVISTES ADREÇADES A LES DONES

letes en fulletó, carrinclones, sentimentals, estereotipades en els models de la premsa del moment. I és que simplement s'havia d'entretenir amb unes pautes que consolidaven uns patrons de comportament.

El diari plantejava una reivindicació genèrica: “Lo nostre sigle ha abordat tots o quasi tots els grans problemes de la humanitat ¿Per què no ha de dedicar sa atenció a la millora de la condició de la dona?”. Efectivament, l'accés a l'estudi i al treball, els drets civils... tot un procés de reivindicació que arrancaria i que, a mesura que les institucions, especialment la Mancomunitat, van facilitar-ho –amb escoles i pràctiques de bibliotecàries, infermeres, telefonistes...– va permetre una nova fornada humana al món laboral. En aquest context, el *Diari Català* maldava per la reglamentació del servei domèstic al costat de temes com l'abolició de l'esclavitud (present encara a Cuba) o de la pena de mort.

També, a *La Renaixensa*, van aparèixer articles sobre el fet que la dona combinés la feina de la llar amb la de fora de casa. Així, el 15 de juny de 1879, la novel·lista Dolors Monserdà ho va deixar ben clar: la dona treballa per subsistir, res més. En una relació de trenta articles sobre aquest tema, només hi trobem dues dones –Concepció Arenal, Dolors Marí i Pilar Pascual– a part de Monserdà. En general, es volia que la dona s'instruís, per a la formació dels fills, i s'acceptava el treball si era especialitzat.

Quasi cinquanta anys després, el 1927, la fotografia d'Antoni Rovira i Virgili, dictant a una secretària és molt il·lustrativa de com el

periodisme encara era una professió masculina des de la redacció fins a la impressió.

PRESENCIA D'ESCRITORES

Les escriptores foren les primeres a obtenir presència pública en aquest àmbit. Algunes, però, utilitzarien noms masculins com Víctor Català (Caterina Albert), Evelio del Monte (Josepa Pujol de Collado), Esmeralda Cervantes (Clotilde Cerdà), etc., mentre que altres signaven amb nom i cognom, com Pilar Maspons, Maria Massager i tantes altres que, amb permís del marit, eren escriptores que escriviën sobre educació, llar, infància, moda i temes com viatges i música. I d'aquí –de la llibertat de pensament i escriptura– arranca el procés per la igualtat.

La presència de la literatura, doncs, seria fonamental. L'escriptora de talent era respectada i estimada, si bé fins als anys vint i trenta les dones no es convertiren en redactores, i molt menys, en directores de diaris. Maria Josepa Massanés ja ho denunciava, el 1879, a *Lo Gay Saber*, quan

s'esforçava per «trauerelas del abandonament en que se les ha descuydat finsare en Espanya».

La nòmina de revistes catalanes del segle XIX adreçades a les dones és alta. Des de

ALS DIARIS NO HI HAVIA REDACTORES, DIBUIXANTS O FOTÒGRAFES. AIXÒ SÍ, HI HAVIA MOLTES SECRETÀRIES

La Madre de Família (1846) a *La Mariposa* (1900) hi ha mig centenar de capçaleres. Algunes perviuen, com les de modes, encara que també alguna ideològica, com *La Madre de Família* de Narcís Monturiol o *La Antorcha* de Marià Cubí.

Amb l'educació femenina generalitzada, l'alfabetització i la urbanització arriba la voluntat d'influenciar tant en política com en religió. Van aparèixer publicacions ideològiques o genèriques, des de *La Llar* (1871) a *Or i Grana* (1906), així com altres d'empresarials. Potser la més representativa seria *La Dona Catalana* (1925) de Magí Murià. Als anys vint, però, encara no hi havia redactores, a excepció de Regina Opisso a *El Diluvio*, tot i que no es coneix a fons la tasca que hi realitzava.

EL CANVI EN LA REPÚBLICA

El 2013, la monografia sobre un diari històric com *La Veu de Catalunya* va comptar que el rotatiu havia tingut gaire bé mil vuit-cents col·laboradors. De tots aquests, però, només una dotzena i escaig de dones. Un resultat escruixidor. I, a més, la majoria eren escriptores, com Clementina Arderiu. Dins aquesta minoria, era habitual la presència de dones que escrivien poesia als diaris i feien col·laboracions externes puntuals, com era el cas de

Maria Teresa Vernet, Aurora Bertrana –observadora excepcional–, l'esmolada Rosa Maria Arquimbau, la propagandista Llucietà Canyà o la dotada Irene Polo. També hi havia alguna corresponsal, com la dinàmica Carlota Guiteras a Valparaiso, tot i així, cap d'elles era redactora, dibuixant o fotògraf. Això sí, moltes, totes, eren secretàries.

Amb la República,

la presència femenina va augmentar i a gairebé tots els diaris de l'època –una vintena– hi havia una o dues dones, ja fossin redactores esporàdiques, redactores en cap de les pàgines femenines o col·laboradores literàries. Tanmateix, a les hemeroteques es troben poques opinions sobre aquest tema. Senzillament no se n'escriuen. Tan sols Avel·lí Artís-Gener, *Tísner*, feia elogis i admirava Irene Polo, a la qual valorava pels mèrits professionals i pel caràcter jovial.

Tot i aquesta major presència, encara eren minoria. El 1934, dels 29 periodistes acre-

ALS ANYS VINT NO HI HAVIA REDACTORES, PERÒ AMB LA REPÚBLICA VA AUGMENTAR LA PRESENCIA FEMENINA ALS DIARIS

ditats al Parlament que es poden trobar a *Annals del Periodisme Català* solament hi ha una redactora (Rosa Maria Arquimbau a *La Rambla*). En la informació municipal, també hi havia tan sols una –Irene Polo– i a la informació sobre la Generalitat, cap.

Són, de nou, les escriptores les que tenien la porta oberta als diaris. Així, Aurora Bertrana a *La Veu de Catalunya*, *La Nau*, *La Publicitat*, *L'Instant*, *Última Hora*, *D'Ací i D'Allà*, *La Rambla*, *La Humanitat* o

Imatges, Maria Pi de Folch a *Justícia Social*, Llucietà Canya a *La Veu*, Maria Luz Morales a *La Vanguardia*, Maria Teresa Gibert i Rosa M. Arquimbau a *L'Opinió* i *La Humanitat*, etc. I, durant la Guerra Civil, amb capçaleres noves com va ser el cas de la revista *Companya*, quasi eren dones, amb Bertrana, Vernet, Montoriol, Murià, Rodoreda... Hi havia, doncs, una major presència. En això hi va ajudar la igualtat social i política, les pàgines femenines dels grans diaris –encarregades a dones– i la seva presència no a les fàbriques sinó als despatxos amb capacitat d'influència.

També cal destacar la presència de dones en la política. Una ullada a l'estudi *Les dones d'Esquerra*, per exemple, ens mostra tres dotzenes de noms. Més enllà de les escriptores, als diaris també hi ha la presència de les polítiques –Gibert, Bargalló...– i les compromeses –Reis Bertran, Rosa Segarra, Angelina Compte, Antònia Abelló... Cal remarcar a les habituals, periodistes com Murià, Arquimbau, Montoriol, Polo, Rodoreda, Vernet, Gibert... Pocs noms encara a tenir en compte. A *Meridià*, de 170 autors hi ha 13 dones, tot i tenint en compte les polítiques com Margarita Nelkel o Frederica Montseny. No representen el panorama

que dues d'elles fossin directores de diaris, com Anna Murià al *Diari de Catalunya* i de Maria Luz Morales a *La Vanguardia*. Fins a la Transició no se'n tornarien a trobar.

EL FRE DEL FRANQUISME

Durant el franquisme es frena la projecció intel·lectual de la dona. Només se'n troben a revistes femenines del Movimiento i a les excepcions de rigor. I, així, fins als anys seixanta a la premsa local i comarcal,

A l'esquerra, un exemplar de *La Dona Catalana*, de Magí Murià, nascuda el 1925 anys i que anava de moda, llars i labors. A la dreta, *Feminal*, de caràcter feminista que, el 1907, va sorgir com a suplement de *La Il·lustració Catalana*.

a l'especialitzada, etc., quan la presència femenina arrenca amb empena. En alguns casos arriben a càrrecs de direcció com Carmen Alcalde o Maria Rosa Prats a *Presència*, Isabel Clara Simó a *Canigó* o Joana Bonet a *Marie Claire* i *Woman*.

A la Transició, la presència femenina deixa de ser simbòlica per anar cap a la norma-

AL FRANQUISME ES FRENA LA PROJECCIÓ INTEL·LECTUAL DE LES DONES. FINS ALS SEIXANTA, QUAN FINALMENT GUANYEN TERRENY

litat. Així, Maria Àngels Anglada tenia una columna al *Punt Diari* i Teresa Pàmies a l'*Avui*, que després les va aplegar en un llibre. El mateix que farien amb els articles i reportatges Montserrat Roig i Maria Aurèlia Capmany, entre altres.

Professionalment, les dones van ser presents a tots els diaris assumint no només columnes d'opinió sinó seccions, suplementos i cada vegada més càrrecs de responsabilitat, fins a l'actualitat, que a les facultats de Periodisme els dos terços dels estudiants són noies. Una situació que prefigura una feminització de la professió. Una altra cosa, però, són els càrrecs de direcció i la propietat dels mitjans, en mans d'homes.

Finalment, cal tenir en compte estudis nous entre els quals destaquen els de Roser Porta sobre Mercè Rodoreda (*Mercè Rodoreda i l'humor 1931-1936. Les primeres novel·les, el periodisme i polèmica*), Julià Guillamon (*L'enigma Arquimbau*), Neus Real (*Aurora Bertrana, periodista dels anys vint i trenta*), així com

Més informació a:

Les periodistes en el temps de la república, d'Elvira Altés (Col·legi de Periodistes de Catalunya / Diputació de Barcelona, 2007, Col·lecció "Vaixells de Paper")

Vuit feministes catalanes entre 1899 i 1976, d'Albert Balcells: (Rafael Dalmau, 2015)

Revistes de dones 1846-1935, d'Isabel Segura i Marta Selva (Edhasa, 1984)

+ info

antologies d'articles —de Roig, Pàmies, Polo, Rodoreda, etc.— que marquen una recerca que ens acosta a un temps en què les dificultats no eren només laborals sinó també de gènere. Estudis necessaris, sobretot perquè tan sols unes poques periodistes —com Bertrana o Maruja Torres— ens deixen escrites les memòries. Ç

Dossier
Amb ulls de dona

LES PERIODISTES DEL MICRÒFON

Després de dècades en un segon pla,
finalment, les professionals de la informació
aconsegueixen un lloc a la ràdio

Les veus femenines han estat presents en el mitjà radiofònic des de l'inici, com a locutores o actrius. En canvi, les periodistes són excepcions, tant en l'època republicana com en la llarga etapa franquista. És a partir de la Transició quan, finalment, les dones entren de manera imparable a les redaccions de les ràdios públiques i privades per conquerir un espai professional propi en termes d'igualtat.

TEXT **ELVIRA ALTÉS**

Amb la República, arriba la popularització de la ràdio, un mitjà que contribueix a modernitzar la societat urbana al mateix temps que es revela com un dispositiu de promoció femenina. La ràdio representa un espai on les dones poden obtenir una certa presència: les veus de joves locutores, procedents d'agrupacions teatrals i culturals, presenten programes dedicats a les dones, les quals es converteixen en una audiència apassionada amb el nou invent.

El 1930, es crea a Unión Radio, *La palabra*, el programa informatiu que posa les bases

ALS ANYS TRENTA, A UNIÓN RADIO, MARIA CARME NICOLAU, JA REDACTAVA NOTÍCIES I LES LLEGIA PER ANTENA

del periodisme radiofònic a Espanya. En aquest moment, en què la informació radiofònica havia de tenir un paper determinant al permetre escoltar les veus i els sons de l'actualitat, entra a formar part d'aquest diari parlat a Barcelona, la redactora Maria Carme Nicolau, una periodista que, el 1932, ja feia més d'un lustre que escrivia per a la revista *La Dona Catalana*. Posteriorment, Nicolau crea i integra a l'informatiu l'espai *Radio femina* que presenta ella mateixa. Cal tenir en compte que existia una diferència entre redactar les notícies i llegir-les per antena, i ella va demostrar que era molt bona en les dues facetes.

Després de la guerra, però, els vencedors imposen les condicions en l'àmbit de la comunicació. En aquests primers anys, molt poques dones accedeixen al mitjà radiofònic, només les actrius de les radio novel·les i les locutores van poder posar-hi veu. També es van fer populars els famosos consultoris sentimentals, com el de la Montserrat Fortuny o el de l'Elena

Francis, que estaven presentats per dones, tot i que sovint eren escrits per homes.

DIFERENTS INICIATIVES

Com és lògic, en una etapa tan llarga com la dictadura franquista, la situació es va anar modificant respecte a la presència femenina en el mitjà radiofònic, ja que la tasca periodística en general s'exercia a la xarxa de mitjans del Movimiento, a la qual tenien accés només els afectes al Règim.

En aquest panorama, molt poques veus de dones obtenien relleu suficient per ser reconegudes pel públic.

En 1962, RNE emprèn una certa modernització de l'estructura periodística que tenia al seu càrrec la

realització del *Diario hablado*. La idea era marcar la diferència entre la imatge institucional de RNE i la dimensió de ficció-entreteniment de la radiodifusió privada. En definitiva, afavorir que la ràdio exercís sobre la població una funció anestèsica, com la qualifica Armand Balsebre.

La ràdio privada confegia els informatius a partir de notícies que publicaven els diaris, prèviament censurats pel Règim.

EL FRANQUISME IMPOSA LES CONDICIONS. ALS ANYS POSTERIORIS A LA GUERRA, MOLT POQUES DONES ACCEDEIXEN A LA RÀDIO

El primer informatiu no oficial s'emeta a la SER, amb *Matinal Cadena SER*, el 28 de setembre de 1964, de 8h a 8.30h.

A mitjan anys seixanta, es crea a Barcelona l'Escola de Periodisme que depenia del CIE, una entitat vinculada a Unió Demo-

cràtica i a l'Església. Anna Comas, que va formar part de la segona promoció assegura com "es volia influir políticament per la via dels mitjans de comunicació". De l'alumnat i del professorat, Comas recorda que "hi havia quatre o cinc noies (una d'elles monja teresiana), un equip docent molt bo i el director era Mossèn Alemany". Malgrat tot, com que Comas volia ampliar horitzons, va marxar a Pamplona a estudiar l'últim any de carrera, que en aquell moment era de tres anys.

Amb la Llei Fraga (1966), teòricament, es va abolir la censura prèvia i van poder sorgir algunes iniciatives, tant a les emissores del Règim com a la ràdio privada. Per exemple, Juan Castelló Rovira va crear el primer magazín amb notícies a EAJI, que més tard donarà peu a *Hora 25*, el popular informatiu nocturn de la ràdio comercial que encara està en antena.

D'altra banda, el 1971, RNE convoca per primera vegada un examen-oposició per a periodistes, per destinar-los a informatius. "Amb l'arribada dels tecnòcrates, també es va començar a moure la informació", recorda Comas. "Era una cosa insòlita, fins aleshores només havien entrat a Ràdio Nacional gent pròxima al Règim (no era el meu cas), però com que el panorama a Barcelona estava complicat, m'hi vaig presentar", afegeix.

Van opositar un centenar d'homes i tretze dones i, després de quatre dies d'exàmens, hi van entrar tretze dones i vint homes. La periodista comenta que va haver de marxar a Madrid i allà va entrar com a única noia en un informatiu nocturn que es deia *24 horas* i que s'emetia des del Ministerio de Información y Turismo. Aquell programa estava dirigit per

La periodista Maribel Álvarez, de Radio Juventud, retransmetent un acte en directe, l'any 1971.

un capellà, i “encara que sembli mentida —assegura Comas— vam tenir força llibertat”. També recorda com feia informació laboral “i entrevistava gent de Comissions, que estaven a la clandestinitat”. Tant en la ràdio pública com en la privada va aparèixer la figura del periodista que redacta les notícies en lloc del locutor o locutora, que només les llegeix.

Un cop superades les reticències del Règim, el 1972, a la SER nomenen director

grames informatius, com *Dietari*, *Minuto a minuto* o *Directo*. La primera redacció periodística de Radio Barcelona va estar dirigida, des de 1974, per Mari Cruz Hernández.

Una altra iniciativa és l'estació-escola de Radio Juventud de Barcelona, que es va crear amb l'objectiu d'integrar la gent jove al mitjà radiofònic. Malgrat ser una emissora del Movimiento, va aconseguir a través dels cursos de Programes de

Promoción Obrera engrescar noies i nois cap al mitjà radiofònic. Aquí és on va començar Núria Ribó. “De petita, a casa teníem sempre

la ràdio posada, no hi havia televisió i jo em sabia tots els anuncis, els programes, la sintonia, i vaig anar a fer aquests cursos

perquè m'agradava molt la ràdio”, recorda. Precisament, gràcies al dinamisme i l'empenta de l'alumnat, el dial es va convertir en una plataforma d'experimentació i modernitat i van introduir-hi fórmules més progressistes de les que imperaven a la ràdio convencional.

FEMINISME A LA RÀDIO

Una de les persones que va exercir a Radio Juventud va ser Maribel Álvarez, que havia treballat des de molt jove a Radio Oviedo i que en traslladar-se a Barcelona va entrar, el 1964, en aquesta emissora. Allà va engegar un dels programes pioners dedicats a les dones des d'una perspectiva feminista, *Punto y aparte*.

El programa s'emetia els caps de setmana en horari matinal i es va mantenir en antena de 1974 a 1977. En els dos darrers

FINS I TOT ELS POPULARS I FAMOSOS CONSULTORIS SENTIMENTALS, COM EL D'ELENA FRANCIS, SOVINT EREN ESCRITS PER HOMES

Manuel Martín Ferrand, com a responsable d'*Hora 25*, a Madrid. Mentrestant, a Radio Barcelona, apareixen altres pro-

anys, va comptar amb la col·laboració de *Vindicación Feminista*, una revista fundada per Lidia Falcón i Carmen Alcalde, i es van abordar temes com la violació, l'avortament, etc., per als quals, segons Álvarez “resultava impossible trobar testimonis, i els havien de suplir fent entrevistes als advocats que portaven els casos”. El contingut dels programes havia de ser prèviament autoritzat pel director i, malgrat resultar conflictius, “es van poder radiar sense objeccions”, recorda la presentadora.

FI DEL MONOPOLI INFORMATIU

El 3 de octubre de 1977, un real decret va autoritzar la llibertat d'informació a les emissores, que per fi van poder desconnectar de RNE a les hores en punt i ja no havien de radiar el *Diario hablado*. S'acabava, així, el monopoli informatiu de RNE per donar pas a la ràdio informativa. Com a conseqüència, a la xarxa d'emissores públiques (i del Movimiento) i a la d'emissores privades els va caldre redaccions que s'havien de nodrir de periodistes.

Les ràdios es van obrir a la informació i al periodisme en sentit ampli, deixant sentir la veu del carrer, molt convulsa en els anys de la Transició. Les dones que havien

EL 1974, A RADIO JUVENTUD, MARIBEL ÁLVAREZ VA ENGEGAR *PUNTO Y APARTE*, UN DELS PRIMERS PROGRAMES AMB UNA PERSPECTIVA FEMINISTA

estudiat Periodisme o que ja estaven en les emissores com a locutores es van obrir pas professionalment, però la línia que separava i delimitava la locució del periodisme radiofònic situava, d'una banda, els programes i l'entreteniment i, de l'altre, les notícies i la informació. Locutores i periodistes van quedar definides professionalment, tot i que amb el temps es van anar imposant els magazins informatius, en els quals van acabar treballant moltes dones.

Núria Ribó va començar, l'any 1977, com a periodista a Ràdio Barcelona. “Jo estava

estudiant Periodisme a l'Autònoma i en Pepe Navarro, que feia *El retrovisor*, em va avisar que quedava una vacant i m'hi vaig presentar”. Tot i que Ribó encara estava estudiant, quan el cap d'Informatius, Fermin Bocos, li va proposar entrevistar Heribert Barrera, no es va acovardir. “Va ser la prova, vaig fer-li l'entrevista i vaig passar”, recorda. Així va començar a treballar per a l'informatiu *Notícies a dos quarts*, en català.

Ribó recorda que a la redacció hi havia unes set o vuit persones, i les dones eren Marisol Castillo, Anna Pena i ella mateixa. “Era un moment efervescent total. Va ser l'any de les primeres eleccions, de l'11 de setembre, ens va tocar retransmetre l'arribada de Tarradellas, l'Estatut... Es feia una ràdio molt bona i es parlava de tot, del divorci, de l'avortament...”, afirma. Per a la

FA ANYS QUE HOMES I DONES COMPARTeixEN TASQUES INFORMATIVES, PERÒ NO GAUDEIXEN DELS MATEIXOS ÍNDEXS DE PROMOCIÓ PROFESSIONAL

periodista, l'èxit d'aquella ràdio té molt a veure amb la figura de Fermín Bocos. “Va ser clau, feia una ràdio molt potent, sortia molt al carrer. Era una ràdio basada en l'actualitat”, explica.

En aquells moments, també Anna Comas torna a Barcelona, a la recent creada emissora en català

Ràdio 4. Segons explica la periodista, quan era a Madrid ja ajudava dos companys, l'Agustí Farré i el Ricard Fernández Deu, a traduir els butlletins al català. Quan es va incorporar, al febrer de 1978, a la redacció de Barcelona es va trobar amb aquest panorama. “A Radio Nacional, hi havia la Rosalia Planas que picava butlletins per a Radio Peninsular; com a cap d'Informatius estava l'Alfonso Banda, que havia entrat amb les tropes franquistes i s'havia apoderat de Ràdio Associació; com a sots cap hi havia l'Emilio López Valls, un falangista de marca major”, ara

bé, com a contrapartida, diu, “la redacció de Ràdio 4 estava farcida de gent del PSUC, gent molt jove i alguna dona, com l'Eva Algarra”. Al cap d'uns anys, el 1984, Comas es va convertir en la primera dona a Ràdio 4 que era cap d'Informatius.

LA SITUACIÓ ACTUAL

Durant molts anys, les periodistes han compartit les tasques informatives de la redacció en igualtat amb els companys, però no han aconseguit els mateixos índexs de promoció professional ni espais de decisió des d'on aportar una altra mirada a les notícies.

Per a Comas, “encara existeix, sobretot a les ràdios petites, una explotació de les joves periodistes”. Considera que se les fa treballar molt per molt poca retribució:

“Me n'he trobat alguna plorant en una roda de premsa per l'explotació a què se les sotmet”. També creu que no aconsegueixen ocupar llocs

de direcció i sovint no són prou diligents a l'hora d'exigir millors condicions. “Les dones es conformen més”, assegura.

Ribó és optimista i afirma que s'està donant un canvi molt important: “Si repasses el que està passant, veuràs que Hora 25, un informatiu que sempre han dirigit homes, ara el porta Àngels Barceló. O que Pepa Bueno és als matins”. També caldria afegir que Mònica Terribas s'encarrega del magazín matinal a Catalunya Ràdio i Neus Bonet de l'informatiu del migdia.

Es pot concloure, doncs, que les periodistes són encara a la base de la piràmide de la professió, i tenen dificultats per arribar a un estatus similar al masculí, tant en prestigi com en retribució econòmica. No obstant això, en aquests últims anys en què els magazins radiofònics dediquen una bona part del temps a la informació, les dones periodistes s'hi han fet un espai propi i han aconseguit alts índexs d'audiència, credibilitat i estima del públic. **Ç**

Dossier
Amb ulls de dona

LA PRIMERA I L'ÚNICA

Es compleixen vuitanta anys del nomenament
de María Luz Morales com a primera directora
d'un diari a Espanya

Quan va assumir la direcció del diari *La Vanguardia* a l'inici de la Guerra Civil, María Luz Morales es va convertir en la primera directora d'un diari a Espanya. Vuitanta anys després d'aquell nomenament històric, segueix sent l'única dona que ha estat al capdavant del rotatiu barceloní, això sí, sempre serà la que va obrir el camí a altres directores de diaris. Poques encara, tot i que a poc a poc la situació es va normalitzant.

TEXT MARTA ROQUETA

El juliol del 1936, arran del cop d'estat militar, el Govern de la Generalitat confisca *La Vanguardia*. “Gaziel, el director, fuig i el rotatiu queda sotmès a un comitè obrer, integrat per representants de redacció, tallers i administració, pertanyents a la CNT i la UGT, que proposen María Luz Morales, l'única dona periodista que treballa al diari, com a substituta. La llarga trajectòria periodística i professional l'avalen”, explica Teresa Amiguet, periodista de *La Vanguardia* que ha investigat la figura de Morales.

María Luz Morales (La Corunya, 1889 – Barcelona, 1980) llavors tenia quarantaset anys i, tal com explicava en una entrevista a *La Vanguardia* el 1971, “la meua va ser una missió al servei del diari, merament professional, no política, amb l'única finalitat que el diari pogués aparèixer cada matí”. Tot i això, “aquests mesos li sortiran

VA SER LA PRIMERA A DIRIGIR LA VANGUARDIA, PERÒ VUITANTA ANYS DESPRÉS CAP ALTRA DONA HA ESTAT AL CAPD'AVANT DEL DIARI DELS GODÓ

cars”, conclou Amiguet. En acabar la guerra, serà empresonada durant quaranta dies en un convent de Sarrià i el règim franquista li retirarà la condició de periodista. No serà rehabilitada fins al 1978.

Va néixer a Galícia, però per raons de feina del pare, funcionari d'Hisenda, es traslladà a Barcelona. Va estudiar a l'Institut de Cultura per a la Dona i a la Universitat Nova, on cursa Filosofia i Lletres. Freqüentarà la biblioteca de l'Ateneu Barcelonès, fet poc habitual entre les dones de l'època.

La primera experiència professional en l'àmbit periodístic és com a directora de la revista *El Hogar y la Moda*, càrrec al qual

AQUELL CÀRREC VA PROVOCAR QUE FOS EMPRESONADA I QUE LI RETIRESSIN LA CONDICIÓN DE PERIODISTA. VA SER REHABILITADA EL 1978

accedeix, el 1921, després de guanyar un concurs. Amb articles com “¿Empleo o marido?”, en què qüestiona per què les dones havien de triar entre les dues opcions, Morales deixa clara la voluntat d'anar més enllà dels continguts periodístics que es consideraven “femenins”, temàtiques de les quals solien parlar les dones que escriviuen a la premsa.

Aquesta línia també la va mantenir quan, entre 1926 i 1934, col·labora al diari madrileny *El Sol* amb la pàgina setmanal “La mujer, el niño y el hogar”. El 1927, en aquesta secció proposa debatre sobre què han de llegir les dones. A la discussió s'hi suma Gaziel, que a les pàgines de *La Vanguardia* contesta: “El mateix que els homes”.

El 1923, envia uns assaigs sobre Don Joan i sobre teatre per a nens a *La Vanguardia*, que la contractarà. A banda de parlar de “temes femenins”, hi comença a fer crítica de cinema a la secció “Vida cinematogràfica”. Morales firma les crítiques sota el pseudònim *Felipe Centeno*. “En aquella època (fer crítica de cinema) era quelcom sense importància, molt poca cosa. Tenia moltes

pretensions, i no volia posar la meua firma sota una cosa tan nímia”, explicava a l'entrevista de *La Vanguardia*.

Al cap d'un temps, passarà a escriure crítica teatral, que firma ja amb el seu nom, i s'integrarà com a redactora a *La*

Vanguardia. Tota una fita. En aquell temps, les dones escriviuen a la premsa, encara que no participaven en les tasques de redacció. Morales qualificaria l'escriptura de la crítica teatral com “el fil de tota la meua vida”.

A banda de parlar sobre teatre i cinema, al diari també va escriure sobre qüestions que afectaven les dones. El 1933, en motiu de les primeres eleccions on poden votar, realitza la sèrie d'articles “¿A quién votarán nuestras mujeres?”, en què parla de la implicació de les dones en partits de dreta i esquerra i de la mobilització per captar el vot femení.

GÈNERES DIVERSOS

Gràcies al treball “Vida cinematogràfica” es convertirà en assessora literària de la companyia Paramount. Arran de l'arribada del cinema sonor, a més a més de realitzar tasques de traducció, escriurà els diàlegs de les pel·lícules i els adaptarà a la fonètica del castellà. Després que el franquisme li retirés l'estatus de periodista, de vegades escriurà sota els pseudònims d'*Ariel* i *Jorge Marineda* i, a partir del 1948, col·laborarà amb el *Diario de Barcelona* escrivint sobre moda i teatre fins al final de la seva vida. També va seguir publicant a *El Hogar y la Moda*.

Paral·lelament a la trajectòria periodística, María Luz Morales va treballar en l'edició de llibres. Publicà per a l'editorial Araluce la col·lecció "Obras maestras al alcance de los niños", en què adapta clàssics d'Homer, Dant, Shakespeare, Goethe o

"HE TINGUT UNA VIDA MOLT CASOLANA. POTSER PER AIXÒ NO HE FET UN TIPUS DE PERIODISME QUE M'HAGUÉS AGRADAT FER", VA RECONÈIXER

Cervantes per al públic infantil. Seran declarades, per reial ordre, d'utilitat pública. Morales publicarà una de les primeres històries del cinema en llengua castellana, treballarà per a l'editorial Salvat, on dirigirà l'enciclopèdia Universitas, i fundarà l'editorial Surco.

Així, al llarg de la seva vida, va cultivar la majoria de gèneres literaris: va escriure novel·les, com *Balcón al Atlántico*, centrada en La Corunya de l'època dels seus pares; contes de guerra, com *Historias del décimo círculo*; una història de Polònia firmada amb el pseudònim *Luzscienski*, i diversos assaigs (*Las Románticas*, *Tres historias de amor de la Revolución Francesa*).

Els seus poemes només els va escoltar la

família: "No em sento capaç de publicar la meua poesia. És una cosa massa íntima".

Morales considerava com les seves memòries les converses amb Marie Curie, Gabriela Mistral —de qui va ser amiga—, Victor Català, Keyserling, Paul Valéry,

André Malraux i Gabriel García Lorca recollides al llibre *Alguien a quien conocí*. Morales i Lorca es van conèixer el 1935, quan el poeta i dramaturg va venir a Barcelona a estrenar *Doña Rosita la soltera* i *Yerma*. "Mari Luz va cobrir-ne la crítica, que va ser més que favorable, en contra de l'opinió de la resta dels crítics. Això va animar Lorca a visitar-la. La conversa es va allargar durant quatre hores", explica Teresa Amiguet.

IMPLICACIÓ SOCIAL

També es va implicar en el teixit social i cultural de Barcelona. Durant els anys trenta participà en el Conferentia Club, associació cultural presidida per Isabel Llorach que acollia trobades amb intel·lectuals de l'època. D'aquestes

María Luz Morales rep el premi Godó del 1973 de la mà de Carlos Godó Valls, segon comte de Godó. Foto: Pérez de Rozas / Arxiu La Vanguardia.

LES ALTRES DIRECTORES

Durant la Guerra Civil hi va haver una altra directora de diari a Catalunya. Anna Murià va dirigir el *Diari de Catalunya*, el 1938. Havia treballat a *La Dona Catalana*. El seu pare n'era el director, i va demanar feina al diari enviant-li un article amb pseudònim.

No va ser fins al 1969 que una dona va tornar a dirigir un diari a Catalunya. Àngels Masó va ser directora de *Diario Femenino* fins a final de 1970. Després va treballar a *La Vanguardia* on, el 1978, va esdevenir redactora en cap d'Espectacles. El 1988, Montserrat Nebot, sotsdirectora del *Diari de Barcelona*, va exercir-hi com a directora en funcions durant dues setmanes, fins que va marxar a treballar com a sotsdirectora dels serveis informatius de TVE.

D'altra banda, Anna Muñoz va dirigir el *Diari de Terrassa* des de 1988 fins al 2013. Va iniciar la carrera professional en aquest mitjà el 1982 i, actualment, n'és la directora editorial. Va ser l'única directora d'un diari a Catalunya fins que, el 1996, Dolors Altarriba va esdevenir directora del *9 Nou* al Vallès Occidental. Altarriba és, avui dia, cap de redacció d'Economia de l'edició del diari a Osona i treballa en la producció de programes per a El 9tv.

Des de setembre de 2015, Karma Peiró és directora de *Nació Digital*. És la pionera del periodisme de dades a Catalunya i ha estat responsable de participació a la versió digital de *La Vanguardia* i al web *324.cat*.

També, Esther Vera va assumir la direcció de *l'Ara* el gener del 2016. Ha estat cap de Gabinet de l'exconseller d'Economia i Coneixement Andreu Mas-Colell i ha treballat a TV3, Cuatro, CNN+, *El País*, *l'Avui* i Catalunya Ràdio.

En els últims vint anys, el nombre de directores de publicacions de premsa comarcal, sobretot en periodicitats no diàries, ha anat augmentant. Una de les pioneres va ser Nuria Munarriz, directora d'*El Setmanari de l'Alt Empordà*, des del 1978 fins al 1984. Va exercir com a corresponent de *La Vanguardia* i de l'Agència EFE, i va figurar com a col·laboradora a la manxeta del setmanari fins que va morir.

María Luz Morales en una imatge d'arxiu, anys després d'haver estat directora del diari dels Godó. Foto: Arxiu *La Vanguardia*.

conferències, n'escriu peces per a *La Vanguardia*. Morales va presidir la Residència Internacional de Senyorettes Estudiantes, el 1931, i va estar vinculada a la madrilenya Residència de Senyorettes que dirigia María de Maeztu.

Per la trajectòria professional, el govern francès li atorgà l'ordre de Les Palmes Acadèmiques el 1956. A Espanya, rep el premi Nacional de Teatre per les cròni-

DURANT LA GUERRA CIVIL, EL 1938, ANNA MURIÀ VA DIRIGIR EL *DIARI DE CATALUNYA*. FINS AL 1969, CAP ALTRA DONA VA DIRIGIR UN DIARI CATALÀ

ques al *Diario de Barcelona* i, el 1971, se li concedeix el Llaç d'Isabel la Catòlica en reconeixement als cinquanta anys de trajectòria professional. “He tingut una

vida molt casolana. Potser per això no he fet un tipus de periodisme que m'hagués agradat fer. Sempre vaig admirar Sofia Casanovas, que feia cròniques de guerra a Polònia, durant la guerra del 14. I ara sento també admiració per Oriana Fallaci, capaç d'endinsar-se a la selva del Vietnam”, comentava.

Morales va escriure l'últim article dies abans de morir, a noranta-un anys. “Mai

deixaré d'escriure, perquè m'és tan necessari com respirar”, deia. El vincle de Morales amb *La Vanguardia* encara perviu: la plaça on

s'ubica l'edifici del Grup Godó porta el seu nom i el diari ha creat, recentment, en la seva memòria, un premi per articles sobre l'empoderament de la dona. Ç

Dossier
Amb ulls de dona

RODOREDA, PERIODISTA

La recopilació dels articles
de joventut mostren una faceta
diferent de l'escriptora

Mercè Rodoreda ha passat a la història com la novel·lista més important de la literatura catalana, però encara és molt desconeguda la faceta periodística que va exercir durant la República. Va ser una època breu i intensa en la qual la futura escriptora va utilitzar el periodisme per sortir de casa seva i donar-se a conèixer en els ambients literaris i culturals del moment. Uns ambients, tanmateix, que no sempre la van rebre amb els braços oberts.

TEXT JORDI ROVIRA

Hi ha frases que resten per sempre en la memòria i donen una empenta a una trajectòria professional en un moment determinat. El director del setmanari *La Rambla*, Josep Maria Massip, és autor d'una d'aquestes frases. "El que vostè ha de fer, abans d'escriure, és viure", va dir-li a una jove Mercè Rodoreda que li havia explicat que volia aprendre a escriure novel·les a través del periodisme. I la noia li va fer cas.

"Estava desesperada, necessitava obrir-me una finestra. Estava molt tancada... Era filla única i m'havia casat molt jove. No podia fer res més. No podia anar a la universitat, perquè tampoc tenia estudis. L'única cosa que podia fer era escriure. Va ser una fugida", explicaria Rodoreda molts anys després, el 1978, durant una entrevista amb Joaquin Soler Serrano.

I així va ser. Aquella noia que només havia anat tres anys a l'escola –tot i haver

"SENSE CAP MENA DE DUBTE, L'OBRA PERIODÍSTICA ÉS EL PERFIL MENYS CONEGUT DE RODOREDA" ROSER PORTA

crescut en un ambient familiar culte–, autodidacta, estava casada amb l'oncle, Joan Gurguí –catorze anys més gran que ella–, i amb un fill, va sortir finalment de casa per escriure en diaris i revistes. Tenia vint-i-tres anys i gràcies a aquella nova vida, faria un canvi d'imatge i es convertiria en una dona moderna, urbana.

La producció periodística, però, ja fa molts anys que és a l'ombra, per causa de

la força abassegadora de les novel·les. Si bé és cert que ja s'havien publicat treballs sobre l'obra periodística, no ha estat fins a la recent publicació d'*Obra de joventut*

ELS ARTICLES ES VAN PUBLICAR ENTRE 1932 I 1934 A CAPÇALERES COM *LA RAMBLA*, *MIRADOR*, *LA PUBLICITAT* I *CLARISME*

(*novel·les, narracions, periodisme*) –una coedició d'Edicions 62, l'Institut d'Estudis Catalans i la Fundació Mercè Rodoreda, que reuneix els textos anteriors a 1939– que s'han publicat els articles en un volum en què també hi ha les cinc novel·les que havia repudiat, alguns contes i diverses proses. "Sense cap mena

de dubte, l'obra periodística és el perfil menys conegut de Rodoreda", afirma la filòloga i periodista Roser Porta, experta en l'obra de l'escriptora i autora d'un dels pròlegs del llibre.

UN NOU MÓN

Una obra periodística que se situa entre 1932 i 1934, ja que després va seguir col·laborant en diferents capçaleres fins

al final de la guerra, si bé ja es tractaria de narrativa de ficció. En poc temps, doncs, aquella jove que somniava de ser escriptora va publicar a diaris i revistes –algunes de prestigi– com *La Rambla*, *Mirador* o *La Publicitat*. Però, sobretot, a *Clarisme*, subtitulada *Periòdic de Joventut*, *Art i Literatura*, una revista

setmanal fabriana a la qual va entrar a vint-i-cinc anys de la mà del director, Delfi Dalmau, home de formació noucentista a qui Rodoreda havia tingut de professor de català.

En aquestes capçaleres va publicar entrevistes, reportatges, anàlisi i opinió. Una obra de joventut, extravertida, compromesa i escrita amb un estil natural en què destaca tant l'humor com la sàtira.

Tal com ella va admetre, va utilitzar el periodisme per sortir de casa seva –més d'una vegada va admetre que odiava el seu marit– i entrar en un nou món, el de la cultura, on hi havia els autors que tan àvidament llegia i als quals admirava. "Ella volia escriure, ser novel·lista, i no sabia com fer-ho. El periodisme va ser la manera que una dona que vivia aïllada, casada i amb un fill, va tenir per entrar en

contacte amb tot allò”, explica Carme Arnau, autora de l’altre pròleg del llibre i d’una extensa trajectòria assagística centrada, sobretot, en l’obra rodorediana. I és que Rodoreda va aprofitar la nova feina per entrevistar escriptors com Sebastià Juan Arbó, Miquel Llor, Carles Soldevila, Cèsar August Jordana, etc., a més d’actrius, cantants, i fins i tot la dona i la filla de Francesc Macià. “El periodisme li va permetre parlar de les seves passions, com el cinema o la literatura. Perquè, bàsicament, va ser una periodista cultural”, resumeix Porta, que com l’autora de *La Plaça del Diamant* va exercir aquesta vessant de la professió.

MASCLISME IMPERANT

Aquella activitat periodística va tenir lloc enmig de la Segona República, un ambient de represa cultural a Catalunya en el qual sorgiren un gran nombre de publicacions. No en va, va ser l’edat daurada del periodisme català. En un altre context, difícilment hauria estat possible el que va fer.

Rodoreda no era l’única periodista en aquell món d’homes. També hi havia Anna Murià –de qui seria amiga íntima– Maria Luz Morales, Irene Polo, Aurora Bertrana o Rosa Maria Arquimbau, entre altres. “Hi havia força dones perquè amb la República comencen a tenir un paper en la societat”, afirma Arnau. “Elles fan un canvi i entren a les redaccions dels diaris, a l’Ateneu, a les tertúlies. Aquesta és la seva aportació, però és molt més que això. Els articles són un bon retrat del moment cultural de l’època. Una època interessant i apassionant”, explica Porta.

Totes elles, doncs, exerciren el periodisme en un temps d’obertura. El 1931, arran de la instauració de la República, es va establir el sufragi universal a l’Estat espanyol. Poc després de començar a publicar, Rodoreda podria anar a votar, ja que les primeres eleccions en què les dones van exercir el vot foren les generals, del 19 de novembre de 1933. Ara bé, no perquè

les lleis fossin més obertes, les ments dels ciutadans, ni les dels intel·lectuals, també havien de ser-ho.

NO HO VA TENIR FÀCIL. ELS INTEL·LECTUALS CATALANS DE LA SEGONA REPÚBLICA EREN CONSERVADORS I MASCLISTES

I és que, aquell ambient en el qual Rodoreda tan ràpidament es va introduir, no la va rebre pas amb els braços oberts. Per què? “Per començar, per ser una dona. Tots els intel·lectuals catalans d’aquell moment són conservadors i masclistes. I una dona que

surt de casa i s’allibera era la diana de les bromes”, explica Porta. “Sabem quants fills tenia Pere Calders i on els va deixar quan

va abandonar la dona per una altra senyora? No, perquè ningú li ha retret mai”, critica Porta. “La vida privada de Pere Calders o Francesc Trabal, per

posar-ne un altre exemple, no era notícia. En canvi, aquell alliberament de Rodoreda el va pagar caríssim. La veien com una fresca, com una dona frívola”, afegeix. “En aquesta qüestió –afegeix Carme Arnau–, els intel·lectuals de l’època no eren pro-

Rodoreda, en una imatge de joventut. Foto: Arxiu de la Fundació Mercè Rodoreda de l’Institut d’Estudis Catalans

gressistes, va costar acceptar-les. El món de l'Ateneu, per exemple, on tot eren homes i les dones no hi entraven”.

Un altre aspecte pel qual la criticaven era perquè al principi no es prenia massa seriosament i l'associaven al purisme lingüístic de Delfi Dalmau i de *Clarisme*. Un dels principals detractors era *El Bé Negre*, una de les revistes satíriques més conegudes de l'època. No tenien pietat de Rodoreda, i fins i tot es posaven amb la seva vida privada. Però ella, sota el pseudònim de *Hari-Hara*, també els dedicava

"RODOREDA ÉS UNA PERIODISTA PUNTUAL D'UNA ÈPOCA DETERMINADA"

CARME ARNAU

dards satírics des d'una secció d'humor de *Clarisme*. Carme Arnau ho relativitza: “És un moment de molta barrila. Era un estil molt de l'època”.

Tot i aquells prejudicis pel fet de ser dona i aquelles crítiques cap a la seva persona, Rodoreda finalment va aconseguir el que desitjava, integrar-se en els cenacles culturals de l'època. Així, va entrar a l'Associació de Premsa de Barcelona, al Club de Novel·listes i va participar intensament en la vida cultural barcelonina. “Es converteix en una d'ells”, explica Arnau.

INNOVACIONS I COMPROMÍS

A banda de formar part d'una generació de dones que va aconseguir entrar a les redaccions dels mitjans de comunicació, l'aportació de Rodoreda també va ser estilística. Tal com escriu Elvira Altés a *Les periodistes en el temps de la República* (Col·lecció “Vaixells de Paper”, Col·legi de Periodistes, 2007) —que va localitzar fins a trenta-tres dones que exerciren el periodisme en aquella època— on Rodoreda va excel·lir fou en l'entrevista, perquè “va ser capaç d'aportar innovacions a un gènere que en aquell moment s'estava definint periodísticament”. I és que, per exemple,

suprimia la pregunta i les traslladava al principi de la resposta, com si se les fes el mateix entrevistat, tècnica que ara s'utilitza sovint. També feia sumaris narratius amb soliloquis divertits.

I si a nivell formal, aportava coses noves, en el contingut solia destacar-se per mostrar la implicació en un temps en què la política era present arreu. “Els articles són crítics, no són per fer bonic. Són articles d'una persona catalanista que s'implicava en el que passava en aquell moment. Tenen un punt de vista reivindicatiu”, afirma Arnau. Així, per exemple, des de

MÉS DE TRENTA ANYS DESPRÉS DE LA SEVA MORT, PER PRIMER COP, S'HAN PUBLICAT AQUELLS ARTICLES DE JOVENTUT

Revista de Catalunya va donar suport a la política cultural de Ventura Gassol, conseller de Cultura de la Generalitat.

EL TALL DE LA GUERRA

“Els articles de Rodoreda són un reflex d'aquella època de llibertat. És un moment d'optimisme fins que la guerra ho va tallar d'arrel”, recorda Porta. El conflicte armat i el posterior exili van afectar greument no tan sols la trajectòria de Rodoreda, sinó les de la gran majoria de periodistes que havien destacat en aquella època daurada. A alguns fins i tot els va costar la vida.

Amb tot, malgrat aquell canvi bruscat i forçat, algunes coses seguiren igual. “Va mantenir el sentit de l'humor la resta de la vida”, afirma Porta. I les crítiques no van desaparèixer ni quan va escapar de la dictadura. “A l'exili, va seguir la mala fama de Rodoreda, perquè era una dona que havia trencat el seu rol”, argumenta.

El pitjor de tot va ser que les vicissituds polítiques l'obligaren a abandonar l'escriptura durant més de vint anys. Un camí cap a l'exili que, com ella mateixa va explicar, havia hagut de prendre per haver escrit en català i per haver col·laborat en revistes d'esquerres. No va ser fins als anys seixanta, encara exiliada a Ginebra, que li arribaria el reconeixement com a escriptora. El somni s'havia aconseguit.

Segurament per això, no va tornar a exercir la que havia estat la seva primera professió. “No va fer mai més de periodista”, afirma Arnau. I ara, més de trenta anys després de la seva mort, la publicació dels articles de joventut de Rodoreda aporten un nou punt de vista a l'obra sencera, tot i que cal situar-los en un context precís. “Va ser una periodista puntual d'una època determinada”, admet Arnau. Aquella noia que havia confessat al director de *La Rambla* que volia aprendre a escriure novel·les, s'havia sortit amb la seva. Havia seguit el consell i, abans d'escriure, havia viscut la vida. Ç

Dossier
Amb ulls de dona

DE ROIG A RIVIÈRE

La professió recorda les dues periodistes
quan encara queda molt camí per recórrer
en la igualtat de gènere

Entrevistes, reportatges i llibres de Montserrat Roig i Margarita Rivièrre traspuen una mirada a l'horitzó complet, just i equilibrat, que no oblida, que sap i vol, enfocar la dona, com a protagonista dels mateixos afers que afecten els homes. "Per què mai no es pregunta a un home amb perfil públic si no és difícil compaginar feina i paternitat?". S'ho demanava Roig, ja, als anys 80. Trenta-cinc anys després – amb quasi un 50% de divorcis i custòdies compartides – algun periodista ho pregunta a cap home? On és la visió de gènere en el periodisme, avui? Aquesta és la pregunta que va congrega a Barcelona, del 15 al 17 d'abril, 157 periodistes de 27 països i 4 continents.

TEXT CARMÉ ESCALES

“Montserrat Roig es queixava sovint, que en ser entrevistada, se li preguntés per la dificultat de tenir fills quan es té un perfil públic. Aquesta pregunta —deia— mai se li fa a un home. Es dóna per suposat que aquest home pot tenir èxit i excel·lir en la seva professió perquè és alliberat de les preocupacions domèstiques. El comentari que li va fer Pla n’és l’exemple màxim: I vostè, amb aquestes cames tan boniques, es vol dedicar a escriure?”. Com a bon escriptor que era Pla, condensa en poques paraules tot un corrent de pensament que, malgrat que ha minvat, perdura en els nostres dies”.

Qui parla és el fill gran de Roig, Roger Sempere Roig. En un paràgraf, resumeix el que molestava a la periodista, i la punta de l’iceberg, una senzilla pregunta que amaga, encara avui, moltes respostes per donar. “S’està obligant les dones a tenir una feina remunerada i una altra de no remunerada a casa. Els homes encara es pensen que ‘ajuden a casa’. Ajudar a casa vol dir que la feina és de les dones i que els homes hi col·laboren, i això és un error. En les notícies potser no es veu tant, però en la publicitat, és un corrent majoritari”, diu el Roger, que tenia l’escola de la justícia de gènere a casa.

Fins a on hauria arribat Montserrat Roig (Barcelona, 1946–1991) d’haver viscut, ni que fossin, vint anys més? És l’interrogant que desplega Maruja Torres. “Vaig conèixer i estimar la Montse, i per una llarga temporada li vaig estar a prop, abans d’anar-me’n a Madrid”, explica. “Era una persona plena de llum i de vida, bonica per dins i per fora, ètica i pencona, que es feia respectar ferriament i suaument”, afegeix. “Va fer escola. Tenia deixebles, ens

"ROIG VA OBRIR CAMÍ, AMB LES ENTREVISTES A LA TELEVISIÓ, AMB ELS REPORTATGES A LA TRANSICIÓ, AMB EL SEU GENUÍ FEMINISME" Maruja Torres

l’escoltàvem. Era solidària, realment ajudava les altres, sempre ens estava buscant

feina. Roig va obrir camí, amb les entrevistes a la televisió, amb els reportatges a la Transició, amb un genuí feminisme. No hi ha hagut ningú com la Montse en aquells temps previs a la mort del Paco o immediatament posteriors”, conclou Torres.

AUTÒNOMA I LIBERAL

“Roig es movia entre el periodisme literari i la literatura periodística, i aportava compromís, feminisme, feminitat, investigació, recerca, reporterisme, entrevista... un nou llenguatge i una nova mirada. El periodisme era per a ella una professió que permetia tirar endavant una família i viure per escriure altres coses d’assaig o ficció. Si bé era una autèntica periodista que va practicar el periodisme total en premsa, ràdio i televisió. Va portar com-

EREN DE LA MATEIXA GENERACIÓ, PERIODISTES, PROGRESSISTES I FEMINISTES, PERÒ ROIG VA MORIR A 45 ANYS I RIVIÈRE A 70 ANYS

promís social i polític, feminitat, feminisme, qualitat literària, investigació i una especial sensibilitat al gènere de l’entrevista. Crida l’atenció la curiosa comptabilitat d’ingressos i de despeses, perquè demostra que ja era una autèntica freelance abans que es posés de moda aquest anglicisme. Era una professional autònoma i liberal, i la seva comptabilitat demostra el dur i difícil que és viure d’aquesta professió sense nòmimes fixes”, afirma Joaquim Roglan que, preparant la tesi sobre el treball de Roig, va revisar tota la seva vida i obra.

“Parlés del que parlés, la seva mirada era, ideològicament, de contingut i personalment, una visió feminista. I sempre he pensat que això forma part de l’educació. La mare, l’Albina, era una dona culta, formada per l’època, bastant progressista i feminista, i penso que Montserrat Roig ho va here-

tar”, explica Pilar Aymerich, que va fer les fotografies dels reportatges i entrevistes de Roig entre 1968 i 1991.

“La coneixia des dels disset anys, quan vam entrar juntes a l’escola de teatre Adrià Gual. Ella entenia molt bé la mirada fotogràfica i esperava que fes les fotos al personatge, al final de l’entrevista, perquè així ella aprofitava per copsar-ne l’actitud i per fer-li alguna pregunta més. Embolcallava el personatge, encara que de manera molt respectuosa. Érem dues entabadores!”, exclama Aymerich.

PIONERA I DECIDIDA

Si no nous mitjans, almenys complicitat dels existents és el que demana l’Institut Català de les Dones, “la seva coresponsabilitat amb l’eradicació de la violència masclista”, entre altres mesures, segons plantegen en el mapa de legislatura. Perquè, com deixava escrit

Margarita Rivièra a *El malentendido* (ed. Icaria), “la utopia de la comunicació està plena de silencis, com el de les dones, basats en malentesos que afecten el contingut i la forma de la comunicació. Els periodistes han esdevingut, per tant, actors principals del procés educatiu”.

Conscient d’això, tal com resumeix Milagros Pérez Oliva, “Rivièra va ser pionera en un estil de fer periodisme, molt florit i desenfadat, volent fer entenedores coses complexes”. “Portava molt bé els pantalons, en tots els sentits, i et feia sentir confortable”, expressava Maruja Torres.

I gràcies a això —és a dir, a ser decidida i lluitadora— Rivièra es va convertir, primer, des que va començar a treballar —abans de l’arribada de la democràcia— en una de les primeres dones a les redaccions catalanes i, després, en una de les primeres que va tenir-hi càrrecs de responsabilitat ja durant la dècada dels setanta. Per tant, el reconeixement a la vàlua professional

Montserrat Roig en una fotografia presa als anys vuitanta.
Foto: Pepe Encinas

venia de lluny. Al llarg de la seva vida, va dedicar molta atenció als temes de gènere amb llibres com *Anticonceptivos y control de natalidad* o *La aventura de envejecer*.

Rivière fou una prolífica assagista amb més de trenta llibres a l'esquena. Aquesta és una de les principals diferències amb Roig, degut al fet que la primera va morir amb setanta anys i la segona va fer-ho molt jove, amb quaranta-cinc, quan estava en la plenitud creativa. Les similituds, en canvi, són nombroses. Les dues eren de la mateixa generació. Rivière havia nascut el 1944, Roig, el 1946. Les dues eren periodistes reconegudes, a més de progressistes i feministes.

EL PLUS DE LA INFORMACIÓ

Vint i cinc anys després de la mort de Roig, i tot just un any després que ens deixés Rivière, la lluita per la igualtat de gènere encara té un llarg camí per recórrer. Sobretot al fixar-nos en la presència d'homes i dones en el contingut informatiu. “La importància de la dona a les notícies en condicions d'igualtat no

aconsegueix surar, no només perquè amos i executius acostumen —encara avui— a ser homes, sinó també pel pensament patriarcal dominant. La dona ocupa molt d'espai... als anuncis de prostitució”. És l'opinió de Maruja Torres.

“Contemplar com un tema afecta homes i dones faria la informació més completa i rigorosa, perquè posaria en relleu aspectes que, normalment, no s'hi solen incloure”, segons expressa Joana Gallego, que dirigeix el màster de Gènere i Comunicació

"ROIG JA ERA UNA AUTÈNTICA FREELANCE ABANS QUE ES POSÉS DE MODA AQUEST ANGLICISME"

Joaquim Roglan

de la UAB, el primer de l'Estat dedicat íntegrament a aquesta qüestió. “El gran problema —afegeix— és haver-nos cregut que la igualtat ja és un fet, que legalment ja es recull, quan, en la pràctica, hi continua havent molta desigualtat i un perill que comença a emergir: molts homes ja pensen que n'hi ha massa d'igualtat, que

ara se'ls ha de protegir a ells, quan encara no s'ha reparat una injustícia històrica contra les dones i sembla, fins i tot, que s'hagi de demanar perdó pels avenços aconseguits. Equilibri vol dir que per guanyar una banda, ha de perdre alguna cosa l'altra”, diu Gallego.

El màster “enfoca una mirada integral i global a la comunicació, introduint en cada aspecte la perspectiva de gènere: informació, entreteniment, publicitat i es presta especial atenció als nous formats digitals”, resumeix.

“Alguns mitjans ja ens han demanat fer auditories per veure com aplicar la perspectiva de gènere als seus diaris,

o com millorar en aquest aspecte. Pot ser un plus a l'hora de fer un reportatge d'investigació, el guió d'una sèrie o una campanya de publicitat”, afirma. “Crec que una formació amb perspectiva de gènere —conclou— pot ajudar a ampliar la mirada dels diferents productes culturals i no reproduir eterns estereotips”.

TENDÈNCIES PERSISTENTS

“Ara seria un bon moment perquè un grup de dones llancéssim un diari digital, no per a dones, sinó dirigit per dones amb visió femenina. Aportaria un espectre més ampli. En economia, per exemple, estem llegint diaris amb visió masculina. Sobretot quan parlem d’altes finances és gairebé impossible trobar entrevistades. Els contactes que necessites per arribar a un entrevistat són tot dones, pel general, si bé l’entrevistat, finalment, és un home, i penso que ni la pobresa energètica, ni les baralles polítiques, ni la violència de gènere no s’explicarien igual”, afirma Marta Sardà, periodista d’Economia d’*El Punt Avui*.

“Els especialistes en matèria sempre són homes, ara bé, el pitjor del cas és que ni tan sols en són conscients. Ignoren les dones perdent una opinió més variada. Discriminen la dona sense consciència, per això la correcció és més difícil. És una cadena que, si no entren dones a decidir,

"RIVIÈRE VA SER PIONERA EN UN ESTIL DE FER PERIODISME VOLENT FER ENTENEDORES COSES COMPLEXES" Milagros Pérez Oliva

és difícil que es trenqui i persisteixin tendències, per exemple, al morbo, la tria de fotos on es llueix el cos, sobretot en

premsa esportiva això és descarat”, afirma la periodista Maria Eugènia Ibáñez, membre de l’Associació de Dones Periodistes de Catalunya des del’inici.

Però, és responsabilitat absoluta dels mitjans que les notícies més vistes als webs, molts cops tinguin un contingut sexista?”, planteja Sònia Casas, redactora en cap de *Sàpiens*, que va ser corresponal de Catalunya Ràdio al Brasil tretze anys enrere. Recorda com en aquell país, “sobretot en ambients econòmics, empresaris i polítics, sentia que estava molt

Una jove Margarita Rivièr en un retrat de 1984. Foto: Pepe Encinas

PREMIS, HOMENATGES I EXPOSICIONS

Aquest 2016, un seguit d’activitats recorden tant la figura de Roig com la de Rivièr. Així, es va crear una comissió per commemorar el 25è aniversari de la mort de la primera. La comissió està integrada per l’Associació de Dones Periodistes de Catalunya (ADPC) –impulsora de la iniciativa–, el Col·legi de Periodistes, la Institució de les Lletres Catalanes, la Xarxa de Biblioteques de Barcelona, el fill de l’autora i la fotògrafa i amiga Pilar Aymerich. L’ADPC també va impulsar l’any passat la creació del Premi Margarita Rivièr al rigor periodístic amb visió de gènere. El guardó, que també compta amb el suport del Col·legi de Periodistes, va recaure en Milagros Pérez Oliva.

enguany, a més, coincideixen exposicions que recorden les dues periodistes. Per una part, la mostra “Margarita Rivièr, obrint portes” –que es va inaugurar el 13 d’abril i es pot visitar a la sala d’exposicions del Col·legi de Periodistes fins a final de juliol–, una iniciativa del Grup de treball de Cultura i Innovació del Col·legi.

D’altra banda, la fotògrafa Pilar Aymerich inaugurarà, el 26 de juny, una exposició a la galeria Eude (Consell de Cent, 278) sobre el periodisme als anys 70, que inclourà un homenatge a Maria Aurèlia Capmany i Montserrat Roig, ja que es compleixen 25 anys de la mort d’ambdues.

ASSIGNATURES PENDENTS

LA XARXA INTERNACIONAL DE PERIODISTES AMB VISIÓ DE GÈNERE, QUE ES VA REUNIR A BARCELONA, VA CONGREGAR 157 PARTICIPANTS DE 27 PAÏSOS.

Catalunya és pionera a formar associacionisme de periodistes feministes i en la creació i participació en xarxes que treballen en aquest sentit? L'Associació de Dones Periodistes de Catalunya es va crear el 1992, el mateix any que la Xarxa europea. Tres anys després, el 1995, aquest grup de periodistes catalanes es van integrar a la Red Internacional con Visión de Género i, el 1996, es va crear la xarxa mediterrània, de la qual també formen part. A banda d'això, han creat la xarxa a Catalunya i La Independent (la primera agència catalana de notícies amb visió de gènere).

Per tot això, no havia d'estranyar que Barcelona acollís la sisena Trobada Internacional de la Xarxa Internacional de Periodistes amb Visió de Gènere, que es va celebrar al Col·legi de Periodistes de Catalunya i a la Universitat Pompeu Fabra els dies 15, 16 i 17 d'abril i que va permetre congregat 157 dones periodistes de 27 països de 4 continents.

La Xarxa Internacional de Periodistes amb Visió de Gènere (RIPVG, per les inicials en castellà) es reuneix cada dos anys en un lloc diferent del món (en edicions anteriors s'havia celebrat a Mèxic, Colòmbia i Marroc, entre altres) per relacionar-se presencialment, discutir i marcar els objectius de la Xarxa de

Algunes assistents a la trobada. Foto: Vicente Pruna

Una de les taules amb les quals va comptar la trobada. Foto: Vicente Pruna

car a als propers anys i per canviar, si cal, les comissions de gestió i administració interna.

Dos dies abans de l'encontre es van celebrar a Barcelona reunions de la Xarxa GAMAG-Europe i de la Xarxa Mediterrània d'Informació i Comunicació amb Visió de Gènere, al Col·legi de Periodistes de Catalunya i a l'Institut Europeu de la Mediterrània (IEMed), que van enllaçar amb aquesta trobada internacional.

UNA QÜESTIÓ DE VISIBILITAT

Van ser tres intenses jornades de treball sumant idees perquè el relat periodístic deixi d'obviar les dones, el seu poder de decisió i la presència als nostres diaris, i pantalles de televisió i fins i tot als mòbils.

"Trencar la desigualtat i discriminació per qüestió de gènere és un treball a molt llarg termini, que s'ha de fer des de molts àmbits, el repte de la igualtat és un repte de país, encara que els mitjans de comunicació tenen la poderosa eina de la sensibilització", deia Carme Forcadell, presidenta del Parlament durant l'obertura d'aquesta trobada internacional.

Perquè "les lleis avancen, però la seva aplicació no", tal com apuntava també aquell dia Montserrat Minobis, presidenta de

la Xarxa Internacional de Dones Periodistes i Comunicadores de Catalunya (XIDPIC.CAT). Ja en la majoria d'edat, aquest organisme, com ho fan associacions com Món Comunicació, o l'agència de notícies La Independent, imprimeixen contingut i sentit perquè caigui la barrera invisible que impedeix la igualtat d'oportunitats. "Va estar molt bé el missatge de deixar de

"EN LES CIMERES MUNDIALS, ELS HOMES SÓN MAJORIA. PERÒ AL DEBATRE PROBLEMES DE DONES, ON SÓN?" ES PREGUNTÀ SONIA GARCIA

disme amb visió de gènere? "L'única resposta és sumar i més reportatges de sensibilització a l'agenda mediàtica, perquè en la violència de gènere, per exemple, encara es desenfocuen les causes i no s'assenyala amb el dit l'assassí, es tracta com si fos una malaltia social, no un assassinat", tal com van posar les dones en relleu. "De moment, parlar d'igualtat de gènere és com un iceberg, perquè només algunes qüestions tenen visibilitat en l'esfera pública, afirmava Carla Cerqueira, periodista de Portugal que analitza com determinats grups socials, entre aquests els col·lectius de dones, aconsegueixen guanyar visibilitat i quins continguts seus resten invisibles en l'agenda periodística.

"El que volem és un món diferent, més just, amb equitat de pes -noticable i de poder de decisió sobre què és noticable- entre homes i dones, periodisme amb valors. En les fotos de les cimeres mundials, els homes segueixen sent majoria. I, en canvi, a l'hora de debatre problemes de dones, on són els homes?", apuntava Sonia Garcia, membre de la XIDPIC, que va fer una crida a les empreses periodístiques i de comunicació a actuar contra les informacions de caràcter sexista i amb patrons patriarcal i la creació de manuals que reforcin la informació amb perspectiva de gènere sobre els drets de les dones. Senzillament, aplicant més ètica i justícia social, entre tots dos gèneres. Ç

ser víctimes, però ara toca assenyalar amb el dit qui els paga a elles menys i qui les mata", deia Liliana Hendel, arribada de l'Argentina. I, com s'ha de construir el perio-

condicionada pel fet de ser dona. Costava establir relacions de confiança amb les fonts. Amb tot, la tensió de gènere, avui, es continua donant, també aquí. Encara has de valorar on és el límit de la confiança entre entrevistadora i entrevistat, segons si és un home o una dona".

"I, en qüestió laboral, des que he estat mare, he vist que el tòpic és ben real, que en la pràctica com a dona és difícil arribar a tot. Les dones que treballen en diaris, no sé com s'ho fan. No hi ha cap ajuda per tenir nens. Som a anys llum de l'empresa pública en aquest sentit", critica. Des de la redacció de *Sàpiens*, encara té una altra aportació a fer en qüestió de gènere. "Tenim col·laboradors homes i dones, tot i així, les guerres les segueixen tractant experts i, la vida quotidiana, la història de l'art o les biografies és molt més d'elles", admet.

Hi ha doncs, massa prejudicis integrats en el dia a dia de la professió, i de la societat en general, que eviten l'anelhada igualtat. Tanmateix, si no se sap què passarà en el futur sí que, quan es mira enrere, s'observa clarament el llegat de dues lluitadores com Montserrat Roig i Margarita Rivièrè. Dues referents que hi han deixat una forta petjada. De Roig a Rivièrè. De dona a dona. De periodista a periodista. Ç

Més informació a:

www.genderinjournalism.org → Web de la VI Trobada Internacional de la Xarxa Internacional de Periodistes amb Visió de Gènere

www.adpc.cat → Associació de Dones Periodistes

www.mastergenerecomunicacio.org → Màster de Gènere i Comunicació de la UAB

www.laindependent.cat → La Independent, agència catalana amb visió de gènere.

+ info

EL COSTAT FOSC

En els darrers mesos, diferents mitjans anglosaxons han optat per eliminar o limitar els comentaris dels lectors

TEXT LINA MARÍA AGUIRRE-JARAMILLO
IL·LUSTRACIÓ RICARD GUIXA

L'enorme violència verbal que es dona en alguns fòrums oberts de mitjans digitals està provocant canvis en aquestes plataformes informatives. A *The Guardian*, tot un referent pel que fa a la participació dels lectors, ja han començat a restringir els comentaris. Igual que ells, molts altres mitjans de comunicació anglosaxons –britànics, nord-americans i canadencs– han decidit acabar o introduir restriccions importants als webs on internautes insultaven o ofenien de manera gratuïta i preocupant.

El 25 de gener 2010, el llavors director del *Guardian*, Alan Rusbridger, va fer la conferència anual al London College of Communication, on va defensar enèrgicament la transició digital de la premsa, es va mostrar en contra dels murs de pagament (*paywalls*) i va referir-se als models de negoci viables per als mitjans. En aquests mitjans, apuntava, era crucial una participació oberta i permanent del públic. Sis anys després, els diaris del seu grup restringeixen aquests espais de participació en línia i estan considerant noves opcions per als comentaris. L'actual directora, Katharine Viner, el passat 22 abril, es preguntava en un article com fer del *Guardian* un millor lloc per a la conversa entre periodistes i lectors.

El cas del *Guardian* no és l'únic, però és important començar amb aquest perquè il·lustra un debat que actualment enfronta la premsa tradicional i també mitjans alternatius. En aquella conferència de 2010, Rusbridger va definir l'estat actual de la professió com un “flux constantment repetit de periodisme-resposta entrellaçats”. I assenyalava com a molts lectors “els agradava aquesta habilitat de seguir converses” i com el resultat d'aquesta nova relació “cara a cara” entre periodistes i lectors que reaccionen immediatament a les publicacions en línia donava com a resultat “un tractament periodístic millor, col·laboratiu i competitiu que ajuda a trobar la veritat dels fets,

EL 2010, EL *GUARDIAN* APOSTAVA PER UNA PARTICIPACIÓ OBERTA I PERMANENT DEL PÚBLIC. ARA RESTRINGEIXEN ESPAIS DE PARTICIPACIÓ

més ràpidament”. Era, certament, una idea poderosa per als periodistes, deia el director, fins i tot per a aquells escèptics digitals d'anys enrere, ja que s'adonaven que “eren part, i estaven enllaçats, a una conversa mundial”. I que no havien d'aïllar-se, i molt menys darrere d'un mur de pagament.

La seva col·lega, sotsdirectora i també reconeguda periodista Georgina Henry (1960-2014), va descriure el que havia

significat dirigir durant quatre anys la secció de Comentaris (*Cif, Comment is free*) al *Guardian* i a l'*Observer*. Inspirats en el títol d'un famós assaig de Charles Prestwich Scott, fundador del *Manchester Guardian* –on hi ha la famosa frase “els fets són

UNA ANÀLISI DELS SETANTA MILIONS DE COMENTARIS VA MOSTRAR COM ELS ATACS SE CENTREN EN LES DONES I EN LES MINORIES

sagrats, les opinions són lliures” – els equips de direcció havien obert un espai de comentaris per al públic anomenat *below the line*, expressió en anglès que serveix per designar la franja “sota la línia” final d'un article.

Al principi, això passava sense cap limitació, ni tan sols amb moderadors. Henry era una gran defensora del *comment is free*, iniciativa que, considerava, els havia ensenyat realment el que significa involucrar els lectors. “El periodisme sense retroalimentació, sense disputa ni opinió des de sota la línia no em sembla complet”, assegurava.

“L'ERA DE LA FÚRIA”

Ara bé, les coses han canviat en els darrers anys. En un moment donat, Katharine Viner va succeir Henry com a directora de Comentaris, així que l'actual directora del *Guardian* té experiència de primera mà en aquest camp. En l'article anteriorment esmentat, afirma que el diari ha d'actuar “més decididament sobre el tipus de material que publica” i en aquest sentit ha decidit, finalment, afrontar el problema de l'enorme abús i violència verbal que troben als fòrums oberts de comentaris.

El diari ha iniciat una sèrie –amb la participació del públic– titulada “El web que volem” per parlar sobre el web que es desitja on es reflecteixi “la nostra humanitat i civisme”, però també on surti a la llum el que, en un reportatge especial,

publicat el 12 d'abril 2016, s'ha denominat "el costat fosc dels comentaris del *Guardian*".

Aquest costat fosc correspon a una anàlisi de setanta milions de comentaris publicats en l'edició digital en els darrers anys. Dels deu periodistes que més atacs reben en forma de comentaris, vuit són dones, quatre són blanques i quatre no blanques, i els dos homes són negres, un és musulmà i l'altre és jueu. A més, tres dels deu són homosexuals. Per atacs s'entén l'allau de comentaris tipus "és estúpid/a", "és horrible", "no puc creure que li paguin per això" i altres molt més agressius, grollers o, directament, vulgars. A més, n'hi ha com "és tan lletja que jo mateixa la portaria a la clínica perquè li facin un avortament", altres amb explícits insults sexuals i els que van directament a les amenaces de violació, tortura o mort.

L'ISLAM, ELS REFUGIATS I LA IMMIGRACIÓ CAUSEN ELS PITJORS INSULTS. EL FEMINISME I LA VIOLÈNCIA DOMÈSTICA, COMENTARIS MISÒGINS

És cert que la majoria d'aquest comentaris són bloquejats directament, si bé n'hi ha que arriben a filtrar-se, si no en el web del diari sí que es publiquen, en canvi, en altres plataformes on els periodistes tenen presència, com les xarxes socials.

Les primeres anàlisis de dades de l'estudi també han llançat informació sobre els temes que han estat els detonants de les reaccions extremes. Aquests són l'Islam, els refugiats i la

immigració, aspectes que s'han considerat "imants del discurs de l'odi", mentre que el feminisme i la violència domèstica inciten "respostes altament misògines". No exagerava Stephen Pritchard, defensor del lector de l'*Observer* quan, el 31 de gener, en un article va descriure l'actual com "l'era de la fúria".

REPUGNANTS I TÒXICS

La situació descrita al *Guardian* no és exclusiva del rotatiu britànic, tot i que és cert que l'ímpetu d'aquest diari en l'aposta per una "conversa oberta" el situa com un referent internacional. El 2015, el *Guardian* va anunciar que Mary Hamilton, directora de l'edició als Estats Units, tornava a Londres com a directora executiva de Públics. Hamilton ha publicat recentment dos articles —"Comentaris en línia: volem ser amfitrions responsables" (31 gener) i "El *Guardian* vol involucrar els lectors, encara que la forma com ho fem necessita evolucionar"

ARRAN DELS INSULTS, EL DEFENSOR DEL LECTOR DE L'OBSERVER VA DESCRUIRE L'ÈPOCA ACTUAL COM "L'ERA DE LA FÚRIA"

(8 abril)— que donen una idea del problema darrere d'aquesta "conversa oberta".

Als Estats Units, al setembre de 2013, Derek Thompson, editor del *The Atlantic*, havia suggerit "desactivar comentaristes d'Internet", esmentant l'analogia que escoltava de gent que comparava les seccions de comentaris amb les clavegueres, uns "conductes subterranis consistentment desagradables per al que són, tècnicament parlant, escombraries".

Aquest mateix any, al juliol, el reconegut periodista Jonathan Valania va publicar a la revista del *Philadelphia Enquirer* un article sobre els comentaristes del web (*Philly.com*) del diari. "Més repugnants del que vostè pensa", deia i es preguntava "per què la secció de comentaris al web de notícies més gran de la ciutat és tan increïblement tòxic", citant-ne alguns exemples. El periodista no només examinava la situació des del punt de

vista periodístic, sinó també social. Són aquests comentaris agressius, humiliants i violents, un reflex fiable d'una comunitat?, es preguntava.

També el 2013, *Popular Science* va tancar oficialment l'opció de comentaris, una decisió que ha servit de precedent per a altres capçaleres. La revista citava, entre altres raons, el fet que fins i tot simples desacords entre lectors podien estar impactant en les percepcions sobre ciència entre el públic, entre els que prenen decisions polítiques o de finançament d'investigació, arribant al punt que la directora de Comentaris, Suzanne Labarre, parlava d'una "erosió" del consens popular en temes com l'evolució o el canvi climàtic.

Per aquesta època, el web de negocis Quartz, propietat de l'*Atlantic*, havia debutat sense l'opció de comentaris afegint-hi, posteriorment, la funció "anotacions". També, *The New Republic* havia reunit els comentaris a pàgines no visibles que requerien un accés mitjançant un botó nou i a final de 2015, Bloomberg ja havia eliminat els comentaris, igual que el *Chicago Sun-Times* i *The Week*. La CNN també va fer-ho durant

BLOOMBERG, REUTERS, EL CHICAGO SUN-TIMES, THE WEEK, WIRED O LA CADENA CANADENCA SUN HAN TANCAT O LIMITAT ELS COMENTARIS

les protestes de Ferguson de 2014 i Reuters els va eliminar de tots els seus articles excepte els d'opinió. A més, en el redisseny digital, la revista *Wired* va incorporar el format de publicació curta sense comentaris. I la cadena canadenca de diaris *Sun* va tancar el sistema de comentaris a la majoria d'articles.

ELS NADIUS, TAMBÉ

Es tendeix a pensar en els webs tradicionals com aquells que poden arrossegar més problemes en la seva interacció amb les audiències en línia. Però davant d'aquest problema, els mitjans nadius digitals es troben a la mateixa zona de foc, tancant les portes de les seccions de comentaris, com ha passat a Recode, *Mic.com*, *The Verge*. Aquesta nova política va començar l'estiu de 2015 i des de llavors s'ha estès a *The Daily Dot*, *The Daily Beast*, que estan explorant diferents alternatives, així com a Vice-Motherboard, que va anunciar que en lloc de comentaris tindria una secció setmanal de cartes al director, sí, com en els vells temps.

FINI I TOT REDDIT, EL WEB PER EXCEL·LÈNCIA DELS FÒRUMS OBERTS, VA TREURE L'OPCIÓ DELS COMENTARIS DEL SEU WEB DE NOTÍCIES

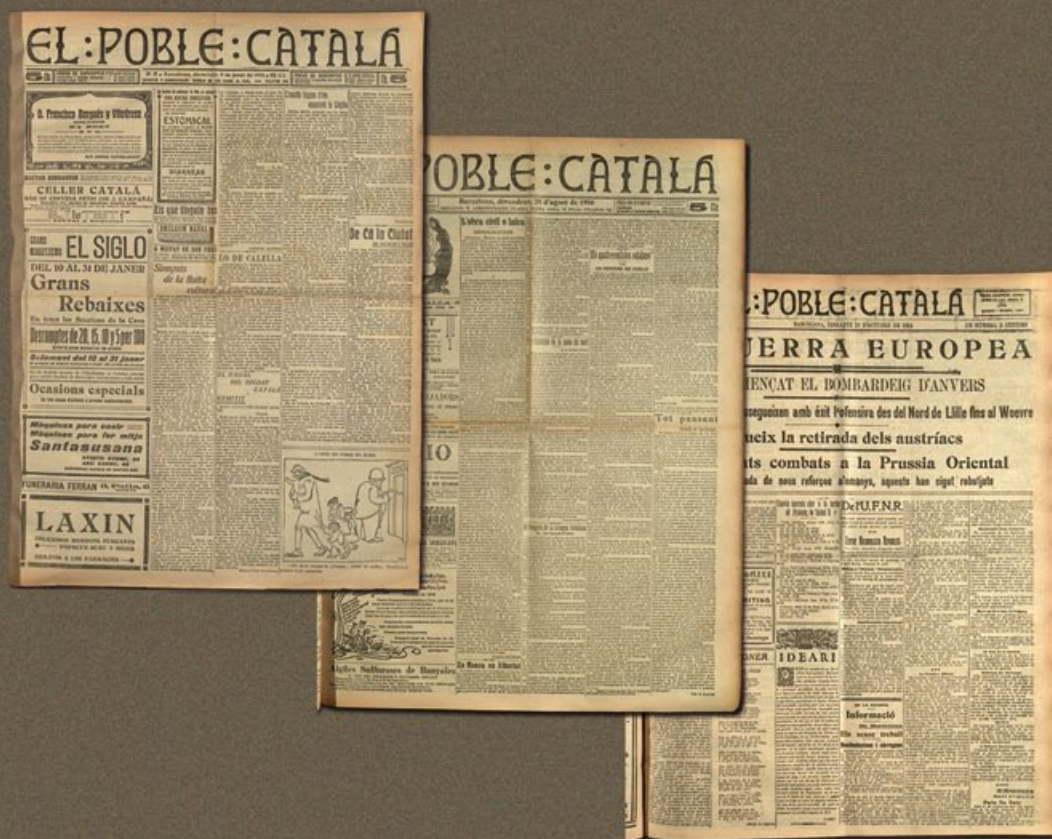
Tal com es pot llegir en una cronologia publicada el 8 d'octubre de 2015 per Klint Finley a *Wired* ("Una breu història del final dels comentaris"), fins i tot Reddit, el web per excel·lència dels fòrums oberts d'opinió, havia llançat dos dies abans, el 6 d'octubre, el web de notícies Upvoted, sense l'opció de comentar o "votar positivament" els articles. Tot i que es podien compartir a Twitter, Facebook i Pinterest.

Que els comentaris es produeixin millor en xarxes socials és un argument que defensen des de Reuters o Recode. Un estudi del 2011 del Poynter Institute, signat per Jeff Sonderman, ja indicava que diferents webs de notícies que feien servir Facebook Comments observaven una "major qualitat en la discussió". No obstant això, la pregunta cinc anys després és si aquests mitjans volen que la interacció amb els lectors es derivi cap a xarxes socials i perdin, així, la capacitat de controlar els continguts, de moderar i de rastreig que els permet conèixer el públic amb tot el que això suposa, també per a la publicitat? Un canvi en aquest sentit significaria un fort impacte en el trànsit en línia dels mitjans.

A aquestes preguntes se'n suma una altra: controlar més estrictament els comentaris significa censura a la llibertat d'expressió? Des de la direcció del *Guardian*, Katharine Viner respon que "la llibertat compta poc si és per silenciar altres" o per generar una por tal que inhibeix la llibertat d'expressió "de dones i de minories". No obstant això, aquest no és un equilibri fàcil ja que, al mateix temps que es dona aquest debat, els mitjans de comunicació estan lluitant per guanyar temps de visita, clics, atenció, disseminació de continguts i, bàsicament, que més gent parli sobre els seus temes i els comparteixi instantàniament. Ç

L'AVENTURA FRUSTRADA

La breu història d'*El Poble Català*, un diari d'esquerres,
i compromès, d'inici del segle XX

Capçalera progressista, moderna, innovadora i amb insignes col·laboradors, *El Poble Català*, amb una curta vida de catorze anys, va suposar un intent frustrat de les esquerres catalanistes de disposar d'un diari des del qual influir en la societat de l'època.

La confrontació amb *La Veu de Catalunya*, òrgan de la Lliga Regionalista, de qui volia ser l'alternativa, va resultar desigual des d'un bon principi.

TEXT JOSEP M. FIGUERES

El 12 de novembre de 1904 apareix *El Poble Català*, un setmanari que dos anys després passaria a ser diari. Portaveu de les esquerres republicanes i catalanistes, es va convertir en una tribuna intel·lectual de gran relleu, amb voluntat d'impacte i de categoria per la vàlua dels col·laboradors, el nivell dels escrits i el compromís social.

A més, va incorporar la modernitat d'uns valors gràcies a un conjunt d'escriptors vinculats a la capçalera. La temàtica social avançada estava amarada d'un intens sentit de país, constituint un ideari innovador. Així, van assumir valors com la igualtat social i la llibertat política o la lluita contra la pena de mort, al costat d'una recuperació de la sobirania catalana expressada en la reivindicació autonòmica d'un model federal com Suïssa o Estats Units.

La conjunció de republicanisme i catalanisme d'esquerres formaria, de cara a les eleccions legislatives de 1914, una aliança

ERA UNA TRIBUNA INTEL·LECTUAL DE GRAN RELLEU PER LA VÀLUA DELS COL·LABORADORS, EL NIVELL DELS ESCRITS I EL COMPROMÍS SOCIAL

indissoluble que buscava contrarestar el creixent poder de la Lliga. L'aliança, però, no assoliria grans èxits electorals trontollant arran del Pacte de Sant Gervasi amb els radicals de Lerroux que va provocar la marxa de molts periodistes de la redacció i, finalment, la mort del diari.

Així doncs, la frustrada aliança de les esquerres catalanistes amb el lerrouxisme crític amb el catalanisme va donar com a resultat el domini de la Lliga en el catalanisme polític. Ni el Centre Nacionalista Republicà ni la Unió Federal Nacionalista Republicana van poder assolir el poder, a diferència de la Lliga de Catalunya, el partit de Prat de la Riba i Puig i Cadafalch, que amb l'èxit de la Mancomunitat es convertiria en el pal de paller d'una societat catalana tensada per lluites socials, guerres colonials, crisis econòmiques i

conflictives polítiques estatals en aspectes sentits com la llengua, la identitat, l'economia i el treball.

El Poble Català, doncs, desapareixeria el 16 d'abril de 1918 després d'una incansable activitat. Tot i això, el 1919, encara publicaria un número esporàdic i el nom seria recuperat, posteriorment, per altres capçaleres per les resonàncies que havia assolit com a publicació compromesa.

SECTORS ENFRONTATS

El context polític i periodístic en el qual va néixer *El Poble Català* era de confrontació ideològica. Des del 1901, el catalanisme polític tenia una presència rellevant a les institucions parlamentàries per l'èxit a les eleccions al Congrés i, a més, posseïa una creixent influència gràcies a tribunes locals i generals. Les dues tendències majoritàries serien —fins a la segona dictadura militar del segle XX— les que van assolir

una centralitat dins el catalanisme polític i encarnarien el sentit majoritari. Per una part, hi havia la Lliga amb una densa xarxa de publicacions a

l'entorn de *La Veu de Catalunya* i amb una gran implantació política arreu les comarques. Per una altra part, el bloc minoritari del catalanisme republicà —amb una presència majoritària laica i amb la implicació de sectors intel·lectuals, profes-

TOT I UNS TIRATGES BAIXOS, VA SER INFLUENT GRÀCIES A COL·LABORADORS COM ANDREU NIN, CARLES RAHOLA, EUGENI XAMMAR, ETC.

sionals, estudiantils, econòmics i del món de la justícia— no tenien la força numèrica, tot i ser ideològicament molt actius.

Dues tendències ben definides que van esclatar en un conflicte que els separaria cap a dos camins diferents fins a l'extrem que Prat de la Riba va preferir, en les

votacions a la Diputació de Barcelona, el suport dels monàrquics al dels republicans catalanistes.

Així, *El Poble Català*, tribuna minoritària i portaveu d'un partit d'exigues resultats electorals, va ser minoritari en relació amb el conjunt catalanista. A més, tindria una vida breu. Mentre que *La Veu* es va publicar durant quasi quatre dècades, *El Poble Català*—primer setmanari i després diari—tindria una vida de només dotze anys.

COL·LABORADORS DE RENOM

La separació del grup més republicà de la Lliga, arran l'episodi del missatge reial de Cambó, va provocar la ruptura del catalanisme, en plena hostilitat en una guerra entre les dues capçaleres, tal com va narrar Claudi Ametlla, redactor en cap del diari, a les memòries en què explica els canvis del periodisme i el seu impacte social. S'arribaria a l'extrem, i *El Poble Català* se'n va doldre, amb persecucions militars que *La Veu* ni esmentava...

Tot i uns tiratges baixos, *El Poble Català* va assolir una important influència gràcies als col·laboradors com Andreu Nin, Carles Rahola i un ampli estol on excel·lien Pere Coromines, *Odísseus*, i Gabriel Alover, *Fòsfor*, amb aportacions constants, així com un conjunt d'escriptors i intel·lectuals com Manuel de Montoliu, Antoni Rovira i Virgili, Rafael Campalans, Feliu Elias (*Apa*), etc. També redactors com Ramon Noguera i Comet, Manuel Raventós o Vicenç Bernades tenien una coherència ideològica, malgrat les diferències entre

ells, que els convertien en un grup divers més que en una formació homogènia.

En aquest sentit, destacaven les seccions que esdevindrien mítiques en la història del periodisme com la fina i excel·lent «Tot passant», de Josep Pous i Pagès; «Proses bàrbares», de Prudenci Bertrana; «El

LA LLUITA ENTRE L'EXÈRCIT I EL PERIODISME

Arran de l'acudit cèlebre del ninotaire Junceda al *Cu-cut!* que ridiculitzava les derrotes dels militars espanyols, es va generar una onada de crítiques al catalanisme amb l'assalt a impremtes i redaccions, es va dictar la Llei de Jurisdiccions, el 1906, sota la qual es condemnarien els periodistes durant dècades, fins a la II República, en un afany de controlar el catalanisme reivindicatiu i identitari *manu militari*.

El novel·lista, periodista i autor teatral Pous i Pagès va publicar un comentari crític a la seva secció «Tot passant». Un periodista figuerenc, com ell, Josep Baró –del setmanari *Empordà*– havia estat condemnat a tres anys de presó per la redacció i publicació d'un article en què blasmava el comportament d'un grup d'oficials que, el 25 de novembre del 1905, assaltà impremtes i redaccions. Era un civil, feia tres anys que era llicenciat de l'exèrcit i se li va aplicar el codi de justícia militar entenent que no era civil. No sabia que era a la «reserva» i, per tant, sotmès a la justícia militar.

El 22 d'agost de 1908, Pous va publicar el comentari en defensa del periodista i del periodisme molt cautelosament atesa la nova legislació que s'aplicava als civils si s'esqueia. No hi va fer res. Va ser jutjat i se li va aplicar la nova Llei de Jurisdiccions. Tanmateix, la sala el va absoldre, però l'auditor va apel·lar i el Capità general hi va estar d'acord i va ser condemnat a sis mesos i un dia en una sentència del Consell

Suprem de Guerra i Marina que va revocar la sentència del tribunal militar.

Aquesta nova sentència, del 23 de març de 1909, era per injúries al mateix tribunal. En citar-lo per a lliurar-li la sentència el van detenir i se l'endugueren pres *ipso facto*. Era l'1 d'abril. Només acompliria un mes de presó en coincidir l'empresonament amb el resultat de la campanya d'amnistia que el va alliberar. Al primer volum *De l'ergàstula* explica amb tristesa, fermesa i amb finesa la iniquitat de determinades legislacions repressives que eren legals, si bé injustes en essència.

El martirologi de periodistes catalans era encara pendent de fixar. *El Poble Català* va patir persecució per la defensa de l'autonomisme.

El diari, amb un director de palla per a preveure empresonaments, era valent i va patir multes, suspensions i judicis diversos. Esmentem-ne algun: el 23 de setembre de 1905, s'hi podia llegir que «les denúncies que pesen sobre aquest número són dues: una d'elles per suposats atacs a l'Administració de justícia i l'altra per atacs a la integritat de la pàtria, però ni ella ni cap altra faran que minvi el nostre amor a Catalunya i el desig de servir-la i honrar-la». El 1907, el director de palla, Secundí Puig de Franch, va ser condemnat a vuit anys i un dia per injúries al rei per l'article «Cambó tramviari», etc.

reportatge de Xènius», d'Eugeni d'Ors o les «Qüestions gramaticals», de Pompeu Fabra. També va disposar d'excel·lents col·laboracions com les d'Eugeni Xammar, els acudits d'*Apa*, entre altres, i va ser el prototipus de diari ideològic, tot i la voluntat, també, de ser un mitjà de comunicació informatiu.

i la conversió del setmanari en diari va aplegar moltes il·lusions en un projecte engrescador. La capçalera, de Domènec i Muntaner –autor també de les de *La Renaixensa* i *La Veu*– va significar la voluntat de renovació ideològica en el catalanisme, tot i les limitacions materials.

suals cobrats amb retard constant.». D'altra banda, el periodista i polític Claudi Ametlla parla a les *Memòries polítiques* d'uns set o vuit mil exemplars i escriu que «la descoberta em fou una decepció. Què? Només representàvem el cinc o sis per cent del total tiratge de la premsa barcelonina».

PRUDENCI BERTRANA, EUGENI D'ORS O POMPEU FABRA HI TENIEN SECCIONS, ALGUNES MÍTIQUES EN LA HISTÒRIA DEL PERIODISME

El diari havia nascut, però, amb poc capital i per voluntat política d'elements dispersos del republicanisme. Ildefons Sunyol i Jaume Carner en van ser puntals

de tiratge i la manca de publicitat, poden suposar com aniria la cosa, perquè els sous (i alguns tanmateix no cobràvem res) no passaven dels quinze a trenta duros men-

El periodista i polític Vicenç Bernades les va exposar en un reportatge a *Serra d'Or* (novembre, 1975):

«Amb uns escassos sis mil exemplars

A més de les dificultats de lectura en català, la línia clarament esquerrana es veia agreujada per accions com l'excomunió del cardenal Casañas, el laïcisme militant en un context eclesiàstic important o la suspensió de la capçalera gairebé quatre mesos després de la Setmana Tràgica.

D'altra banda, la manca de corresponals i suplementos, contribuïren a limitar el sostre de lectors que el consideraven un periòdic massa avançat.

Pere Coromines va ser el director d'*El Poble Català* entre els anys 1909 i 1916.

COL·LECCIÓ DE LITERATURA

El periòdic de gran format, a sis columnes i quatre pàgines, era imprès en caixa petita, esporàdiques fotografies, poca publicitat i, per tant, tenia, tot i les poques pàgines, molt de text. Hi predominava la informació, catalana, si bé fonamentalment molta opinió política i social. Podia, oferir tanmateix la visió del món, l'Estat i les idees segons l'òptica dels redactors i col·laboradors afins a l'ideari del periòdic

VA SER EL PRIMER INTENT SERIÓS DE LES ESQUERRES CATALANISTES D'INFLUÏR EN LA SOCIETAT I FER-HO MÉS ENLLÀ DE BARCELONA

que va ser el primer intent seriós de les esquerres catalanistes d'influir en la societat i més enllà de Barcelona.

Si *La Veu* tenia una zona d'influència àmplia, gràcies als setmanaris i diaris afins escampats arreu, les comarques que en reproduïen els articles, *El Poble Català* esdevindrà també un far, més petit, on es miraran altres periòdics, tot i que seran

menys que els conservadors catalanistes. Així, *El Baix Penadès. Setmanari autònomista*, (i també republicà) del Vendrell en reproduiria notes i articles.

El primer director d'*El Poble Català* en l'època com a diari va ser Francesc Rodon, entre 1906 i 1908, al qual va seguir Joan Surera durant un any. L'home clau, però, seria Pere Coromines, que va dirigir la capçalera des de desembre del 1909 fins al maig del 1916, tot assumint també la direcció del partit. Coromines va convertir

VA EDITAR UNA COL·LECCIÓ DE LLIBRES DE GRAN QUALITAT AMB NOVEL·LES DE CHARLES DICKENS, NATHANIEL HAWTHORNE O ANATOLE FRANCE

el periòdic en tribuna política de primer ordre amb l'èxit electoral del 1910 i va tenir la constància d'un rigorós treball que volia fer créixer el diari.

El diari tenia una bona impressió i va intentar renovar algunes rutines de treball. És així com comencen a presentar entrevistes, reportatges, de Rovira i Virgili que, segons Carles Soldevila, seran dels primers de categoria. Coromines va intentar augmentar el contingut informatiu amb una reforma del contingut, tot i mantenint-se com diari de partit.

Una iniciativa esplèndida d'*El Poble Català* va ser l'edició de la col·lecció de llibres en la qual van publicar col·laboradors i redactors com Alfons Masseras (*Edmon*), Rovira i Virgili (*Episodis d'història de Catalunya*), Josep Pous i Pagès (*De l'erçàstula*, amb les vivències del seu pas per la presó, i l'esplèndida novel·la de crítica social *Revolta*), etc.

Altres dues grans novel·les de denúncia van ser del primer Josep M. Folch i Torres, el més valent, *Aigua Avall* i Joan Endal seguint els passos d'aquella *Lària de L'Avenç*.

Malauradament, arran la Setmana Tràgica, o Setmana Roja pels d'esquerres, l'abrandat i prometedor escriptor que podia devenir el Zola català canviaria i passaria a ser el puntal d'*En Patufet* i la Biblioteca Gentil al servei de la ideologia tradicional, i va abandonar la crítica social.

A la col·lecció hi havia també una representació de literatura estrangera de qualitat, com Charles Dickens (*Càntic de Nadal*), Nathaniel Hawthorne (*La lletra vermella i Contes estrangers*), Anatole France (*Contes i narracions*), etc. Un aplec de gran interès en edicions acurades, de llampant presentació que encara avui, un segle després, conserven

la vitalitat d'un curós treball en paper, relligat, que la converteixen en una de les millors col·leccions editades a Barcelona.

FINAL SOROLLÓS

L'abril del 1914, arran del Pacte de Sant Gervasi de l'any anterior, que uniria els radicals de Lerroux amb els republicans de Coromines, marcaria l'inici del declivi. La separació era notòria. Els redactors d'*El Poble Català*, disconformes amb l'aliança, van marxar sorollosament i van fer públic un manifest en què hi anunciaren la ruptura. Els qui restaren a la capçalera van dir que seguirien davant la crisi financera del diari, en liquidació, per motius de fidelitat, rebutjaren el sou i ambdós grups polemitzaren agrament. La redacció s'havia dividit i la guerra de manifestos així ho va fer palès. Als qui es quedaren, una minoria, militants de la Unió Federal Nacionalista Republicana (UFNR) els va doldre que es malbaratés el que representava el diari i no van poder mantenir el nivell aconseguit. El diari, finalment, va desaparèixer de la mateixa manera que va fer-ho la influència del partit. Rovira i Virgili crea Esquerra Catalanista i el setmanari *La Nació*, i la UFNR es descompondria. Caldria esperar als anys trenta perquè el catalanisme republicà, llavors sí, fos hegemònic. Ç

LA MORT D'UN DIARI

Wifredo Espina repassa a les memòries la politització,
la davallada i el tancament d'*El Correo Catalán*

El periodista Wifredo Espina, amb una dilatada carrera professional a l'esquena, ha publicat unes memòries (*Quan volien silenciar-me. Memòries d'un periodista inconformista*, Pagès Editors) en què explica, sense embuts, moltes interioritats dels mitjans on va treballar. A continuació, reproduïm una part del capítol "Quan un diari perd la llibertat", que explica com l'entrada de Jordi Pujol a l'accionariat d'*El Correo Catalán* –on Espina va arribar a ser-ne sotsdirector– va suposar la davallada en vendes i prestigi d'aquella capçalera històrica que, finalment, va acabar tancant.

TEXT WIFREDO ESPINA

Wifredo Espina en una foto actual. El periodista ha optat per repassar la seva dilatada trajectòria sense embuts. Foto: Gianluca.

Vaig conèixer Jordi Pujol quan ell dirigia Banca Catalana, entitat que havia fundat juntament amb altres empresaris i representants de la burgesia per dotar Catalunya d'un instrument financer que en potenciés la política catalanista. Amb això va demostrar tenir una clara visió del pes de l'economia i les finances en el món de la política. Ara bé, l'experiment no va sortir bé, millor dit, va acabar molt malament, amb una preocupant fallida de la banca, de la qual encara no s'han aclarit totes les causes i en cuegen les conseqüències. (...) Pujol ha estat un polític de casa, que ha fet coses importants, però un mal empresari. A més de Banca Catalana, també se li van enfonsar *El Correo Catalán* i la revista *Destino*, com ha reconegut ell mateix en les *Memòries*.

Només un bon detectiu podia, sobre la marxa, haver desentrellat l'enrevesada pel·lícula de misteri o el vodevil d'entrades i sortides de capital a *El Correu*. Se sabien les coses a mitges. Es veien els actors que apareixien a escena. També se sabia que alguns eren homes de palla, en-

EN TRES ANYS VA PASSAR DE 67.000 A 38.000 EXEMPLARS, EL 1982 VA ENTRAR EN UNA PROFUNDA CRISI ECONÒMICA I EL 1985 VA TANCAR

cara que s'ignorava quin era exactament el rol i el pes dins l'empresa. Les versions que corrien, les oficials i les reals, sovint es contradieien. L'amo estava amagat. I ben amagat.

LA MOGUDA DE CAPITAL

La moguda de capital (accions, crèdits, lletres, factures o el que fos) a partir de cert moment, i dels seus propietaris reals o ficticis, en *El Correu*, s'assembla molt a un ball de disfresses. Regirant documents oficials i privats, sovint no coincidents –contradictoris o aparents–, es fa difícil esbrinar la veritat d'aquest tragí. Era un “jugar a fet i amagar”. Segons documents del Ministeri, a mitjan 1970, hi hagué un

fort moviment econòmic. Domingo Valls i Taberner, industrial cotoner, va comprar un paquet d'accions que li donà el domini de més del 26% de l'empresa. També consta que hi havia un altre paquet, més petit, que cercava comprador. I sembla que fou Josep Maria Santacreu, empresari i personatge força peculiar, que després intervindria de manera directa en el *Diari de Barcelona*, qui va suggerir a Jordi Pujol l'interès de la compra d'*El Correo Catalán*. Altres fons apunten que la iniciativa va ser de l'industrial Antoni Forrellat, però tant se val.

EN LA NOVA ÈPOCA PUJOLIANA, *EL CORREU* VA FER AIGÜES, VA DECAURE EN EL PRESTIGI I VA PERDRE VENDES. ERA EL PRINCIPI DE LA FI

Eren els temps en què calia “fer país”, com explica Huertas, i el mateix Jordi Pujol en recordà la història: “En el cas d'*El Correo Catalán*, jo no podia donar la cara directament, i vam haver de simular, durant anys, que el propietari continuava sent Baygual, la qual cosa era un handicap molt gros. Però jo no podia fer res més, perquè a Madrid havien dit que si el que comprava les accions era el senyor Jordi Pujol, res de res.” (Entrevista a *L'Avenç*, juny, 1982)

Jordi Pujol i Josep M. Vilaseca Marcet, de fet, van anar tenint cada cop més pes real en l'empresa del diari. Oficialment, com ja s'ha dit, Pujol no podia aparèixer com a accionista a causa del seu passat d'activista polític, si bé els temps canviaven i el futur es veia cada dia més present.

Va ser el 20 de desembre de 1974, que el banquer Pujol es treia la careta i entrava ja oficialment al consell d'administració del Fomento de la Prensa Tradicionalista, empresa editora d'*El Correo Catalán*, que presidia encara formalment Francisco Baygual Brutau.

A partir d'aleshores, en la nova època pujoliana. *El Correu* va fer aigües, va decaure en el prestigi que li havia donat la seva independència i va perdre vendes. Era el principi de la fi d'un diari a punt de complir cent anys. Pel que havia significat periodísticament, per la seva influència social, per la valoració que la perspectiva del temps ha permès i per les diferents vicissituds que va viure, *El Correu* ha passat a la història com una institució mítica.

Des d'aquell decisiu canvi de consell d'administració, va anar variant la tendència ideològica i la marxa empresarial del diari. En els tres anys següents, va passar de 67.000 exemplars a 38.000 i, el 1982, va entrar en una profunda crisi econòmica que el va portar a publicar el darrer número el 16 de novembre del 1985.

Andreu Roselló, principal artífex d'aquell mite, havia mort el 1978, sense poder viure el centenari d'*El Correu*, efemèride del diari al qual havia dedicat la vida i que amb tanta il·lusió esperava poder celebrar.

DE LA POLITITZACIÓ A LA DAVALLADA

Començava així a desdibuixar-se l'època d'or d'*El Correu*. Diguem-ho clar, els nostres lectors es trobaven més còmodes quan feiem periodisme i “feiem país” –com es deia– que quan es va començar a fer política partidària i a ser portaveu del pujolisme.

En el terreny periodístic, s'havien dut a terme un munt d'iniciatives –un equip de qualitat, una visió oberta i crítica, articles i seccions en català, múltiples edicions comarcals, compaginació i portades atractives, etc.– que després van ser emprades, o imitades, per altres periòdics.

Certament, *El Correu*, de tarannà catalanista i democràtic, i amb un notable sentit crític de la situació, havia constituït un

Espina, de jove, a la redacció d'*El Correo Catalán*, on va treballar-hi vint-i-quatre anys. Foto: Arxiu WE

èxit i va marcar una època. L'interessat decantament polític dels darrers temps l'acabaria matant. Aquesta és la realitat. Cal reconèixer, però, que el canvi del clima polític, que va desorientar força i que afavorí l'aparició d'una competència innovadora i moderna amb nous plantejaments més atrevits, va ajudar a la davallada.

Jo vaig sobreviure a les soterrades tempes i vaig continuar-hi amb certa comoditat, si bé la meua intervenció en la marxa general del diari va anar minvant. Potser perquè, com explicava Jaume Pol Girbal,

CATALANISTA, DEMOCRÀTIC I AMB SENTIT CRÍTIC,
VA MARCAR UNA ÈPOCA. L'INTERESSAT
DECANTAMENT POLÍTIC L'ACABARIA MATANT

l'excorresponsal a París que amb els canvis a l'empresa va arribar a ser una mena de delegat general, "el Wifredo no es pot tocar, és com *la vaca sagrada* o *l'elefant blanc* de la casa". Les enquestes que periòdicament s'encarregaven coincidien a dir que feia

vendre, amb els meus articles encara que, sibil·linament, se'm va anar deixant de banda en les decisions sobre el diari.

QUASI D'AMAGATOTIS, DE NIT I AMB TRAÏDORIA, ES
NOMENAVEN CÀRRECS I FINS I TOT SOTSDIRECTORS
PARAL·LELS QUE M'ENVAÏEN COMPETÈNCIES

Quasi d'amagatotis, de nit i amb certa traïdoria, es nomenaven càrrecs i fins i tot subdirectors paral·lels que m'envaïen competències que, teòricament, em pertanyien però que, de fet, ja no exercia més concentrat com estava en la tasca d'opinió. Amb una manera de fer semblant, de la qual

sempre vaig passar olímpicament, quedava molt malament.

Aquesta vertiginosa davallada va ser per a mi quelcom dolorós, quasi dramàtic. Em produí una forta frustració, una solitud

intensa, una certa sensació de manca de missió; fins i tot, algun dubte sobre si el periodisme continuava essent el camp adequat per seguir la línia que jo sempre havia mirat de conservar. Un moment crític. Hi havia un sector de públic molt fidel i agraït, identificat i proper, al qual no podia decebre. Ni jo ni el diari. El trobava pertot arreu, i això era emocionant. I és que *El Correu* estava molt implantat, especialment, a les comarques.

UN ALTRE ENGANY DE PUJOL

Víctor Saura, que ha estudiat a fons la història d'*El Correu*, fa notar com Jordi Pujol, en el primer volum de les memòries, publicat en 2007, admet que el seu periple com a empresari de premsa havia anat molt més enllà del que sempre havia pregonat la història oficial. És a dir, admet que va ser l'accionista majoritari d'*El Correo Catalán* fins a la desaparició d'aquest diari, en 1986 (de fet, el diari ja no va sortir el novembre del 1985, tot i així, l'editora tanca mig any després), quan Pujol ja havia guanyat les eleccions catalanes per segona vegada. Oficialment, només

havia estat accionista durant alguns anys de la segona meitat dels setanta.

Després, quan va ser elegit diputat

a Corts, en 1977, va traspasar les seves accions a un grup d'empresaris vinculats a Banca Catalana. Ho va publicar el mateix *Correu*, el 29 de maig de 1977, amb aquest titular en portada: "Jordi Pujol ha venut les seves accions d'*El Correo Catalán*". En realitat —afirma Saura—, les accions van seguir essent seves, i aquests empresaris (entre els quals Xavier Millet, el germà de Fèlix Millet) sempre van actuar com a fiduciaris del líder nacionalista (...).

Resulta, significatiu que els compradors dels títols de Pujol fossin persones de confiança: Jaume Carner era president de Banca Catalana; Antoni Forrellad, fundador de CDC i impulsor del Banc Industrial

RECORDS CONTRA EL SILENCI

A les memòries *Quan volien silenciar-me. Memòries d'un periodista inconformista*, (Pagès editors, 2016), Wifredo Espina repassa la seva vida i trajectòria al llarg de quasi tres-centes pàgines. Des dels temps de la dictadura amb la censura i la manca de llibertats fins a l'arribada de la democràcia, amb totes les imperfeccions, el veterà periodista repassa amb una prosa directa els moments clau de la carrera, marcada sempre per l'inconformisme i la voluntat de treballar per un periodisme lliure i independent.

de Catalunya, filial de Banca Catalana, era conseller del consell d'administració; Xavier Millet seria el candidat a alcalde a l'Ajuntament de Barcelona de CIU el 1979 i, finalment, Vilaseca Marcet.

L'últim gerent d'*El Correo Catalán*, Josep Manuel Novoa, confirma, en el seu llibre, la versió de Saura, que Pujol no va perdre el control del diari. Del contracte privat pel qual es va acordar la compravenda, es desprèn que Pujol va vendre més accions de les que disposava i fins i tot de les que hi havia a la pròpia empresa. El contracte està datat el 26 de maig de 1977, quan encara no s'havia fet l'ampliació de capital.

ÀQUESTA VERTIGINOSA DAVALLADA VA SER PER A MI QUELCOM DOLORÓS, QUASI DRAMÀTIC. EM PRODUÍ UNA FORTA FRUSTRACIÓ, UNA SOLITUD INTENSA

L'interessant relat de Saura permet entendre moltes coses, gairebé oblidades, de l'atzarosa rebotiga del desaparegut diari. En les memòries, Pujol reconeix que va ser un mal empresari de premsa perquè era un propietari absent. Es refereix a la revista *Destino* i al diari *El Correo Catalán*.

“No obstant això —escriu—, *El Correo Catalán* va sobreviure fins a 1986. Josep Maria Vilaseca Marcet i qui llavors era el meu secretari general de Presidència, Lluís Prenafeta, van fer una liquidació molt ben feta i no gens traumàtica, per la qual cosa els estic molt agraït”.

“La frase —comenta amb agudesia Saura— és triplement sensacional. Primer, Pujol admet que el seu número dos al Govern, Prenafeta, es dedicava a gestionar-ne les inversions particulars (en realitat, serà Prenafeta qui acabarà matant el diari, ja moribund, perquè la seva obsessió era

doblegar *La Vanguardia*. Però a partir d'un cert moment pensa que seria millor amb un nou projecte, i d'aquí sorgí l'*Observador*). Segon, Pujol admet que era el propietari d'una

empresa periodística, tot i que feia anys que s'havia anunciat que havia venut les accions; és a dir, admet que va mentir. Tercer, falseja un fet capital. La liquidació d'*El Correu* no va estar gens ben feta, i sí que va ser traumàtica, especialment per al qui en fou l'últim gerent, Josep Manuel

Novoa, i evidentment també per als treballadors, que van perdre la feina (alguns van ser recol·locats, per exemple, a TV3 o a Catalunya Ràdio) i els proveïdors, que es van quedar amb factures sense cobrar.

“Durant aquells dies de 1986 —fa notar Saura—, Pujol, alhora que aconseguia l'exculpació del cas Banca Catalana ocultava la condició d'accionista majoritari del Foment de la Premsa SA. I tenia raons per fer-ho.

“En el procés concursal, l'empresa va declarar uns actius de més de sis milions d'euros (mil milions de les antigues pessetes) i un passiu de quatre milions i mig d'euros (en concret, set-cents cinquanta-set milions de pessetes). Atès que l'actiu era superior al passiu hauria tocat anar a la fallida, en comptes de la suspensió de pagaments que es va fer. I els creditors no van cobrar ni un duro”.

“Tot va ser una gran ficció —continua l'autor d'aquest informe, que coincideix amb la versió de Novoa—, però es va evitar la demanda per estafa —diuen— perquè algú va aconseguir que el jutjat informés de manera molt negligent els creditors”. Ç

CONTRA LA DESINFORMACIÓ

El portal ucraïnès *Stopfake.org* detecta les notícies falses emeses per mitjans russos sobre el conflicte amb aquest país

TEXT ANNA GALDON

L'equip de StopFake no ha deixat de créixer en els darrers dos anys, moment de la seva creació. En l'actualitat, compten amb unes vint persones. Foto: Stopfake.

StopFake és una iniciativa sorgida a Ucraïna, el 2014, en plena guerra contra Rússia. Promoguda per periodistes independents de l'Escola de Kyiv-Mohyla de Kiev, des d'aquest portal van començar comprovant les informacions falses, examinant declaracions i combatent la maquinària propagandística que es publicaven sobre la guerra. Avui en dia, ja compten amb un equip format per una vintena de persones i verifiquen a diferents països, entre ells Espanya.

Les imatges que il·lustraven un documental del mitjà *Ukraina.ru* sobre l'inici de la guerra entre Ucraïna i Rússia eren en realitat fotografies de la massacre de Beslan de 2004, quan el setge terrorista es va cobrar la vida de més de 300 russos. Durant l'accident del Boeing 777 de Malaysian

EL PORTAL DETECTA INFORMACIONS FALSES I MALINTENCIONADAMENT PROPAGANDÍSTIQUES SOBRE LA GUERRA ENTRE RÚSSIA I UCRAÏNA

Airlines, el principal canal rus va mostrar imatges que, suposadament, culpaven els ucraïnesos de la catàstrofe i que poc tenien a veure amb aquell trist episodi.

I no es tracta de casos aïllats. Només aquest 2016, s'han publicat notícies que asseguren que el govern ucraïnès continuarà comprant gas a Rússia, que se li ha denegat l'afiliació a la UE o que Timoshenko planejava un cop d'estat a Kiev. Tots aquests, titulars falsos. Fotografies

errònies. Informacions no contrastades, malintencionades, que no es corresponen amb la realitat, que degotegen cada dia des de l'inici de la guerra entre Ucraïna i Rússia i que van fer que, ja al març de 2014, un grup d'alumnes de l'Escola de Kyiv-Mohyla de Kiev i del programa per a periodistes

i editors del Digital Future of Journalism diguessin prou.

“Va ser la resposta a la gran quantitat de propaganda que venia de Rússia”, assegura Yevhen Fedchenko, director de l'Escola de Periodisme i cofundador d'*Stopfake.org*, un portal que detecta informacions falses, malintencionadament propagandístiques, i en publica les versions contrastades. Segons el periodista, tant ell com els seus companys van adonar-se ràpidament que la propaganda russa feia que la gent de fora “no pogués entendre què estava passant dins del nostre país. En reunir-nos per fer alguna cosa, de seguida va sorgir la idea de crear un bloc que comprovés les històries i les fonts dels mitjans que formaven

LA NECESSITAT DE PRÉMER EL FRE

A principi de 2016, *The Times* anunciava que ja no publicaria les notícies en temps real i que passaria a actualitzar el web només tres cops al dia, amb l'objectiu d'oferir "articles fiables i de profunditat, anàlisi actualitzat i opinions estimulants", en paraules de John Witherow, director del diari, i Martin Ivens, responsable de l'edició del *Sunday Times*.

No són els únics. Amb la irrupció de les xarxes socials i el regnat de les agències de notícies, cada cop són més nombrosos els mitjans que aposten per prémer el fre i oferir als lectors temes més pensats, menys immediats i més profunds. I és que, a banda de voler fer de mirall i oferir una segona opinió a notícies publicades amb una clara intenció política i propagandística, *Stopfake.org* és un clam a un altre tipus de periodisme. És un crit a repensar la forma en què es copia i s'enganxa avui dia la informació de qualsevol web, una reivindicació del periodisme d'investigació, aquell que fa que un professional pugui estar dies buscant "la" dada i comprovant per tercera vegada la veracitat d'una font.

Per tot això, el grup de periodistes ucraïnesos aposta per prémer el fre. I és que, tot i lluitar contra Goliat, l'èxit d'*Stopfake.org* rau en el fet que refuta les informacions falses, les notícies errònies i les declaracions tergiversades, encara que també en el fet que posa sobre la taula i reivindica una altra manera de veure la professió, una més romàntica potser, que busca, per sobre de tot, incomodar i tornar als orígens.

EN TAN SOLS DOS ANYS, JA COMPTEN AMB UN EQUIP DE VINT PERSONES I EL WEB ES POT LLEGIR EN VUIT IDIOMES

part de la maquinària propagandística. Volíem desmuntar aquelles informacions.”

I ho han aconseguit. El portal, que va començar com un petit bloc de voluntaris amb l'objectiu de comprovar i refutar les falsedats sobre la guerra entre Rússia i Ucraïna, s'ha convertit en només dos anys en una referència del *factchecking*, fenomen anglosaxó que s'utilitza per descriure la tasca que consisteix en la verificació de les dades abans de publicar les informacions, ja sigui als mitjans de comunicació o a les xarxes socials.

I és que a aquell projecte s'hi van començar a unir periodistes, programadors, traductors, etc. amb l'objectiu de detectar la informació falsa i la propaganda emesa

pels grans mitjans de comunicació. I amb el temps es va convertir en un *hub* que analitza la propaganda del Kremlin en tots els seus aspectes.

Aquesta feina de comprovació i anàlisi, però, no para de créixer. Així, de moment, aquell petit projecte nascut dos anys en-

"LA PROPAGANDA RUSSA FEIA QUE LA GENT DE FORA NO ENTENGUÉS QUÈ PASSAVA AL NOSTRE PAÍS" Yevhen Fedchenko, cofundador de *Stopfake.org*

rere als passadissos d'una universitat, fruit d'una pluja d'idees de cinc periodistes inconformistes, s'ha convertit en una iniciativa audiovisual que compta amb

un equip de vint persones, ja que a més de periodistes tenen traductors, tècnics i informàtics. "És un equip petit, per a les aspiracions que tenim", assegura Yevhen Fedchenko, director del projecte, des de Kiev. Raó no n'hi falta. La voluntat és tombar la propaganda de governs amb tradicions propagandístiques molt arraigades i potents, com ara la de Rússia, si bé la dificultat no sembla un impediment.

De moment, el web de StopFake ja es pot

llegir en vuit idiomes (rus, anglès, castellà, romanès, búlgar italià, francès i holandès). Ara bé, més enllà de les llengües en què es donen a conèixer, també analitzen, a

Barricada amb manifestants anti-governamentals el gener de 2014 a Kiev. Foto: Sasha Maksymenko.

part de l'impacte a Ucraïna, els mètodes i influències de la propaganda russa, a més

LES IMATGES D'UN DOCUMENTAL SOBRE L'INICI DE LA GUERRA ENTRE UCRAÏNA I RÚSSIA EREN EN REALTAT DE LA MASSACRE DE BESLAN

de verificar les informacions en altres països del món, com Turquia, Síria, països de la UE —com Espanya— o de l'antiga Unió Soviètica.

CARA I CREU DE LES XARXES

El cas ucraïnès va més enllà de la comprovació simple i entra de ple a combatre la clàssica manipulació propagandística. “Es-

tem en una guerra híbrida, i la propaganda és essencial”, sentència Alina Mosendz, encarregada de la secció en castellà del projecte, qui afegeix: “Guanya qui arriba a més persones, qui conquista més intel·lectuals, i el pitjor

és que veiem que, a vegades, les informacions no estan pensades per a la població, sinó que també van destinades als polítics estrangers”. La periodista es refereix en concret a l'episodi viscut a principi d'any, quan la primera ministra polonesa Beata Szydło va utilitzar informacions errònies tractant els ucraïnesos de refugiats. “Quan hi ha eurodiputats i presidents que fan servir informacions falses, agafades de

les xarxes o de mitjans esbiaixats ideològicament parlant, hi ha d'haver algú per desmuntar-les”, puntualitza.

I és que precisament aquest entorn, el de les xarxes, és el més propens a difondre (i, en molts casos, viralitzar) informacions errònies. “Hi ha moltes dades falses corrent per Internet, declaracions poc concises o malintencionades, i costen molt de comprovar. Tot i així, la part bona és que, quan les desmuntem, estan tan esteses i el públic s'ha interessat tant, que també suposen els nostres pics d'audiència”, explica Mosendz. A més, Twitter els serveix cada cop més per comprovar i contrastar informacions. “Triplica la feina —asseguren des de *Stopfake.org*— encara que hi ha comptes molt professionalitzats i útils”.

El mecanisme que utilitzen per comprovar és simple: en la majoria de casos, els periodistes, residents tots ells a Ucraïna,

EL PRINCIPAL CANAL RUS CULPAVA ELS UCRAÏNESOS DE LA CATÀSTROFE DE L'ACCIDENT DE MALASIAN AIRLINES

han pogut assistir a les rodes de premsa que després seran mal interpretades, han pogut parlar directament amb els protagonistes de les històries que s'expliquen o bé han participat en les manifestacions tergiversades.

Segons Mosendz, aquestes són les comprovacions "fàcils", ja que es compta amb la font principal. Es redacta un

escrit apuntant quins mitjans han canviat les paraules, i es publica. El més difícil és comprovar tot allò a què no es té accés en primera persona.

"Aquí és quan passem més temps contrastant, mirant fotografies d'arxiu, repassant tuits, trucant experts.

El que cal tenir clar, però, és que mai parlem d'equivocacions. Quan hi ha una errada, el mitjà es disculpa i no torna a

passar. Aquí parlem de propaganda. I la propaganda manipula amb un propòsit."

FINANÇAMENT POLÈMIC

Els periodistes de *Stopfake.org* no són els primers a combatre la manipulació mediàtica, però sí els primers a fer-ho a Ucraïna. La comprovació de fets és molt habitual a països com els EUA, el Regne Unit, Alemanya o Argentina, si bé mai havia tingut un focus d'acció a l'Europa de l'Est.

Per aquest motiu, el projecte va néixer a través del voluntariat i es va fer gran gràci-

Una imatge que mostra el conflicte latent dels dos bàndols. Manifestants ucraïnesos davant de militars russos en una imatge de 2014. Foto: YouTube

DEU TÈCNiques DE MANIPULACIÓ

El 2002, el francès Sylvain Timsit va escriure un text que es convertiria en viral poc temps després. Sota el títol, “Deu estratègies de la manipulació mediàtica”, es tracta d’un decàleg que descriu les tècniques aplicades en tota propaganda governamental i estatal.

Una explicació que molts es van fer seva ràpidament, i que consistia en deu punts essencials: aplicar l’estratègia de la distracció per desviar l’atenció del públic dels problemes socials; crear problemes i oferir-ne solucions; aplicar els grans canvis de manera gradual perquè fossin imperceptibles per al ciutadà; dirigir-se al públic amb un llenguatge senzill i fins i tot infantil; mantenir el nivell educatiu baix i potenciar la mediocritat; fer que el ciutadà estigués còmode amb la mencionada mediocritat educativa; reforçar l’autoculpabilitat per donar a entendre que la situació socioeconòmica personal és responsabilitat de cada individu, i no del sistema; utilitzar més els aspectes emocionals que la reflexió i plantejar les mesures impopulars de cara al futur, ja que “és més fàcil acceptar un sacrifici futur que un d’immediat”, assegurava Timsit. Per acabar, l’autor posava punt i final al decàleg amb una frase que adquiriria al cap del temps una dimensió immensa, gràcies al *big data*: “conèixer els individus millor del que es coneixen ells mateixos”.

Però Timsit no ha estat l’únic que ha escrit sobre manipulació mediàtica. *La doctrina del shock*, de Naomi Klein, o *Los guardianes de la libertad*, de Noam Chomsky i Edward S. Herman, també posen sobre la taula la importància dels mitjans de comunicació de masses en l’elaboració del pensament generalitzat, del dogma. Precisament, la ironia ha volgut que el text esmentat (“Deu tècniques de manipulació mediàtica”) hagi estat erròniament atribuït al mateix Chomsky, qui ho ha desmentit molts cops.

es, primer, als lectors, tot i que l’empenta definitiva va ser gràcies a una campanya a les plataformes de micromecenatge. Més tard, ja vindria el finançament institucional, cosa que no ha estat exempta de

LA COMPROVACIÓ DE FETS ÉS HABITUAL ALS ESTATS UNITS, EL REGNE UNIT O ALEMANYA, PERÒ NO HO ERA A L’EUROPA DE L’EST

polèmica. “Rebem diners d’ambaixades i fundacions privades —explica Fedchenko—, tot i així, ni un euro del govern ucraïnès. No volem estar involucrats en cap mena de propaganda governamental”, assegura.

Tanmateix, les crítiques no s’han fet esperar. Les més dures destaquen el finançament de governs occidentals i del tipus de fundacions que han aportat capital a la iniciativa. La més polèmica és la Fundació

Soros, habitual en la promoció de mitjans a l’Europa de l’Est i propietat de George Soros, el destacat home de negocis i filantrop nord-americà d’origen hongarès. Tot i tenir entre els benefactors un dels homes més rics del món, segons la revista *Forbes*, Yevhen Fedchenko no es cansa d’assegurar que cap dels donants ho fa amb una agenda pròpia

vinculada als diners aportats. “No ens diuen què hem de comprovar i què no. I això es pot veure fàcilment al web. Ho comprovem i qüestionem absolutament tot”, sentència el periodista. Ç

Més informació a:

www.stopfake.org → Web del portal en vuit idiomes, entre aquests, el castellà

www.facebook.com/stopfakeukraine → Pàgina de StopFake a Facebook

www.twitter.com/StopFakingNews → Compte de StopFake a Twitter

CENTRE DE DOCUMENTACIÓ MONTSERRAT ROIG

Posem a disposició fons i recursos documentals, productes i serveis especialitzats en comunicació i professió periodística:

OFERIM

ESPAI DE TREBALL,
PRÉSTEC I RESERVA
DE DOCUMENTS,
CONSULTA
PERSONALITZADA,
I LLEGAT D'ARXIU
PERSONALS DE
PERIODISTES

COMPARTIM

DIRECTORIS DE
MITJANS, BORSES DE
TREBALL, PREMIS,
... I UNA GUIA DE
RECURSOS I BONES
PRÀCTIQUES

ACCÉS

AL REPOSITORI
DIGITAL I LES
EXPOSICIONS
VIRTUALS I
FONS HISTÒRIC
DIGITALITZAT

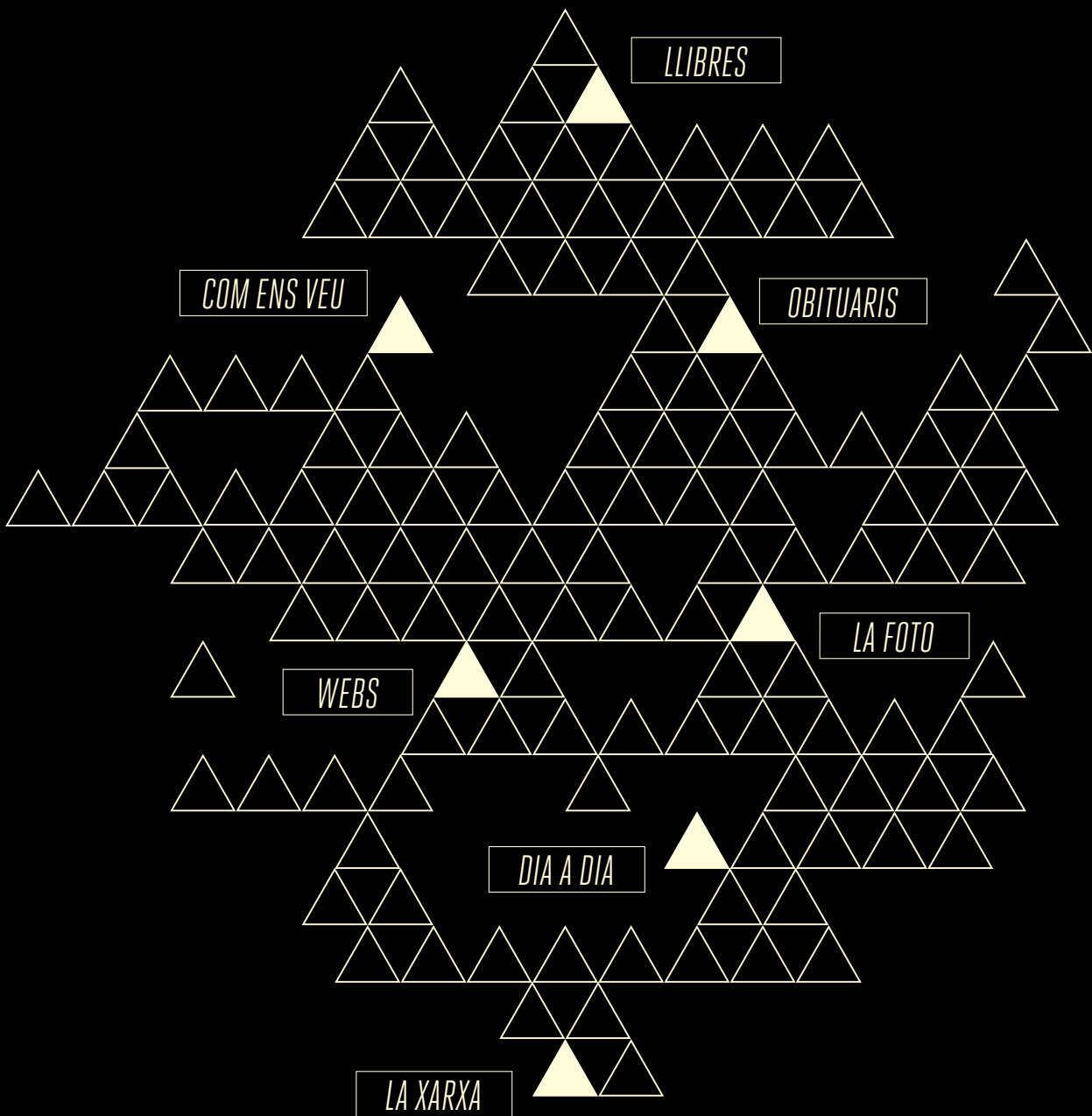

Col·legi
de Periodistes
de Catalunya

SECCIONS

RECOMANACIONS I NOTÍCIES AL VOLTANT DEL PERIODISME

HI HA 95.000 MENORS QUE DEMANEN ASIL A EUROPA

<http://ow.ly/RUv6300qZ1K>
<http://ow.ly/wt6m300qZ2G>

L'equip anglès d'investigació The Bureau of Investigative Journalism ha detectat que a Europa, durant l'any 2015, han demanat asil 95.000 menors refugiats sense família, una xifra que quadruplica les de l'any 2014. Les dades provenen d'una recerca a diferents països sobre els refugiats menors de divuit anys i la manera com són rebuts i tractats. Espanya és un dels països que no ha facilitat informació sobre el tema.

FOTOGRAFIANT ELS REFUGIATS

www.warrenrichardson.com

Warren Richardson és el fotoperiodista freelance que va guanyar el World Press Photo 2015 amb la instantània d'un home que, a la frontera entre Hongria i Sèrbia, passa un nen per una tanca de filferro de punxes. Richardson és autodidacta i té un estil força personal, allunyat de molts clixés. Aquí podeu mirar part del seu interessant treball.

Foto: Warren Richardson

PAPERS SECRETS DEL TTIP

<https://ttip-leaks.org/>

Greenpeace-Holanda ha filtrat documentació de les negociacions secretes entre la Unió Europea i els Estats Units sobre el tractat comercial TTIP, criticat per moltes forces polítiques i socials que creuen que va contra les legislacions vigents a Europa i a favor de les multinacionals.

CMU, MÉS QUE PRESONS

<http://willpotter.com/cmu>

Will Potter és un periodista especialitzat, els darrers anys, a investigar les Communications Management Unit (CMU), unes presons creades quasi secretament als Estats Units on els reclusos tenen els drets molt restringits. Aquí podeu escoltar i mirar una llarga exposició d'ell sobre el tema o bé llegir-ne la transcripció.

THE INDEPENDENT: ADÉU AL PAPER

www.independent.co.uk

El passat 26 de març, el diari britànic *The Independent* va deixar de sortir en paper, dins d'una estratègia per concentrar-se en l'edició digital. El diari va aparèixer l'any 1986 i venia uns 40.000 exemplars diaris. L'edició digital té 70 milions d'usuaris únics mensuals.

MÉS POLÈMICA SOBRE LA PUBLICITAT DIGITAL

www.brave.com

Un servei polèmic entre els mitjans: mostra el contingut de les seves pàgines però sense la publicitat agressiva, que reemplaça amb anuncis no molestos, intrusius o indiscrets (que no recopilin informació de l'usuari).

MAKING-OFF DE LES NOTÍCIES

<https://focus.afp.com/>

Aquest bloc de l'agència AFP explica el *making-off* d'algunes notícies i les impressions personals dels periodistes que cobreixen els fets. Interessant pel punt de vista diferent que aporta.

BIBLIOTECA DE VÍDEOS

<https://jigsaw.google.com/products/montage/>

Montage és una eina gratuïta que permet construir de manera quasi automàtica una biblioteca de vídeos al voltant d'un incident, així com identificar elements específics de cada vídeo i crear mapes de la situació dels conflictes. Vol servir per organitzar el milers i milers de vídeos que generen els mòbils en conflictes com, per exemple, el de Síria.

JOANA BIARNÉS, PIONERA FOTOPERIODISTA

<http://www.ccma.cat/tv3/alcanta/programa/joana-biarnes-una-entre-tots/video/5599927/>

El documental "Una entre tots" està dedicat a la figura i obra de Joana Biarnés, la primera dona fotoperiodista a l'Estat espanyol. Va fotografiar tota mena d'esdeveniments i a famosos com els Beatles, Serrat, Polanski o Raphael. Els anys seixanta i setanta, el fotoperiodisme era un terreny dominat pels homes. D'aquí el títol del documental.

ELS INFORMATIUS DE TVE

<https://twitter.com/CdItve>

A través d'aquest compte de Twitter, el Consejo de Informativos de TVE recull informacions i queixes sobre la situació dels professionals dels informatius a la cadena pública espanyola. Parlen de censura, informacions dictades i purga de periodistes.

MORDASSES INFORMATIVES

LES MULTES DE LA LLEI DE SEGURETAT CIUTADANA I LES LEGISLACIONS ANTIFILTRACIONS AMENACEN LA LLIBERTAT DE PREMSA

Il·lustració de l'artista novaiorquès Eric Drooker (www.drooker.com) sobre la llibertat de premsa.

A punt de complir un any de vida, la Llei Mordassa del PP rep crítiques per totes les bandes i està deixant en l'escenari informatiu una inquietant empremta amb aroma franquista. L'abast de la Ley Orgánica de Protección de la Seguridad Ciudadana és molt ampli i encara que el nucli busca prohibir un nou 15M (els primers set mesos d'aplicació han produït unes 10.000 sancions per falta de respecte i desobediència a les forces de l'ordre), les multes directes i l'efecte intimidatori sobre periodistes i mitjans són fets inqüestionables. Fer un petit repàs a la situació ens permet comprovar, també, que hi ha altres mordasses informatives de camí.

Axier López (de la revista *Argia*) ha estat el primer cas conegut de professional sancionat. La multa de 601 euros (la quantitat mínima per entrar dins de les faltes greus, que poden arribar fins a 30.000 euros) és per publicar unes fotos de les forces de l'ordre durant un operatiu al carrer. I la periodista de Catalunya Ràdio, Mercè Alcocer, va ser objecte de la incoació d'un expedient sancionador per "desobediència a uns agents de l'autoritat" i també d'una multa de 601 euros en l'exercici de la seva professió el dia 20 de febrer del 2016, just davant de l'Audiència Nacional a Madrid, mentre cobria el cas Pujol.

D'altra banda, a Raúl Capín, fotògraf col·laborador del *Diario Independiente Digital* i *Mundo Obrero*, li

demanaven dos anys de presó per obstaculitzar la policia durant una manifestació i, finalment, ha estat condemnat amb una multa de 1.260 euros. I a Miguel Angel Valdivielso, del *Diario de Burgos*, l'han multat per no esborrar les fotos fetes en un sinistre laboral. A més, hi ha particulars que han estat sancionats per dir a les xarxes socials que els policies locals del seu poble s'escaquejaven o per publicar la foto d'un cotxe policial mal aparcat.

QUEIXES I DENÚNCIES

L'ONU i Amnistia Internacional han qüestionat les intencions de la llei. El Comitè de Drets Humans de l'ONU critica l'ús excessiu de les sancions administratives sense garanties judicials i els termes ambigus que es poden traduir en una aplicació discrecional. Publicacions, grups de catèdràtics i juristes, associacions de premsa i col·lectius de periodistes s'han queixat en termes semblants. I tres publicacions (*La Directa*, *Diagonal* i *Ahotsa.info*) l'han denunciat al Tribunal Europeu dels Drets Humans per vulnerar el dret a la informació.

En reacció a l'aplicació de la llei mordassa, han sorgit plataformes com Defender a Quien Defiende i la PDLI (Plataforma para la Libertad de Información). I, fa poc, n'ha parlat Reporters sense Fronteres, que l'assenyala com la causa de la caiguda d'Espanya al

lloc 34 dins del rànquing 2016 de llibertat de premsa al món. L'organització diu que el fet que altres països del nostre entorn estiguin en situacions semblants i tinguin lleis del mateix estil ha esmorteït la baixada. "Lamentablement, és un fet notori que nombrosos dirigents en el món han desenvolupat una mena de paranoia enfront de l'exercici legítim del periodisme", afirma Christophe Deloire, Secretari General de Reporters sense Fronteres.

CONTRA LES FILTRACIONS

Tot i el seu pes, la Llei Mordassa no funciona sola. La reforma de la Ley de Enjuiciamiento Criminal ha ampliat el control policial sobre l'àmbit digital, amb permisos explícits a escoltes de trucades, intercepció de missatgeria, seguiment a xarxes socials, etcètera. I tenim casos, com el de Pablo Muñoz i Cruz Morcillo, del diari *ABC*, als quals la Fiscalia demana dos anys i mig de presó per reproduir, en una informació sobre Bárcenas, el contingut d'una punxada telefònica que estava sota secret de sumari. Una petició sense precedents a la recent història d'Espanya.

I no podem oblidar les lleis que volen impedir les filtracions. Coincidint amb els Papers de Panamà i del misteriós (pel secretisme que l'envolta) tractat de comerç TTIP entre els Estats Units i Europa, la UE acaba d'aprovar una directiva sobre secrets comercials i industrials. Aquesta norma podria convertir-se en una arma per demandar periodistes i ciutadans que revelin informacions considerades secretes.

MÉS INFORMACIÓ A:

Espanya: 40 mil sancions per la Llei Mordassa en set mesos

www.youtube.com/watch?v=7IrR58Nfx8U

Primers efectes de la 'Llei Mordassa' a la llibertat d'informació a Espanya

<http://ow.ly/Soa8300qZZt>

La 'lleï mordassa', a Estrasburg per vulnerar el dret a la informació

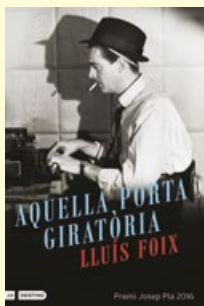
<http://ow.ly/bzhp300r02h>

Classificació mundial 2016 de la Llibertat de Premsa.

<http://ow.ly/8MMO300r041>

La Fiscalia demana presó per a dos periodistes d'*ABC* per una informació de Bárcenas

<http://ow.ly/o4B9300r06a>

AQUELLA PORTA GIRATÒRIA

Lluís Foix | Destino, 2016 | 275 pàg.

Lluís Foix fa en aquestes pàgines un recorregut pels records i vivències dels anys a *La Vanguardia*. Les anècdotes, els redactors i els corresponents, les redaccions i els personatges conformen un univers d'uns anys inoblidables de l'autor en un diari que ha representat una institució social, que s'ha mantingut 135 anys en contacte amb els lectors i que ha estat una referència a Catalunya durant moltes generacions. Foix ha estat director de *La Vanguardia*, director adjunt i sotsdirector en diverses etapes des del 1982 fins al 2001. Durant set anys, també va ser director de la versió digital del diari. Llicenciat en Periodisme i en Dret, ha estat corresponent a Londres i Washington i ha cobert moltes guerres, cimeres, eleccions i conflictes enviant cròniques des de 84 països. És especialista en política internacional i columnista habitual als diaris *La Vanguardia*, *El Punt Avui* i *Mundo Deportivo*. També participa en tertúlies radiofòniques i televisives. L'any 2013, va publicar amb gran èxit *La marinada sempre arriba*, les vivències de postguerra en un racó de la vall del Corb.

EL OFICIO MÁS HERMOSO DEL MUNDO

José Martí Gómez | Clave intelectual, 2016 | 384 pàg.

“Crec en el periodisme que s'aprèn, com la vida, en les patacades de cada dia, al carrer, a les barres dels cafès, als autobusos i als vagons de metro. Llegint molt i mantenint molts contactes, de qui respectar sempre les confidències. El periodisme de la petita anècdota que reflecteix una societat que ja no existeix. El que domina a les redaccions són notes de color que tenen poc de vida i entrevistes a polítics que no diuen res. El periodisme d'avui no és el que vaig estimar, però sé que molts joves comencen il·lusionats i m'agrada pensar que també la veuen com la professió més bonica del món”. Així s'expressa l'autor, José Martí Gómez, en les pàgines d'aquest llibre, que és tant una crònica viva de l'Espanya política, social i cultural de les últimes cinc dècades, com una valuosa lliçó sobre com fer un bon periodisme a través de diversos gèneres: la crònica, el reportatge o l'entrevista. L'obra conclou amb una interessant conversa de l'autor amb Javier del Pino, Jordi Évole i Josep Ramoneda, en què reflexionen sobre el present i el futur del periodisme, i sobre els mitjans de comunicació. Martí Gómez exerceix el periodisme des de 1966. Ha treballat tots els gèneres periodístics i ha estat guardonat diverses vegades: premi Manuel del Arco, Ciutat de Barcelona de periodisme, dos cops; el premi Ofici de Periodista, atorgat pel Col·legi de Periodistes o el Premi Nacional de Periodisme de la Generalitat de Catalunya.

SOLO PIDO UN POCO DE BELLEZA

Bru Rovira | Ediciones B, 2016 | 248 pàg.

El periodista Bru Rovira dona veu a un grup de personatges reals, anònims i marginals de la part vella de la ciutat de Barcelona; personatges que comparteixen amistat i aventures. Aprofundint en les seves vides, l'autor escriu un retrat periodístic i literari d'uns barris castigats per la pobresa. Els personatges que ens presenta són un exmercenari italià de les guerres africanes que recita Leopardi als seus amics desemparats; una dona gran que toca Beethoven en un vell piano fet malbé pels ratolins; una criada que aprèn a llegir quan l'acomiaiden després de mitja vida a al servei de famílies de classe alta; i una recol·lectora urbana de ferralla que troba un milió de pessetes en un ascensor. “Havien escollit el bàndol dels poetes, sense cap dubte. I a mi, com a reporter, em toca ara contar totes aquestes històries”, afirma l'autor. Bru Rovira va treballar a diversos diaris, entre aquests *La Vanguardia*, on va ser reporter durant vint-i-cinc anys, i va cobrir nombrosos conflictes internacionals. Es tracta de la primera vegada que escriu sobre la seva pròpia ciutat. Autor de diversos llibres, ha rebut, entre altres, els premis Miguel Gil (2002) i l'Ortega i Gasset (2004).

VENECIA DE CINE

Txerra Cirbián

Ecós TravelBooks, 2015

250 pàg.

El periodista d'*El Periódico de Catalunya* Txerra Cirbián signa aquesta guia de viatge sobre Venècia, la primera escrita en castellà sobre aquest tema. Publicada només en format digital, el llibre ens apropa a la ciutat italiana com a escenari on s'han rodat moltíssimes pel·lícules i les ordena de manera cronològica, amb fitxes, recorreguts, anècdotes i enllaços a tràilers i vídeos de les pel·lícules rodades. La llista de films, parcialment rodats a Venècia, s'apropa al centenar, però són molt menys els que han aprofitat els seus escenaris naturals. De tots aquests, només una vintena estan rodats íntegrament a la ciutat dels canals. El llibre en recull 36 d'aquests i l'autor ha optat per començar amb *El ladrón de Venecia*, protagonitzat per María Montez l'any 1950. Dos anys més tard, l'any 1954, Luchino Visconti va retratar-ne els carrerons a Senso. I el salt de Venècia a la gran pantalla es produiria fa 60 anys gràcies a Hollywood i de la mà de David Lean amb *Locuras de verano*. Spielberg o Woody Allen són altres dels directors seduïts pels canals més famosos del món.

EL PERICH. SENSE CADUCITAT

Raquel Perich i Jaume Capdevila

Efadós, 2015

188 pàg.

Vint anys després de la sobtada mort, el 1995, els esmolats dards satírics que Perich llançava en forma de màximes o dibuixos són avui més vigents que mai; fins al punt que, de vegades, semblava descriure anticipadament la nostra realitat actual. Un nombrós grup d'amics, personalitats del periodisme, de les lletres, l'escena i la cultura, a més a més dels humoristes que van ser companys de professió, li reten un sentit homenatge en aquest volum, que també aplega una selecció dels dibuixos i reflexions. Jaume Perich va iniciar la carrera professional com a redactor de l'editorial Bruguera, el 1964, i com a humorista, el 1966, al diari *Solidaridad Nacional*. Al cap d'un any, va passar a *El Correo Catalán* i va consolidar un particular estil, combinant dibuixos amb frases curtes i aforismes d'una gran mordacitat,

malgrat la censura de l'època. El llibre *Autopista* va ser el més venut el 1971 i 1972 i el va consagrar com un dels principals humoristes del país. Va dibuixar per a diversos diaris i revistes. En honor seu es va crear el Premi Internacional d'Humor Gat Perich.

VIAJE A LA ALDEA DEL CRIMEN. DOCUMENTAL DE CASAS VIEJAS

Ramón J. Sender

Libros del Asteroide, 2016

186 pàg.

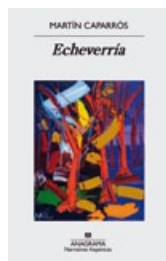
Al gener de 1933, es va produir una revolta a Casas Viejas, un petit poble de Cadis; que va ser brutalment sufocada per les forces de l'ordre republicanes. El balanç va ser de vint-i-cinc persones mortes en un succés que, a més, acabaria forçant la dimissió del president del Govern, Manuel Azaña. Des del primer moment, va haver-hi dubtes respecte a la versió oficial dels fets i diversos periodistes es van desplaçar fins a la zona per ampliar-ne la informació. Ramón J. Sender en va ser un, qui el 19 de gener publicaria en el diari *La libertad* la primera d'una sèrie de cròniques sobre els fets. Poc després, aprofitaria la informació recopilada per la comissió parlamentària i el posterior judici als comandaments que van dirigir la repressió per reestructurar i ampliar els textos de les cròniques i donar-li forma de llibre. Publicat per primer cop el 1934, *Viaje a la aldea del crimen* està considerat un dels millors reportatges espanyols del segle XX.

ECHVERRÍA.

Martín Caparrós

Anagrama, 2016

365 pàg.

Martín Caparrós passeja per la història de l'Argentina a través de la figura de qui es considera responsable de la configuració de la seva identitat cultural, l'escriptor i poeta Esteban Echeverría. Una biografia ficcionada que narra la vida d'un jove del segle XIX, que es converteix en un intel·lectual per consolidar la identitat nacional argentina mitjançant la creació d'una literatura pròpia. L'autor ha expres-

sat que el que més el va impressionar d'Echeverría va ser que li va semblar "un gran cronista", mentre que ha assenyalat que se li va ocórrer escriure sobre ell amb motiu d'una presentació que va realitzar d'una de les obres. Martín Caparrós es va llicenciar en Història a París, va viure a Madrid i Nova York, va dirigir revistes de llibres i de cuina, va recórrer mig món, va traduir Voltaire, Shakespeare i Quevedo, i va rebre el Premi Planeta Llatinoamericana, el premi Rey de España i la beca Guggenheim.

SECRETS DE GUERRA. EL PREU D'INFORMAR EN ZONES DE PERILL

Nicolás Valle

Ara Llibres, 2012

250 pàg.

Com a corresponsal de guerra de TV3 des de fa més de vint-i-cinc anys, ha vist de ben a prop el mal extrem i ha notat sovint al seu voltant l'alenada de la mort; encara que també ha conegut l'extraordinària generositat que ofereixen les persones quan es troben en situacions límit. Conflicte rere conflicte, Nicolás Valle ha explicat les lluites armades als espectadors. Ara explica la seva experiència com a observador de primera línia. Redactor de la secció d'Internacional de Televisió de Catalunya des del 1990, va trepitjar un territori en conflicte per primer cop l'any 1989, a la guerra del Sàhara Occidental. Des d'aleshores, ha cobert entre altres esdeveniments els conflictes balcànics, la guerra de l'Afganistan, l'atac israelià al sud del Líban, la guerra de Geòrgia i les revoltes democràtiques al món àrab.

LA AVENTURA DE STRONG. HISTORIA DE UNA REVISTA JUVENIL DE CULTO

Rai Ferrer i Miguel Agustí

Continuará Comics, 2016

124 pàg.

Aquest és el primer llibre de la col·lecció "Cuadernos Continuará", nascuda per preservar el record dels professionals i les historietes que han influït en la concepció del còmic espanyol actual i en la memòria col·lectiva dels seguidors. Aquest primer volum pot ajudar a comprendre millor les

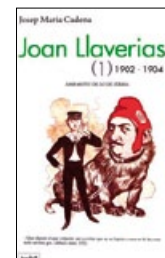
claus de la creació d'una revista de còmic europeu en plena dictadura franquista. La censura i les dificultats de tota índole que van patir els editors de Strong al llarg dels noranta números, que van permetre molts espanyols conèixer millor el còmic francobelga, així com a dibuixants de primer nivell del nostre país. Rai Ferrer va entrar en contacte amb Miguel Agustí l'any 1969 qui li va proposar fer-se càrrec de la direcció artística de Strong, de la qual ell seria el redactor en cap. El projecte, finançat per l'Editorial Argos de Barcelona, comptava amb els millors còmics de la revista francobelga *Spirou*. Miguel Agustí va crear la paraula Pitufó per als personatges de Pierre Culliford, Peyo, Les Schtroumpfs, convertint-se en el primer traductor al castellà.

JOAN LLAVERIAS (1) 1902-1904. AMB MOTIU DE LO DE SERBIA

Josep Maria Cadena

Ambit, 2016

509 pàg.

Joan Llaveries va publicar més de 1.400 acudits gràfics al setmanari *¡Cu-cut!* i aquest volum, primer dels quatre que es dedicaran a aquest artista, recull els 383 inicials. El periodista i crític d'art Josep Maria Cadena n'ofereix un detall tècnic i una contextualització històrica, i aconsegueix un llibre que combina la bellesa dels dibuixos, l'humor dels acudits i una aproximació al coneixement de l'època d'ara fa cent anys. L'autor ret homenatge en diferents volums als dibuixants del setmanari d'humor i sàtira política *¡Cu-cut!*, publicat a Barcelona entre el 1902 i el 1912, que es va convertir en una de les capçaleres més brillants del periodisme català de tots els temps. Periodista i crític d'art, Cadena està especialitzat en el dibuix humorístic a Catalunya i ha publicat més de setanta-cinc títols referits a pintors, escultors, dibuixants i treballs de divulgació històrica. També ha treballat a l'Agència EFE, *Diario de Barcelona*, *Avui*, *l'Hoja del Lunes* i *El Periódico de Catalunya*. En aquest últim, ha efectuat durant vint-i-cinc anys la crítica de més de tres mil artistes..

Tots els llibres d'aquesta secció es poden trobar al Centre de Documentació Montserrat Roig i estan disponibles en préstec per als col·legiats.

Santi
Palacios

CITA AMB EL DOCFIELD

El DOCField, el festival de fotografia documental i del fotoperiodisme més com-promès organitzat per Photographic Social Vision, que té lloc a Barcelona entre el 19 de maig i el 19 de juliol, sota el tema Europe: Lost in Translation, inclou enguany trenta exposicions gratuïtes. A la imatge, un dels treballs exposats on es veuen immigrants saltant l'enclavament espanyol de Melilla.

— • LA FOTO • —

MANUEL FORASTER

El 14 de març, moria a seixanta-set anys l'escriptor i gestor cultural Manuel Foraster i Giravent. Nascut a Sabadell el 1949, es va dedicar a l'ensenyament, al periodisme i a l'edició. Llicenciat en Filologia hispànica per la UAB, va ser lector a les Universitats de Bordeus i Nàpols abans de dedicar-se al periodisme, a l'ensenyament i a la gestió cultural. Va ser responsable de comunicació i premsa de la Olimpíada Cultural del 2008, del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya i del Centre Cultural La Pedrera. Va debutar com a escriptor a seixanta-tres anys amb *Factures pagades* (Tusquets), la primera novel·la de la trilogia *Forasters de fora*. En l'àmbit periodístic, va dirigir la revista *Nexus*, que editava la Fundació Caixa de Catalunya i va ser sotsdirector de la revista *El Món*.

XAVIER DALFÓ

El periodista i veterà activista cultural Xavier Dalfó i Hors va morir el 10 d'abril a vuitanta-tres anys. Va ser fundador de la revista *Canigó*, que va dirigir entre 1954 i 1971. La publicació era una opció progressista i radical. El 1954, havia demanat permís a les autoritats franquistes per editar a Figueres aquella revista mensual de vint pàgines en castellà sobre literatura cultural i esports. La revista va passar de l'àmbit local a distribuir-se en tots els territoris de parla catalana. El 1971, va passar a ser redactada en català i, el 1972, Dalfó va cedir-ne la direcció a Isabel Clara Simó, amb qui s'havia casat quatre anys abans. En els darrers anys, havia rebut premis com la Fulla de Figuera de Plata de l'Ajuntament de Figueres o la Mosca del Col·legi de Periodistes de Girona.

JOSEP MARIA PUIGJANER

El 20 d'abril, va morir a setanta-vuit anys Josep Maria Puigjaner i Matas. Era periodista, escriptor, editor, humanista i activista social. Nascut a Barcelona el 1937, era Diplomant en Humanitats clàssiques i en Periodisme, a més de llicenciat en Filosofia i Lletres i Teologia. Va ocupar càrrecs en el món editorial i va participar en el desplegament i la consolidació del Departament de Cultura de la Generalitat on va ser director general de Publicacions. En l'activitat periodística va col·laborar en mitjans com l'*Avui*, *La Vanguardia* i *Catalunya Cristiana*. A disset anys havia ingressat a la Companyia de Jesús i en acabar els estudis va ser ordenat sacerdot. Es va dedicar a divulgar el fet nacional català i a la difusió de rellevants humanistes europeus. Moltes de les seves obres van ser traduïdes a diferents idiomes. Al llarg de la carrera professional, va ser distingit amb premis d'assaig, narrativa i periodisme.

JULIA PEIRÓ

El 6 de maig va morir el periodista i escriptor Julià Peiró després de sis anys de malaltia. Nascut a Ripoll (1938), es va fer molt conegut als anys vuitanta gràcies a un estil molt particular, programes com *La casa dels famosos* i les cròniques nocturnes que feia als telenotícies de TV3. L'últim que va fer va ser un programa *Viure cada dia* a El Punt Avui tv sobre gastronomia, cultura i comerç. També va ser fotògraf i havia escrit nombrosos reportatges en la premsa escrita. Era autor del llibre *Anys de pit i cuixa* (Planeta, 2004), una crònica golfa de la Transició, guies de restaurant i dues biografies sobre la Sra. Rius, la coneguda *madame* de Barcelona.

Peiró durant una entrevista al programa *La casa dels famosos*. Foto: YouTube.

CARLES CASTELLÀ

L'11 de maig, moria Carles Castellà Quer, periodista i comentarista automobilístic, víctima d'un càncer. Periodista especialitzat en el món del motor, sobretot de les quatre rodes, va començar de jove seguint molt de prop les curses dels campionats de Catalunya. Va arribar a retransmetre, a final dels vuitanta, els grans premis del mundial de Fórmula 1 en català per a TVE. La seva especialitat va ser el DTM alemany. En els darrers temps, era el responsable de la locució dels grans premis de Fórmula 1 històrics en altres mitjans d'àmbit estatal.

CENTRE DE FORMACIÓ I DESENVOLUPAMENT

El Col·legi de Periodistes de Catalunya posa a disposició una àmplia oferta de cursos per a facilitar que els periodistes es formin al llarg de la seva trajectòria professional. Apostem per la polivalència i per donar una ràpida resposta als nous reptes de la professió.

Actualment oferim 4 itineraris formatius:

HABILITATS
PROFESSIONALS
I EMPRENEDORIA

PERIODISME
DIGITAL

COMUNICACIÓ
CORPORATIVA

TÈCNIQUES DE
COMUNICACIÓ I
PERIODISME

Col·legi
de Periodistes
de Catalunya

FEBRER

3 de febrer

PREMSA A LES ESCOLES. S'inicia la setena edició del programa "La premsa a les escoles", una iniciativa que el Col·legi de Periodistes impulsa amb l'Obra Social de 'La Caixa'. El programa educatiu arriba a uns setanta centres d'ensenyament de secundària catalans. Durant el febrer, prop d'una vintena de col·legiats es desplaçaran a centres escolars per donar diferents visions de la realitat que aporten els mitjans de comunicació, conèixer millor l'ofici dels periodistes, la seva funció i els valors i la importància que tenen els mitjans en la societat. En molts casos, també es faran tallers per veure casos pràctics amb diferents materials com projeccions de vídeo, portades històriques de diaris i notícies recents.

BCNEGRA RECORDA VINADER. BCNegra ret homenatge al periodisme d'investigació i a la figura "sovint oblidada dels fotoperiodistes". El certamen recorda al periodista Xavier Vinader a la Facultat de Comunicació Blanquerna. Segons el també periodista Jordi Bordas, la investigació busca fer arribar als lectors allò que "el poder intenta amagar". Vinader va dur a terme en temps difícils de la Transició investigacions sobre l'extrema dreta. Bordas modera una taula rodona amb Bru Rovira, José Martí Gómez, Eduardo Martín de Pozuelo i Xavier Montanyà.

5 de febrer

SÓN 63 ELS PERIODISTES ASSASSINATS EL 2015. La presidenta de Reporters sense Fronterera Espanya, Malén Aznárez, denuncia que, el 2015, han mort 63 periodistes en l'exercici de la seva feina. També explica que 317 estan empresonats i 54 segrestats. I subratlla que un 54% dels professionals de la comunicació assassinats ho foren en països que, tècnicament, no estan en conflicte.

10 de febrer

PREMI DE PERIODISME TERRES DE L'EBRE. Quinze treballs opten al II Premi Terres de l'Ebre de Periodisme, organitzat per aquesta demarcació del Col·legi de Periodistes. El termini de presentació es va tancar el 31 de gener. El premi es lliurarà en el marc del sopar dels periodistes que celebrarà la demarcació a la primavera.

12 de febrer

PUYAL OBRE LA SETMANA DELS RAHOLA. El Col·legi de Periodistes i la Diputació de Girona organitzen la Setmana dels Rahola, prèvia al Premi Carles Rahola als millors treballs periodístics, que tenen lloc cada any a la demarcació gironina. Joaquim Maria Puyal obre la Setmana dedicada a la Comunicació Local, amb una conferència sobre el discurs comunicatiu, que té lloc a la sala de graus de la Universitat de Girona.

TRES NOIES GUANYEN EL JOSEP PERNAU. Esther Charles, Mar Burgués i Mar Millar, alumnes del Institut Gili i Gaya, han estat les guanyadores de les tres categories del x concurs periodístic, Josep Pernaú amb les obres *El joc de les formigues*, *El camí dels nombres* i *Bach sota el cel de Síria*, respectivament. En aquesta edició, s'han presentat 279 treballs i s'han concedit 9 accessits. Els guardons es lliuren a la Paeria en presència de les autoritats. El premi el convoquen la Regidoria d'Educació i Infància, a més de la Demarcació de Lleida del Col·legi de Periodistes.

Foto: Herminia Sirvent

Els guanyadors del premi Josep Pernaú

15 de febrer

ERNEST FOLCH, DIRECTOR DEL L'SPORT. El Consell d'Administració del Grupo Zeta acorda el nomenament d'Ernest Folch com a nou director del diari *Sport* en substitució de Joan Vehils. Actual director editorial d'Edicions B, Folch compta amb una experimentada trajectòria en l'edició de llibres i en el periodisme. Ha exercit de director editorial a Grup 62, ha estat editor de RBA i va ser fundador i conseller delegat d'ARA Llibres. Escriu a l'*Sport* i a *El Periódico de Catalunya* i és tertulià a la ràdio i a la televisió.

L'ACPC FESTEJA EL 35È ANIVERSARI. L'Associació Catalana de Premsa Comarcal compleix 35 anys. L'ACPC aplega 137 publicacions de premsa local i comarcal, d'informació general i difusió de pagament. De la difusió actual, hi ha 102 impreses en paper i 35 digi-

tals. Al llarg de les properes setmanes, les publicacions de la premsa comarcal i local oferiran de la mà de l'ACPC algunes de les notícies més rellevants dels 35 anys d'història.

17 de febrer

CARME FENOLL, PREMI RESSENYA. La cap del Servei de Biblioteques de la Generalitat Catalunya rep a la llibreria Laie de Barcelona el premi Ressenya, que li atorga l'Associació de Periodistes Culturals de Catalunya. L'entitat reconeix amb aquest guardó la bona predisposició que la premiada sempre ha tingut cap a la dinamització cultural i l'interès pels periodistes.

L'ALCALDESSA DE CAMBRILS ESTRENA CICLE. Camí Mendoza pronuncia la primera conferència com a alcaldessa de Cambrils en el cicle organitzat per la demarcació de Tarragona del Col·legi de Periodistes. La principal novetat anunciada fa referència al nou mapa ferroviari de la zona, que està molt avançat.

Foto: Ajuntament de Cambrils

Un moment de la conferència de Mendoza

18 de febrer

L'ACADÈMIA DE TV CREA EL PREMI JESÚS HERMIDA. La Junta directiva de l'Acadèmia de les Ciències i les Arts de Televisió, presidida per Manuel Campo Vidal, aprova crear un premi amb el nom de Jesús Hermida, fundador i primer president de la institució.

19 de febrer

WORLD PRESS PHOTO PER A WARREN RICHARDSON. El fotògraf australià resident a Budapest, Warren Richardson, és el guanyador del World Press Photo amb una fotografia en què es veu un home entregant un nadó a qui està a l'altra banda del filat de la frontera. La fotografia va ser presa l'agost passat i, segons l'autor, cap mitjà ni cap agència va voler comprar-la.

DISPOSAR DE MÉS PUNTS DE RECOLLIDA SONA MOLT BÉ

Quan els petits aparells ja no funcionen, porta'ls a qualsevol botiga d'electrodomèstics senyalitzada amb aquest distintiu. A les botigues petites si en compres un de nou i a les grans en qualsevol moment.

 Els aparells elèctrics i electrònics contenen materials que, mal reciclats, són nocius per al medi ambient. Reciclar-los bé, ara és més fàcil que mai.

Amb el finançament de:

Amb la col·laboració de:

 **Generalitat
de Catalunya**

*El seu dia a dia
penja d'un fil*

*El dia a dia de molts infants i joves penja d'un fil.
Et necessitem perquè el fil no es trenqui.*

Al Casal dels Infants treballem cada dia perquè tinguin oportunitats:
reforcem l'educació, donem suport a les seves famílies, formem en oficis els joves i
els procurem accés al treball.

Col.labora amb el projecte a través de:

La Caixa 2100 3001 62 2500027076 - Caixa Catalunya 2013 0087 16 0200448775

20 de febrer

FUSIÓ DE REDACCIONS DE TV3 I CATALUNYA RÀDIO. El president de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA), Brauli Duart, preveu que les redaccions d'Informatius i Esports de TV3 i Catalunya Ràdio es fusionin a partir del segon semestre de 2017. Duart respon, així, a la pregunta al Parlament dels diputats de Junts pel Sí, en la primera comissió de control de la CCMA. Si es compleixen els terminis del pla, les obres començaran aquest any i continuaran fins al segon trimestre de 2017.

21 de febrer

ALLIBEREN TRES PERIODISTES TURCS SEGRESTATS. Es coneix l'alliberament dels tres periodistes de l'agència de notícies oficial turca Anatolia que havien estat segrestats el 19 de febrer pel Partit dels Treballadors del Kurdistan.

22 de febrer

JAUME PERAL DIRIGIRÀ TV3. Eugeni Sallent, fins ara director de TV3, fa pública la renúncia al càrrec. El substituirà Jaume Peral, vinculat a mitjans públics de la Generalitat, des de fa prop de tres dècades, on ha tingut diferents responsabilitats entre aquestes la direcció d'Informatius de Catalunya Ràdio. L'elecció de Peral es formalitzarà en el pròxim consell de govern de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals.

INAUGURACIÓ DEL CICLE "EXPERIÈNCIA DE PERIODISTA". Comença la vuitena edició del cicle "Experiència de Periodista", organitzat per la Demarcació de Tarragona del Col·legi de Periodistes, la Càtedra Repsol/URV d'Excel·lència en Comunicació amb la col·laboració de l'Ajuntament de Tarragona. Hi participen el periodistes Ramon Lobo, Joaquín Luna, Yolanda López i Ernesto Ekaizer. En l'acte inaugural, intervé avui el periodista Ramon Lobo. Les conferències es duen a terme a l'Antiga Audiència de Tarragona.

24 de febrer

PERIODISTES MUSICALS PER CANVIAR EL MÓN. El grup de Cultura i Innovació del Col·legi de Periodistes organitza la primera jornada de Periodisme Musical. A la trobada es tracten temes com el canvi de paradigma del sector periodístic, el prestigi de la tasca dels periodistes musicals i què representa la música

com a valor de canvi social, entre altres. L'acte finalitza amb un recorregut per l'exposició sobre el fotoperiodisme musical instal·lada a la seu del Col·legi.

25 de febrer

DIMITEIX EL DIRECTOR DE TVE. El president de RTVE, José Antonio Sánchez, anuncia al Consell d'Administració la dimissió del director de TVE, José Ramón Díez, que va accedir al càrrec al juliol de 2014. Díez havia rellevat Ignacio Corrales, que també va deixar la feina al cap de dos anys. Díez deixa la direcció de TVE per motius personals. De moment, no s'anuncia el nomenament d'un director que el rellevi.

26 de febrer

LLIUREN ELS PREMIS CARLES RAHOLA. Entreguen a l'auditori de Girona els Premis Carles Rahola de Comunicació local, instituïts per la Diputació de Girona i la Demarcació de Girona del Col·legi de Periodistes. El primer a la Millor Iniciativa de Comunicació institucional ha estat ex aequo per Treballem per Palafrugell, de l'Ajuntament de Palafrugell, i Life Pletera, de l'Ajuntament de Torroella de Montgrí. El Premi Miquel Diumé al Millor treball informatiu o divulgatiu en ràdio ha estat per la cobertura de les Eleccions municipals 2015 al Baix Empordà de Ràdio Begur, Ràdio Bisbal, Ràdio Capital de l'Empordà i FM Costa Brava. El premi al millor treball informatiu o divulgatiu en televisió recau en el programa Fora de Lloc de la Xarxa de Televisions Locals. El premi a la Millor fotografia és per a la sèrie Minut 91, publicada al *Diari de Girona*. El millor treball informatiu o divulgatiu en premsa escrita ha esta per a Miquel Toll, per les entrevistes a Jean Marc Rouillan i Benet Salellas a *Ariet. cat* i *Directa.cat*. Finalment, el millor projecte sobre comunicació periodística és per a *Gidària*, la revista d'economia solidària de comarques gironines de Nina Pagès, Paula Meijide i Sergi Custey. El premi a la millor informació digital queda desert.

Foto de família dels guardonats d'enguany

MARÇ

1 de març

CONFERÈNCIA DE L'ALCALDE DE REUS. Carles Peller, alcalde de Reus, pronuncia una conferència per analitzar l'estat de la ciutat. L'acte té lloc en el marc del cicle de conferències dels alcaldes del Camp de Tarragona, que cada any organitza la demarcació de Tarragona del Col·legi de Periodistes de Catalunya.

4 de març

ESMORZARS AMB EURODIPUTATS. L'Oficina del Parlament Europeu a Barcelona amb la col·laboració del Col·legi de Periodistes de Catalunya organitza una nova ronda d'esmorzars de treball per a periodistes amb eurodiputats que durant aquest més de març tenen lloc a l'Aula Europa. El darrer celebrat va tenir lloc, el 5 dia febrer, amb Ramon Tremosa i avui continua amb la trobada amb Javier Nart. Els següents seran amb Ernest Maragall, Ernest Urtsun, Javi López i Francesc Gambús.

5 de març

ERDOGAN INCAUTA EL PRINCIPAL DIARI TURC. La policia turca utilitza gas lacrimogen per dispersar una multitud que protestava al carrer contra l'embargament per part del Govern del diari opositor *Zaman*, que tenia una tirada de 650.000 exemplars diaris. L'assalt es produeix en vigília de la cimera Turquia-UE sobre la crisi dels refugiats. La UE ha reaccionat a l'embargament del diari emetent un comunicat en què assenyala que "tot país i els que negocien l'ingrés a la UE han de garantir els drets fonamentals, inclosa la llibertat d'expressió".

10 de març

LLIURAMENT DEL PREMI MILA DE PERIODISME. El saló de sessions de la Paeria acull el lliurament del IX Premi Mila de Periodisme per a la Igualtat de Gènere a Lleida i la XI Beca de recerca Cristina de Pizan. En la categoria audiovisual, els premiats són Enric Pinyol Leal i Àlex Francès Pasqual amb el reportatge *Transsexualitat: El meu fill vol ser una nena*, mentre que en premsa escrita, la guanyadora ha estat Mónica Pelliccia, amb el reportatge *Mujeres con los pies en la tierra* i, en l'aparat de Mitjans digitals, Benoît Cros és reconegut amb *Las abuelas solares de Burkina Faso*. En canvi, enguany el premi de fotoperiodisme ha quedat desert.

14 de març

NEIX L'INFORMATIU *AL DIA*, *TERRITORIS SÈNIA*.

Es presenta a Barcelona el nou informatiu *Al dia*, *Territoris Sènia* de les Terres de l'Ebre a *La Xarxa* amb la presència del secretari de Comunicació de la Generalitat de Catalunya, Miquel Martín Gamisans, i l'homòleg valencià, José Maria Vidal. Coproduït per Canal Terres de l'Ebre, de Tortosa, i la televisió local, Nord, de Morella, amb la participació de Vídeo Ascó Televisió i el suport de La Xarxa. El nou informatiu començarà a emetre's a l'abril, de dilluns a divendres, a partir de les 21.00 hores. Durarà 30 minuts i arribarà a uns 300.000 habitants de les comarques de les Terres de l'Ebre.

15 de març

JOSEP MARIA CADENA, OFICI DE PERIODISTA La Junta de Govern del Col·legi de Periodistes de Catalunya anuncia que ha decidit per unanimitat atorgar el Premi Ofici de Periodista a Josep Maria Cadena per la trajectòria professional. L'Ofici de Periodista és el guardó de reconeixement més important d'aquesta institució. Josep Maria Cadena (Barcelona, 1935) és un dels periodistes més veterans, reconegut i apreciat de Catalunya. El guardó coincideix quan es compleixen cinquanta anys de la creació del Grup Democràtic de Periodistes, del qual va ser un dels principals impulsors.

19 de març

VÁZQUEZ DE SOLA GUANYA EL GAT PERICH. El dibuixant dedicat a la sàtira política Andrés Vázquez de Sola guanya el premi Internacional d'Humor Gat Perich 2016 en la categoria de trajectòria i *Polònia* com a mitjà. El jurat està format pels principals mitjans de comunicació de Barcelona i tres humoristes gràfics com són Kim, Fer i Kap. El lliurament tindrà lloc el 16 d'abril a Barcelona.

21 de març

TWITTER COMPLEIX DEU ANYS. Twitter, per on corren milions d'articles cada dia, compleix deu anys. Aquesta xarxa té 320 milions d'usuaris a tot el món.

31 de març

DINAR-TERTÚLIA AMB ALBERT SÁEZ. La demarcació de Lleida del Col·legi de Periodistes de Catalunya celebra un dinar-tertúlia amb el periodista Albert Sáez amb el tema "reflexionar sobre l'ofici". Sáez,

director adjunt d'*El Periódico de Catalunya* i professor de la Universitat Ramon Llull, anima els mitjans i professionals del periodisme a afrontar de cara els canvis que la informació està vivint, atès que el consum informatiu ha canviat i està canviant.

ABRIL

4 d'abril

DEU ANYS DEL *POLÒNIA*. Es commemora a l'Antiga Fàbrica Estrella Damm la celebració dels deu anys de *Polònia*, el programa d'humor de tv3 dirigit per Toni Soler. La festa és un punt de trobada d'actors que han passat pel programa i dels actuals, així com de polítics encapçalats pel president Carles Puigdemont El 7 d'abril, s'emet l'especial *Desmuntant Polònia*, un programa en què participen personalitats que durant la passada dècada han figurat en el programa.

Foto: TVC

L'equip del programa amb els polítics convidats

11 d'abril

DUART DEIXA LA PRESIDÈNCIA DE LA CCMA. Brauli Duart, president de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA), deixa temporalment el càrrec per motius de salut. Així ho anuncia en un ple extraordinari de la Corporació després d'haver tancat la nova estructura de la CCMA i l'exercici del pressupost corresponent. Duart es mantindrà com a conseller mentre Núria Llorach, vicepresidenta de la CCMA, exercirà funcions de presidenta.

14 d'abril

CONVOCATÒRIA DEL PREMI JOSEP MARIA PLANAS. Convoquen el IV Premi Josep Maria Planas d'Investigació periodística, organitzat per la Fundació Independència i Progrés i la Demarcació Catalunya Central del Col·legi de Periodistes de Catalunya amb l'objectiu de retre homenatge a un dels referents del periodisme d'investigació a Catalunya.

CONVENI COL·LEGI-BUSINESS SCHOOL. Té lloc la signatura del conveni entre el Col·legi de Periodistes de Catalunya i la Business School (EAE). L'acord de col·laboració permetrà aconseguir un millor aprofitament i desenvolupament dels respectius programes formatius i s'acompanyarà d'interessants descomptes.

Foto: CPC

Neus Bonet amb Jorge Irigaray (EAE)

20 d'abril

RECOMANACIONS DEL CIC SOBRE PERIODISME I PUBLICITAT. El president del Consell de la Informació de Catalunya (cic), Roger Jiménez, presenta al Col·legi de Periodistes un treball elaborat per una comissió en els darrers mesos sobre periodisme i publicitat. L'estudi, fruit de queixes presentades al cic al llarg de diversos anys, posa de manifest la necessitat d'ampliar el Codi deontològic amb una sèrie de recomanacions al voltant del criteri 7. Jiménez recorda que el cic ja va fer una primera aproximació sobre el tema del conflicte d'interessos, el 2015, quan va organitzar la jornada "Periodisme i publicitat, adversaris i aliats". A l'acte intervien Ferran Lalueza, director del Programa de Publicitat i RRRP de la Universitat Oberta de Catalunya, i Dolors Massot, membre del cic, periodista i recent autora d'una tesi sobre aquesta matèria.

25 d'abril

RECORD PER A XAVIER VINADER. El Col·legi de Periodistes de Catalunya, el Memorial Democràtic i la Casa Amèrica de Barcelona reten un homenatge al periodista sabadellenc, Xavier Vinader, mort el 9 d'abril de 2015 a seixanta-vuit anys. Participen a la cerimònia Neus Bonet, degana del Col·legi; Antoni Traveria, director de Casa Amèrica; David Fernández, periodista i exdiputat al Parlament de Catalunya; Ana Cinthia Uribe, doctora en Periodisme; Jordi Évole, director del programa *Salvados* de La Sexta, i Antonio Franco, exdirector d'*El Periódico de Catalunya*. Tots ells van tractar Xavier Vinader com a amic i com a periodista. Cadascun dels assistents desgrana com fou l'amistat amb Vinader. D'altra banda, Antoni Traveria, director general de Casa Amèrica

Catalunya, anuncia durant l'acte que el Premi a la Llibertat d'Expressió 2016 —que atorga aquesta institució— és, a títol pòstum, per a Vinader.

Foto: Dani Codinaa

Franco, Évole, Uribe i Fernández durant l'acte

26 d'abril

MENCIÓ D'HONOR A RÀDIO LLEIDA. Ràdio Associació de Catalunya reconeix amb una menció d'honor

la tasca realitzada per la Demarcació de Lleida del Col·legi de Periodistes per l'organització que va desplegar, el 12 de febrer, amb dotze hores de ràdio en directe. Era el primer any que s'organitzava aquest esdeveniment amb la col·laboració de nou emissores lleidatanes (RNE, Catalunya Ràdio, COPE, SER, Onda Cero, UA1, Alpicat Ràdio i Ràdio Balaguer), que van emetre en directe part de la programació des d'una carpa a la plaça de Sant Joan.

ANNA SALVANS, GUANYA EL CONCURS DE SANT JORDI. La col·legiada Anna Salvans guanya el concurs de Sant Jordi convocat pel Centre de Documentació Montserrat Roig del Col·legi de Periodistes de Catalunya. Aquest concurs tenia per objectiu que els periodistes col·legiats expliquessin quin llibre del centre estaven llegint a través d'un comentari a les xarxes socials o un vídeo. El llibre *Hamsters* de Diego

Fonseca, ha estat el que Salvans ha comentat i ho ha visualitzat amb un vídeo d'un minut al YouTube. El premi són quinze hores de formació gratuïtes als cursos del Col·legi.

29 d'abril

COMUNICAT PER UNS MITJANS PÚBLICS PLURALS. El Col·legi de Periodistes insta amb un comunicat als grups parlamentaris a abordar les reformes per garantir la pluralitat dels mitjans públics. Unes reflexions que es presentaran en el marc de la segona edició del Simposi de la Llibertat de Premsa, que tindrà lloc a Lleida. Les propostes, a més, coincidirán amb els debats al Parlament sobre una proposició de llei per modificar la legislació sobre la comunicació audiovisual de Catalunya.

DRS. MIRAVÉ
CENTRE ODONTOLÒGIC

TOTES LES ESPECIALITATS

SERVEIS INCLOSOS PER COL·LEGIATS/DES I FAMILIARS

- Neteja dental anual
- Visites
- Revisions
- Visites d'urgències
- Rx intraorals

ESPECIALISTES EN TOTES LES BRANQUES ODONTOLÒGIQUES.

PIONERS EN IMPLANTS DE ZIRCONI I ODONTOLOGIA HOLÍSTICA I KINESIOLÒGICA.

La resta de serveis i tractaments, tenen tots els avantatges d'una pòlissa Dental Familiar tant per als Col·legiats/des, com per als familiars que convisquin amb ells/es Acreditació: carnet col·legial del CPC.

▶ Muntaner 239, 1C 08021 Barcelona
T. 93 200 93 39

▶ Indústria 7, Principal 08037 Barcelona
T. 93 458 45 99

▶ info@mirave.es
▶ www.mirave.es

— · COM ENS VEU... OLGA RESINA · —

Una cosa és dir que treballem en PRO dels professionals.
Una altra és fer-ho:

Compte Expansió Plus PRO

T'abonem el 10% de la teva quota de col·legiat*

0

comissions
d'administració i
manteniment.**

+ 3%

de devolució (mínim 5 euros i fins a 50 euros al mes) en els principals rebuts domiciliats i sobre les compres amb targeta de crèdit en comerços d'alimentació.⁽¹⁾

+

3% TAE

de remuneració
en compte sobre els 10.000 primers euros, en cas de tenir saldos en estalvi-inversió superiors a 30.000 euros.⁽²⁾

Truca'ns al **902 383 666**, identifica't com a membre del teu col·lectiu, organitzem una reunió i comencem a treballar.

sabadellprofessional.com

El Compte Expansió Plus PRO és exclusiu per a determinats col·lectius professionals. Pregunta al teu gestor quina és la solució financera concreta per al teu col·lectiu.

1. Rebuts domiciliats que corresponguin, com a emissor, a organitzacions no governamentals (ONG) registrades en l'Agència Espanyola de Cooperació i els rebuts de col·legis, escoles bressol i universitats carregats durant el mes. Han de ser centres docents espanyols (públics, privats i concertats) i se n'exclouen les despeses d'acadèmies particulars, col·legis professionals o despeses diferents a les d'escolarització. Tampoc s'hi inclouen les despeses en concepte de postgraus, màsters i doctorats.

2. Operacions de compra fetes a crèdit incloses en la liquidació del mes, amb les targetes modalitat Classic, Or, Premium, Platinum i Shopping Or el contracte de les quals estigui associat a aquest compte, en els establiments comercials d'alimentació inclosos, que es poden consultar en la pàgina www.bancsabadell.com/compteexpansioplus.

3. Per tenir accés a aquesta retribució els titulars han de tenir un saldo mitjà mensual en el banc superior a 30.000 euros en recursos, calculat com la suma de saldos del mes anterior de: comptes a la vista, dipòsits, renda fixa a venciment, assegurances de vida-estalvi, fons d'inversió, valors cotitzables i no cotitzables, plans de pensions, plans de previsió d'EPSV i BS Fons Gran Selecció. No es tindrà en compte per al còmput del saldo mitjà el saldo existent en aquest Compte Expansió Plus PRO ni en cap altre de les mateixes característiques en què els titulars siguin intervinents. Sí que es tindrà en consideració el nombre de cotitulars, per la qual cosa el saldo mínim existent en l'entitat com a requisit serà el pres proporcionalment per a cada cotitular. No es remuneraran els saldos durant el primer mes de vida del Compte Expansió Plus PRO.

En cas que no s'assoleixi per part dels titulars el saldo mínim que dona dret a la retribució del Compte Expansió Plus, la liquidació es farà al 0% per aquest concepte.

Rendibilitat: per al tram de saldo diari que excedeixi els 10.000 euros: 0% TIN. Per al tram de saldo diari des de 0 fins a un màxim de 10.000 euros: 2,919% TIN, 1,9910% TAE (calculada tenint en compte els dos tipus d'interès per al supòsit de permanència del saldo mitjà diari durant un any complet). Exemple de liquidació en un any: saldo en compte de 15.000 euros diaris, saldo diari sobre el qual es remunera: 10.000 euros; freqüència 12 (mensual); interessos liquidats en l'any: 291,90 euros.

Oferta vàlida, a partir del mes de octubre de 2015, per la domiciliació en el Compte Expansió Plus PRO d'una nova nòmina, pensió o ingrés regular mensual per un import mínim de 3.000 euros (se n'exclouen els ingressos procedents de comptes oberts en el grup Banc Sabadell a nom del mateix titular). També cal haver domiciliat 2 rebuts domèstics en els 2 últims mesos.

* Fins un màxim de 100 euros anuals per compte, amb la quota domiciliada. L'abonament es farà durant el mes de gener en l'any següent.

Captura el codi QR i
coneix la nostra news
'Professional Informa'

“ Jo em refio d'**Asisa**
perquè reinverteix
en la teva salut.

**No et sembla
una bona raó? ”**

A **Asisa** reinvertim els nostres beneficis
en més serveis per als nostres assegurats.

- 10.981.869 consultes a especialistes
- 942.793 urgències hospitalàries
- 11.639 parts assistits
- 5.044.646 proves diagnòstiques
- 245.451 intervencions quirúrgiques
- 155.016 ingressos hospitalaris
- 348.294 consultes odontològiques

asisa.es
901 10 10 10

asisa

El nostre benefici és la teva salut

